

**UUSI UHKA OIKEALTA LAIDALTA –
ÄÄRIOIKEISTODISKURSSIT YLEN JA HELSINGIN
SANOMIEN UUTISOINNISSA**

Essi Sutinen
Maisterintutkielma
Journalistiikka
Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2020

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Essi Sutinen	
Työn nimi Uusi uhka oikealta laidalta – Äärioikeistodiskurssit Ylen ja Helsingin Sanomien uutisoinnissa	
Oppiaine journalistiikka	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika 6/2020	Sivumäärä 99
Tiivistelmä <p>Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena oli selvittää, millaisia äärioikeistodiskursseja Ylen ja Helsingin Sanomien uutisoinnissa esiintyy. Äärioikeistodiskursseilla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan niitä äärioikeistoon liittyviä mielikuvia ja käsityksiä, joita media rakentaa kielenkäytön kautta. Median määrittelyvalta on ratkaisevassa asemassa sen suhteen, miten äärioikeisto ymmärretään ja mitä siitä voidaan tietää.</p> <p>Tutkimuskysymys oli muotoa: “Millaisia äärioikeistodiskursseja Ylen ja HS:n verkkouutisoinnissa esiintyy?” Tähän pyrittiin saamaan vastauksia laadullisen artikkeliaineiston avulla. Tutkimuksen aineisto koostui kaikkiaan 92 uutisartikkelista, jotka kerättiin Ylen ja HS:n verkkoarkistosta kolmen kuukauden ajalta keväältä 2019.</p> <p>Aineiston analysoinnissa käytettiin laadullista diskurssianalyysiä, jossa hyödynnettiin erityisesti kriittisen diskurssianalyysin periaatteita. Kolmivaiheisen analyysin avulla paikannettiin viisi dominoivaa diskurssia ja kolme vaimeaa diskurssia. Dominoivat diskurssit olivat 1) äärioikeiston ja oikeistopopulismien nousu, 2) vihan yltyminen, 3) poliittinen väkivalta ja sen uhka, 4) fasismin ja uusnatsismin päännosto sekä 5) disinformaation levitys ja lietsonta. Median tapa kirjoittaa äärioikeistosta tuottaa ja ylläpitää vahvasti näitä diskursseja. Lisäksi aineistosta oli löydettävissä piiloisia, vaimeita diskursseja. Ne olivat 1) äärioikeisto kansan äänenä, 2) äärioikeisto marginaalisena ilmiönä ja 3) äärioikeisto leimana. Nämä diskurssit esiintyivät vain muutamissa analysoiduissa artikkeleissa.</p> <p>Aineiston diskurssikenttä tiivistyy kahteen abstraktin tason diskurssiin, joita kutsutaan uhkadiiskurssiksi ja muutosturssiksi. Äärioikeisto näyttäytyy Ylen ja HS:n uutisoinnissa diskursiivisena uhkana, joka voimistuu ja kasvaa. Tutkimuksen valossa myös näyttää siltä, että äärioikeiston käsite on kokenut mediassa diskursiivisen inflaation. Äärioikeistoa käytetään mediakielessä kaatoluokkana, johon kuuluu keskenään hyvin erilaisia toimijoita, kuten populistipoliitikoita, aktivisteja, valetilejä ja terroristeja. Lisäksi median diskursiiviset käytännöt normalisoivat äärioikeistoa antamalla sille jalansijaa julkisuustilasta.</p> <p>Tämän päivän medialle konfliktien ja vastakkainasettelujen korostuminen uutisoinnissa on tunnusomaista. Uutisista on tullut yhä sensaatiohakisempia ja pinnallisempia. Toimituksissa tulisi pohtia kielellisten valintojen seurauksia radikaalien liikkeiden normalisoimisen ja legitimoimisen suhteen. Lisäksi äärioikeistoon liittyvää uutistermistöä olisi syytä yhdenmukaistaa.</p>	
Asiasanat diskurssianalyysi, journalistiikka, oikeistolainen ekstremismi, populismi, äärioikeisto, äärioikeistolaisuus	
Säilytyspaikka Kieli- ja viestintätieteiden laitos	
Työn ohjaaja Mitra Raappana	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUSASETELMA.....	3
	2.1 Tutkimusongelma	3
	2.2 Tutkimuskysymys	4
3	TUTKIMUKSEN TAUSTA.....	6
	3.1 Keskeiset käsitteet	6
	3.1.1 Äärioikeisto ja oikeistolainen ekstremismi	6
	3.1.2 Äärioikeisto- ja populistipuolueet.....	10
	3.1.3 Äärioikeistoliikkeet.....	17
	3.1.4 Äärioikeistolainen terrorismi	22
	3.2 Aiempi tutkimus.....	26
	3.2.1 Medialogiikan, populismin ja äärioikeiston symbioosi	26
	3.2.2 Äärioikeiston diskursiivinen inflaatio	31
4	TUTKIMUSMENETELMÄ JA -AINEISTO.....	34
	4.1 Diskurssianalyysin tutkimusperinne ja keskeiset käsitteet.....	34
	4.2 Tutkimusaineisto	39
	4.2.1 Aineiston rajausta.....	40
	4.2.2 Aineiston haasteet ja rajoitteet	41
	4.3 Aineiston analyysi.....	43
	4.3.1 Diskurssianalyysin prosessikuvaus	44
	4.3.2 Analyysin haasteet ja rajoitteet	45
5	TULOKSET.....	47
	5.1 Dominoivat diskurssit	47
	5.1.1 Äärioikeiston ja oikeistopopulismin nousu	47
	5.1.2 Vihan yltyminen	53
	5.1.3 Poliittinen väkivalta ja sen uhka.....	57
	5.1.4 Fasismin ja uusnatsismin päännosto.....	60
	5.1.5 Disinformaation levitys ja lietsonta.....	62
	5.2 Vaimeat diskurssit.....	66
	5.2.1 Äärioikeisto kansan äänenä.....	66
	5.2.2 Äärioikeisto marginaalisena ilmiönä	67
	5.2.3 Äärioikeisto leimana.....	68
6	POHDINTA.....	70
	6.1 Johtopäätökset.....	70
	6.1.1 Uhka ja muutos	70
	6.1.2 Äärioikeistodiskurssien problemaattisuus	72
	6.1.3 Inflatoituuko äärioikeisto?.....	76
	6.2 Tutkimuksen arviointi	79
	6.3 Jatkotutkimuksen aiheet.....	82
	LÄHTEET	84
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

2010-luvun viimeinen kevät jäi historian kirjoihin pahaenteisinä uutisotsikkoina. Maaliskuun 15. päivänä 2019 aseistautunut, valkoista ylivaltaa kannattava australialaismies hyökkäsi kahteen moskeijaan Uuden-Seelannin Christchurchissä ja surmasi 51 ihmistä (esim. Nurminen 2019). Myöhemmin maaliskuussa Korkein oikeus määräsi avoimen kansallissosialistisen, fasismia ihannoivan Pohjoismaisen vastarintaliikkeen väliaikaiseen toimintakieltoon estääkseen sitä levittämästä vihapuhetta ja ideologiaansa (esim. Härkönen 2019, Koskinen 2019). Loppukevästä eri puolilla Eurooppaa valmistauduttiin europarlamenttivaaleihin pelonsekaisissa tunnelmissa populistipuolueiden nostaessa profiiliaan kannatusmittauksissa (esim. Karismo 2019).

Traagisten joukkosurmien, kaduilla tapahtuvan väkivallan, mielenosoitusten ja oikeistopopulismin nousun kautta median huomio on vahvasti kulminoitunut juuri oikeiston jyrkimpään laitaan. Äärioikeisto ei ole ehkä koskaan ollut näin kiinnostava sitten toisen maailmansodan. Puhutaan jopa Euroopan jakolinjoista, joissa vastakkain ovat perinteiset instituutiot sekä uudet riidanhaluiset ääriliikkeet. Polarisatiosta kirjoitetaan nyt erittäin paljon, mikä myös itsessään ylläpitää mielikuvia ”ääripäistä” ja kansan kahtia jakautumisesta. Vastakkainasettelu luo lisää vastakkainasettelua. Siksi olemme toimittajina myös tilivelvollisia perustelemaan, miksi kirjoitamme näistä asioista kuten kirjoitamme.

Muuttuva mediaympäristö saattaa jopa myötävaikuttaa ääriliikkeiden esiintuloon. Patronan (2020, 175) mukaan median kehystystyö voi osallistua äärioikeistolaisien ideologioiden normalisoimiseen. Mediatilasta tulee ikään kuin kaikukammio äärioikeistolaisille ajatuksille, mikä voi mahdollisesti mobilisoida niiden taakse uusia kannattajia. Yleisön tiedonintressien ja moraalisen vastuun välissä tasapainottelu ei kuitenkaan ole mikään helppo tehtävä nykyisessä konflikteja, sensaatioita ja negatiivisuutta suosivassa mediaympäristössä (ks. Harcup & O’Neill 2016). Hafez (2018, 24) näkee, että ”neljännessä valtiomahdista” on tullut jopa oikeistopopulistisen sanoman äänitorvi, jonka avulla populistit saavat ilmaista näkyvyyttä agendoilleen.

Äärioikeisto olisi suuren yleisön näkökulmasta melko irrelevantti ilmiö politiikan marginaalissa, ellei media nostaisi sitä julkisuustilaan valtavirran poliittiseksi

pelaajaksi (Ellinas 2010, 33). Aiemmin yksilöiden valtavirrasta poikkeavat, radikaalit kannanotot nousivat harvoin julkisuuteen, mutta nykyisessä hybridissä mediaympäristössä tilanne on päinvastainen (Hatakka 2019, 73–74). Äärioikeiston ympärillä leijuva peittelemätön innostus on saattanut omalta osaltaan johtaa äärioikeiston käsitteen hämärtymiseen julkisessa keskustelussa. Mediakielessä äärioikeisto on rypäs hyvin löyhästi, jos ollenkaan toisiinsa liittyviä toimijoita: he ovat yhtä aikaa terroristeja, populistieja ja nettipalstojen huutelijoita. Medialla on kuitenkin valtaisa vastuu ja määrittelyvalta sen suhteen, miten äärioikeistosta kirjoitetaan ja millaisia diskursseja siitä rakennetaan, eikä tätä vastuuta tulisi sivuuttaa vetävien uutisotsikoiden vuoksi.

Kerronnan tapojen epätarkkuus ja ylimalkaisuus on mediassa hämmentävän hyväksyttyä, eikä niitä ole mielestäni tarpeeksi haastettu journalistisessa työssä. Mitä on äärioikeisto? Kuka on äärioikeistolainen? Tutkimalla tällaisten journalististen diskurskien nykytilaa saataisiin tärkeää tietoa siitä, millaisia sosiaalisia ja kulttuurisia itsensä selvyyksiä ne pitävät sisällään. Tällaisten “kyseenalaistamattomien totuuksien” tunnistaminen on tärkeää, sillä ne vievät elintilaa muilta tavoilta hahmottaa todellisuutta (Jokinen ym. 2016, 77). On tärkeää, että journalistit pystyvät kaikissa olosuhteissa uutisoimaan uskottavasti ja puolueettomasti myös sellaisista aihepiireistä, joihin herkästi liittyy arvolatauksia ja virheellisiä olettamuksia.

Tämä pro gradu -tutkielma on diskurssianalyysi Ylen ja Helsingin Sanomien verkkouutisissa keväällä 2019 esiintyneistä äärioikeistodiskursseista. Suomalaista uutisjournalismia ei ole tarkasteltu tästä näkökulmasta aiemmin, eikä vielä ole tutkimukseen perustuvaa tietoa siitä, millaisia diskursseja äärioikeistoon liittyy mediakielessä. Tämän tutkielman avulla voidaan valottaa median äärioikeistodiskurssien nykytilaa, jotta äärioikeistotermistön käyttöä sekä muita aiheeseen liittyviä toimituksellisia käytäntöjä voidaan tarvittaessa arvioida uudelleen ja täsmentää. Itse toimittajana toivon, että tämä tutkimus auttaa syventämään ymmärrystä journalististen valintojen vaikutuksista äärioikeiston diskursiiviseen ulottuvuuteen. Nykyisessä mediaympäristön myllerryksessä voisi olla aiheellista palata pohtimaan journalismin ydinarvoja: kielellistä neutraaliutta ja tarkkuutta. Toivon, että tutkimukseni olisi tätä tärkeää keskustelua avaava puheenvuoro, jota tulevaisuudessa seuraa lisää uusia näkökulmia, keskusteluja ja akateemista tutkimusta.

2 TUTKIMUSASETELMA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa suomalaisessa uutisjournalismissa esiintyviä äärioikeistodiskursseja. Seuraavaksi tässä luvussa perustelen ja rajaan tutkimusongelmaani sekä tarkennan sen konkreettiseksi tutkimuskysymykseksi, johon pyrin löytämään vastauksia tässä pro gradu -tutkielmassa.

2.1 Tutkimusongelma

Tutkimusta orientoi johtoajatus, jonka mukaan äärioikeisto on diskursiivisen laajentumisen eli inflaation keskellä. Äärioikeistolaisuutta käytetään usein eräänlaisena saateenvarjokäsitteenä, jonka alle luetaan hyvin moninainen joukko erilaisia toimijoita ja puolueita (Pasiëka 2019, Husbands 2015). Lisäksi monet äärioikeistoa muistuttavat ja siihen olennaisesti liittyvät käsitteet, kuten populismi ja nationalismi, ovat laventuneet omalta osaltaan (ks. Stavrakakis 2017, Crawford 2011). Näissä kehityskuluissa median määrittelyvallalla on keskeinen rooli.

Media muovaa, ylläpitää ja vahvistaa diskursiivisia käytäntöjä, jotka vaikuttavat siihen, kuinka hahmotamme äärioikeiston ja mitä voimme siitä tietää. Samalla on tärkeää muistaa, että medialla on eettinen vastuu edistää demokratian toteutumista luotettavan tiedonvälityksen kautta. Demokratiassa kaikilla on yhtäläinen sananvapaus ja mahdollisuus osallistua julkiseen keskusteluun. Kuitenkin nykyisessä fragmentoituneessa mediaympäristössä sananvapaus tuottaa myös uusia eettisiä ongelmia. Yksi niistä on, pitäisikö journalismin antaa julkisuustilaa myös epädemokraattisille, vihamielisille näkemyksille (Horsti & Nikunen 2013). Myös niitä kannattavat toimijat haluavat osallistua yleisiä mielipiteitä muokkaavaan keskusteluun ja vahvistaa omaa legitimitettiään.

Tässä suhteessa medialla on valtaa vaikuttaa siihen, mitä asioita ihmiset ajattelevat ja mitä uutisaiheita he pitävät tärkeinä (Weaver 2015). Mediatiedoilla on vaikutusta esimerkiksi ihmisten poliittisiin valintoihin, joten ei ole lainkaan yhdentekevää, miten media kirjoittaa ristiriitaisista poliittisistä ilmiöistä, kuten äärioikeistosta. Tämän tutkimista hankaloittaa se tosiasia, ettei tutkittua tietoa median nykyisistä

äärioikeistodiskursseista juurikaan ole. Siksi tämän tutkimuksen ensisijaiseksi tavoitteeksi muodostuu näiden diskurssien paikantaminen ja erittely. Vasta sen jälkeen voidaan tehdä päätelmiä median diskursiivista käytännöistä ja analysoida niitä.

Tutkijayhteisö on vasta itse havainnut oman ongelmansa äärioikeiston ja sen lähekkäisyyden liian laveassa ja kirjavassa käytössä. Muun muassa äärioikeisto, populismi, oikeistopopulismi, alt-right ja valkoinen nationalismi ovat viime aikoina saaneet laajaa huomiota paitsi mediassa myös akateemisessa maailmassa (El-Ojeili 2019). Rileyn (2018, 6) mukaan monet tutkijat ja poliitikot esimerkiksi leikittelevät vertauksilla Trumpin ja fasismin välillä. Riley (2018) huomauttaakin, että analogioista puuttuu ”historiallinen ulottuvuus tai historiaa käytetään lähinnä ehtymättömänä irrallisten esimerkkien varastona”, josta voi tarpeen tullen kaivaa sopivat välineet tarinoiden tueksi. Tiede ei suinkaan ole viaton, vaan tutkijatkin tekevät usein varomattomia yleistyksiä sen suhteen, mitä äärioikeisto on (Mudde 1995).

Tällaista kontekstittomuutta vastaan tarvitaan lisää perustavanlaatuista akateemista tutkimusta siitä, miten äärioikeisto ymmärretään ja mitä sillä ylipäätään voidaan tarkoittaa. Pasiekan (2017) mukaan akateemisen yhteisön pitäisikin olla äärioikeistosta nykyistä kiinnostuneempi, koska ilmiö herättää niin paljon keskustelua julkisuudessa, ja siihen myös liittyy paljon virheellisiä olettamuksia (esim. em. fasismi-vertaukset). Tämä tutkielma voi omalta osaltaan auttaa syventämään tietoa näistä olettamuksista ja raivaamaan tietä äärioikeistoa täsmällisemmille käsitteille, joita voitaisiin hyödyntää käytännön uutistytössä.

2.2 Tutkimuskysymys

Tutkimukseni tarkoitus on kuvata, millaisia diskursseja äärioikeistoon liitetään suomalaisen median uutisoinnissa. Tämän selvittämiseksi olen valinnut tutkimuskohteekseni Ylen ja Helsingin Sanomien äärioikeistoa käsitteleviä verkkouutisia, joiden sisältämiä äärioikeistodiskursseja pyrin kartoittamaan. Aineistosta kerron tarkemmin luvussa 4.2. Tutkimustavoitteen olen muotoillut seuraavanlaiseksi tutkimuskysymykseksi:

K1. Millaisia äärioikeistodiskursseja Ylen ja Helsingin Sanomien verkkouutisissa esiintyy?

Kysymyksen kautta etsin vastauksia siihen, millä tavoin kirjoitettua kieltä käytetään uutisissa silloin, kun puhutaan äärioikeistosta. Tarkoitukseni on diskurssianalyysin avulla löytää uutisteksteistä keskeisiä ja marginalisoituja äärioikeistodiskursseja. Tutkimuksen yhteiskunnallinen tavoite on saada uutta tietoa median ylläpitämistä äärioikeistodiskursseista. Käytännössä tätä tietoa voidaan puolestaan soveltaa reflektoidaan diskurssien legitimiyyttä journalistisessa työssä. Äärioikeisto-termin käytöstä keskusteleminen uutistoimituksissa tämän tutkimuksen tulosten valossa olisi tervetullutta.

Koska olemassa oleva tutkittu tieto valitsemastani aiheesta on melko vähäistä, on tärkeää ja erittäin toivottavaa, että tutkimukseni olisi alkusysäys uusille ja laajemmille median kielenkäyttöön pureutuville diskurssianalyttisille tutkimuksille. Tämä tutkimus voi ehkä raaputtaa pintaa siitä, mitä kahden suomalaisen median diskurssiivisiin käytäntöihin kätkeytyy. Uskon kuitenkin, että tutkimukseni ei ole vain tapaus-tutkimus, vaan tapaus aiemmin suhteellisen tutkimattomista äärioikeistoon liittyvistä diskurssiivisista käytännöistä mediassa. Tavoitteeni on kuvata itsestään selvinä pidettyjä lähestymistapoja äärioikeistoon ja haastaa niitä hyödyntämällä diskurssianalyysiä kriittisellä otteella.

3 TUTKIMUKSEN TAUSTA

3.1 Keskeiset käsitteet

Tässä luvussa erittelen hienojakoisesti äärioikeistolaisten toimijoiden kenttää. Seuraavat neljä alalukua tarkastelevat äärioikeiston ja oikeistolaisen ekstremismin käsitteitä, äärioikeistolaisia ja oikeistopopulistisia puolueita, äärioikeistolasia liikkeitä sekä äärioikeistolaista terrorismia. Tutkielmani käsitteet ovat vahvasti valtio-opillisia, mutta ne ankkuroituvat aiheeseeni mediatutkimuksen kautta, jota esittelen tarkemmin seuraavassa luvussa 3.2. Äärioikeiston ruohonjuuritason käsitteet ovat tarpeen analysoidessa artikkeliaineistoa, sillä ilman syvällistä ymmärrystä äärioikeiston ja sen lähi-käsitteiden luonteesta olisi vaikeaa tulkita median tapaa kirjoittaa niistä. Onkin siis luontevaa aloittaa katsaus siitä, mitä äärioikeistolla ylipäätään voidaan tarkoittaa.

3.1.1 Äärioikeisto ja oikeistolainen ekstremismi

Äärioikeistoa käytetään usein yleistason sateenvarjokäsitteenä, jonka alle kuuluu monenkirjava joukko toimijoita (Pasiëka 2019), esimerkiksi poliittisia puolueita, militantteja ulkoparlamentaarisia ryhmittymiä ja yksin toimivia terroristeja. Anders Widfeldtin (2003) mukaan äärioikeisto-sanan käyttöä voidaan puolustaa, jos parempaa vaihtoehtoa ei ole tarjolla: se ei ehkä ole sopivin, mutta ainakin se on ”vähiten epäsopeva”, kuten Widfeldt (2003, 280) muotoilee. Toisaalta tällainen ajattelutapa väistää vastuun uusien ja kuvaavampien termien vakiinnuttamisesta, johon esimerkiksi tutkimuksella ja journalismilla on suuri vaikutusvalta.

Teemu Tammikon (2019) mukaan äärioikeisto viittaa yksinomaan oikeistolaisen ajatusmaailman jyrkimpiin muotoihin. Äärioikeisto on myös hyvä erottaa radikaali-oikeistosta, joka pyrkii samankaltaisiin päämääriin mutta demokraattisin keinoin (ks. Mudde 2007). Pelkkä äärioikeisto on kuitenkin käsitteenä edelleen melko passiivinen ja turhan väljä. Oikeistolainen ekstremismi (ks. Tammikko 2019) sen sijaan sisältää sekä äärimmäisen ajattelun ja toiminnan potentiaalin mutta ei varsinaisesti edellytä väkivaltaista toimintaa. Oikeistolainen ekstremismi voisi olla äärioikeistoa

käyttökelpoisempi käsite silloin, kun viitataan äärioikeistolaisuuteen ja äärioikeistolaiseen aatemaailmaan yleistasolla.

Cas Mudden (1995) mukaan keskeisimmät oikeistolaisen ekstremismin ideologiset ominaisuudet ovat nationalismi, rasismi, ksenofobia, antidemokraattisuus ja vahva valtio. Mudden (1995) selvityksen mukaan useat länsieurooppalaiset tutkijat (esim. Fielding 1981, Ignazi 1992, Meeuse 1981) mainitsevat nämä viisi ominaisuutta jossain muodossa oikeistolaisen ekstremismin tunnuspiirteinä. Jäsennys on johdettu eurooppalaisten äärioikeistolaisten puolueiden agendasta, mutta se luonnehtii ilmiötä hyvin yleisellä tasolla eikä sisällä kansallisia erityispiirteitä. Widfeldt (2003, 287) kuitenkin huomauttaa, että myös oikeistolainen ekstremismi on käsitteenä problemaattinen siinä mielessä, etteivät sen ideologiset komponentit ole välttämättä äärimmäisiä tai yksiselitteisesti oikeistolaisiakaan.

Tarkastelen nyt viittä edellä lueteltua Mudden (1995) nimeämää oikeistolaisen ekstremismin tunnuspiirrettä. Nationalismi tarkoittaa käsitystä, jonka mukaan ihmiset luonnostaan kuuluvat eri "kansoihin" (*people*) ja "kansakuntiin" (*nation*), joihin identifioidutaan esimerkiksi sukujuurten, kielen, uskonnon, luokan tai maantieteellisen alueen kautta (Hutton 2006). Äärioikeistolainen ideologia ymmärtää "kansan" eräänlaisena rodullisesti erityisenä heimona ja pyrkii vahvistamaan sen kulttuurista identiteettiä kielen ja symbolien kautta glorifioimalla "kansan" tiettyjä erityispiirteitä ja häivyttämällä yksilöiden välisiä eroja (Saull ym. 2015, 3). "Kansa" on paitsi inkluusiivinen, myös eksklusiivinen instituutio, sillä se jättää ulkopuolelleen niitä, joita äärioikeisto pitää muukalaisina. Tästä päästään tarkemmin rasismien ja ksenofobian käsitteisiin.

Rasismi ja ksenofobia usein näyttäytyvät yhdessä äärioikeistolaisten puolueiden agendassa, mutta niillä on selkeä ero (Widfeldt 2003, 281). Klassinen rasismi on rotukäsitykseen perustuvaa ajattelua toisten etnisten ryhmien ylivertaisuudesta suhteessa toisiin. Widfeldtin (2003) mukaan nykyaikainen äärioikeistolainen rasismi on harvoin avointa rotusyrjintää, vaan se keskittyy enemmän kulttuurisiin eroihin kuin geneettiseen perimään (mts.). Ksenofobialla puolestaan voidaan viitata erilaisiin ennakkoluuloihin ja stereotypioihin pohjaaviin muukalaisvastaisiin asenteisiin. Muukalaisen

käsite on ymmärrettävä tässä hyvin laajasti, ja siten ksenofobia ei aina liity mihinkään etniseen ryhmään (mts. 282), toisin kuin rasismi.

Antidemokraattisuuden ymmärtäminen riippuu siitä, miten ymmärrämme demokratian. Antidemokraattisuus voi tällöin tarkoittaa esimerkiksi diktatuurin kannatusta tai pyrkimyksiä estää kansalaisten oikeus äänestää. Toisaalta antidemokratia voi tarkoittaa demokraattisen valtion perusoikeuksien laiminlyömistä esimerkiksi rajoittamalla ihmisten sananvapautta. (Widfeldt 2003, 282.) Widfeldt (2003, 287) huomauttaa, että modernien äärioikeistopuolueiden pitäminen täysin antidemokraattisina ei yleensä ole aivan perusteltua, sillä monet niistä haluavat pikemminkin hyväksikäyttää demokratiaa luodakseen toisenlaisen valtiojohton. Antidemokraattiseksi leimautuminen on myös äärioikeistolaisten puolueiden näkökulmasta välttävää, sillä demokratianvastaisella agendalla on vaikeaa kerätä ääniä demokratiasta hyötyviltä kansalaisilta (Rydgren 2005, 428). Oikeastaan äärioikeisto vastustaa nimenomaan liberaalia demokratiaa (Ravndal 2017), sillä äärioikeisto vierastaa liberaaleja ja monikulttuurisia arvoja, jotka se näkee korruptoivina ja kumouksellisina uhkina ”luonnolliselle” elämänjärjestykselle (Saul 2015, 3–4).

Ajatus vahvasta valtiosta puolestaan liittyy menneen ajan nostalgiaan ja riippumattoman kansallisvaltion romantisointiin. Käytännössä tämä tarkoittaa taloudellisen omavaraisuuden puolustamista, ylikansallisten instituutioiden arvostelua ja modernin yhteiskunnan ”sallivuuden” kritisoimista. Äärioikeistolaiseen vahvan valtion instituutioon liittyy olennaisesti autoritarismi, mikä näkyy lain ja järjestyksen korostamisena. Äärioikeistolaisessa ihanneyhteiskunnassa järjestystä pitää yllä voimakas lainvalvontakoneisto, ja hyvinvointivaltion edut ovat tarjolla vain rajoitetulle joukolle (ns. hyvinvointisovinismi). (Widfeldt 2003, 283.) Tällainen retoriikka on jo onnistunut läpäisemään myös julkisen keskustelun diskursseja Pohjoismaissa. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa hyvinvointiyhteiskuntaa on osittain äärioikeiston vaikutuksesta alettu mieltää tuottamattomana ja kilpailukyvyttömänä kriisi-instituutiona, josta on enemmän haittaa kuin hyötyä (Askanius & Mylonas 2015, 56).

Toisin kuin on tapana olettaa, modernilla äärioikeistolla on harvoin ideologisia tai historiallisia kytköksiä klassiseen fasismiin ja natsismiin (Widfeldt 2003, 284; 287). Tämä johtuu osaltaan siitä, että toisen maailmansodan jälkeen kaikenlainen fasismiin

ja natsismiin assosioituva politiikka oli vuosikymmeniä hyvin marginaalista (Rydgren 2005, 413). Sikäli termit uusfasismi tai uusnatsismi eivät ole kovin käyttökelpoisia nykyisistä äärioikeistopuolueista puhuttaessa. Pasiekan (2017) mukaan monet vertaukset 1930-luvun tilanteeseen ovat melko hätiköityjä, ja siksi pitäisikin kysyä, mitä historianäkökulman tuomisella keskusteluun ylipäättään halutaan sanoa. Rileyn (2018) mukaan tutkijat esimerkiksi leikittelevät vertauksilla klassisen fasismin ja Donald Trumpin välillä, vaikka sosiopoliittinen tilanne on ollut kummankin aikana tyystin toisenlainen. Pasiekan (2017) mukaan erilaiset poliittiset toimijat käyttävät hyväkseen fasismin ja natsismin leimaa panetellakseen vastustajiaan, mikä toisaalta lisää tutkijoiden vastuuta termien täsmällisen käytön suhteen.

Yleensä fasismin käsitettä käytetään kattoterminä puhuttaessa italialaisesta fasismistä ja saksalaisesta kansallissosialismista eli natsismia (Mudde 1995). Widfeldtin (2003, 285) mukaan fasistisen ideologian pääpiirteet ovat vahva nationalismi, orgaaninen näkökulma valtioon ja kansaan (ts. valtion ja kansan katsominen yhtenäiseksi kokonaisuudeksi), korporatismi (valtion, työnantajien ja työntekijöiden johtama valtio), rasismi, antidemokraattisuus, autoritarismi ja johtajakultti. Natsismin ideologiset elementit ovat samoja, mutta sen ominaisuudeksi luetaan tyypillisesti vieläkin aggressiivisempi rasismi (mts.). On muistettava, että fasismi ja natsismi syntyivät sotien välisessä kriisissä, jossa hyperinflaatio, massatyöttömyys ja vasemmiston uhka tarjosivat hedelmällisen kasvualustan ääriajattelulle (Riley 2018, 8–10). Tätä historiallista taustaa vasten on vaikeaa puhua fasismistä sellaisenaan, kun viitataan tämän päivän äärioikeistolaiseen kenttään Euroopassa.

Uusfasismi ja uusnatsismi (myös neofasismi ja neonatsismi) ovat puolestaan nimityksiä, joilla on haluttu kuvailla jatkuvuutta maailmansotien fasismin ja myöhemmän aallon oikeistolaisen ekstremistisen liikehdinnän välillä (Mudde 1995). Traverso (2019) erottaa uusfasismista vielä postfasismin, sillä uusfasismin käsite on hänen mukaansa vain yritykseen ikuistaa ”vanha” fasismi. Uus- ja postfasismia vakiintuneempi lieinee kuitenkin uusnatsismin käsite, jolla voidaan yleisesti tarkoittaa pieniä, avoimesti fasismia ja natsismia ihannoivia ryhmiä (ks. Mudde 1995, 204–205). Nykyajan Euroopassa on useita elinvoimaisia fasistisia ja natsistisia militantteja ryhmiä (Widfeldt 2003, 284), joiden kehitys on tapahtunut pitkälti valtavirran politiikan ulkopuolella. Näiden

joukkoon lukeutuu myös Pohjoismainen vastarintaliike (PVL), jota käsittelen muiden äärioikeistoryhmien ohella alaluvussa 3.1.3.

Haluan vielä lopuksi nostaa esille historialliseen fasismiin liittyvän patologisuuden ongelman. Mudden (2010) mukaan tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että oikeistolaisen ekstremismin tutkimuksessa fasistiset aatteet nähdään järjenvastaisina ja länsimaisille demokratioille vieraina arvoina. Samanaikaisesti ajatellaan, että fasistisilla näkemyksillä on aina olemassa pieni kannatuspotentiaali, joka alkaa viritä äärimmäisissä olosuhteissa, kuten kriiseissä. Problemaattista tässä lähestymistavassa on se, että äärioikeistoa tarkastellaan anomaliana politiikan normien ulkopuolella, kuin se ei edes liittyisi valtavirran politiikkaan. (mts. 1169–1171.) Tällaiset ajattelutavat vaikeuttavat myös äärioikeistolaisten ilmiöiden ymmärtämistä ja tutkimista ilman eksotisointia ja toiseuttamista (vrt. Pasieka 2019).

3.1.2 Äärioikeisto- ja populistipuolueet

Äärioikeistolaisten puolueiden määrittely on vaikea tehtävä, sillä akateemisessa tutkimuksessa ei ole olemassa niiden luokitteluun yhtenäisiä termistöjä tai teorioita. Ongelmana on, että myös politiikan tutkijat käyttävät herkästi äärioikeiston leimaa hyvinkin erilaisista ja eri aikoina toimineista puolueista (Husbands 2015, 410). Lisäksi tutkijat käyttävät toisistaan poikkeavilla tavoilla esimerkiksi termejä *far-right parties* (esim. Saull ym. 2015), *extreme right parties* (esim. Widfeldt 2003) ja *radical right parties* (esim. Patrona 2020). Tästä syystä on hankala erottaa, milloin englanninkielisessä kirjallisuudessa puhutaan nimenomaan äärioikeistolaisista puolueista.

Tässä työssä pyrin pääsääntöisesti käyttämään lähdeteoksissa käytettyjä alkupe räisiä käsitteitä, mutta sopivien käännöksien löytäminen niille on usein mutkikasta. Kun mukaan otetaan vielä populismin käsite, saadaan useita erilaisia käsitteyhdistelmiä, joilla viitataan melko vakiintuneesti tiettyyn oikean laidan kansallismielisten puolueiden kategoriaan, jota käsittelen hieman tuonnempana. Luon tässä alaluvussa katsauksen länsieurooppalaiseen äärioikeistolaiseen ja populistiseen puoluekenttään sekalaisen termistön aiheuttamista ristiriidoista huolimatta.

Cas Mudde (2014, 98) erottaa toisistaan radikaalioikeistolaiset (*radical right*) ja äärioikeistolaiset (*extreme right*) puolueet. Radikaali- ja äärioikeiston keskeinen ero on,

että radikaalioikeisto ei hyväksy moniarvoisuutta ja vähemmistöjen oikeuksia ajavaa liberaalia demokratiaa, äärioikeisto ei hyväksy demokratiaa ylipäätään (mts.). Tämän jäsenyyksen perusteella esimerkiksi perussuomalaiset ei ole äärioikeistolainen, vaan radikaalioikeistolainen puolue. Perussuomalaisiin palaan tämän alaluvun lopussa.

Widfeldt (2003) luokittelee äärioikeistolaisiksi puolueiksi muun muassa italialaisen Legan (aiemmin Lega Nord, suom. Pohjoinen liitto), Itävallan itsenäisyyspuolueen eli FPÖ:n, Norjan edistyspuolueen ja Tanskan kansanpuolueen. Kaikki näistä puolueista ovat edelleen tänä päivänä relevantteja ja ajankohtaisia, monet jopa vahvemmin edustettuina maidensa parlamenteissa kuin 2000-luvun alussa. Näin ei kuitenkaan ole ollut aina. Toisen maailmansodan päättymisen oli virstanpylväs äärioikeiston marginalisoimiselle Länsi-Euroopassa, minkä jälkeen kaikki fasismiin ja natsismiin assosioituva politiikka kykeni saavuttamaan vain niukkaa kannatusta pitkän aikaa (Rydgren 2005, 413).

Jens Rydgren (2005) esittää, että äärioikeistolaiset näkemykset pääsivät pakenemaan politiikan marginaalista vasta 1980-luvun puolivälissä, kun äärioikeistolaiset populistipuolueet loivat uuden, etnonationalistisen ja ksenofobisen viitekehyksen, joka vetosi talouskriisien lamaannuttamiin eurooppalaisiin uudella tavalla. Kyse oli siis poliittisen mahdollisuuden ja puhuttelevan sanoman yhdistelmästä, jonka löytämisen jälkeen uudet äärioikeistolaiset tulokaspuolueet ovat voineet hyödyntää samaa kaavaa. Toisaalta äärioikeistolaisten populistipuolueiden nousulle eri maissa on kulkekin omat sosiopoliittiset syynsä. (Rydgren 2005, 414–415.)

Rydgrenin (2005, 427) mukaan ranskalainen ”uusi oikeisto” (ransk. *Nouvelle Droite*), etupäässä Kansallinen rintama¹, keksi korvata biologiseen erilaisuuteen perustuvan rasismiin ”etnopluralismilla” eli käsityksellä, jonka mukaan erilaiset etniset väestöryhmät on pidettävä erillään niiden ominaispiirteiden säilyttämiseksi. Toisin kuin rasismissa, eri etnisyydet eivät tämän näkemyksen mukaan ole automaattisesti eriarvoisia, ainoastaan erilaisia. Tämän kehyksen avulla äärioikeistopuolueet kykenevät levittämään ksenofobisia ja maahanmuuttovastaisia asenteita leimautumatta rasisteiksi (Rydgren 2005, 427; 432.) Myöhemmässä tuotannossaan Rydgren (2017)

---

¹ Kansallinen rintama (ransk. *Front National* lyh. FN) on ollut vuodesta 2018 alkaen Kansallinen liittouma (ransk. *Rassemblement national* lyh. RN)

esittääkin, ettei eurooppalaisten radikaalioikeistolaisten puolueiden yhteinen tekijä olisikaan populismi vaan etnonationalismi.

Etnonationalismi perustuu tieteen ja historian konsensuksen vastaiselle uskokselle kansakunnan yhteisestä, ”etnisesti puhtaasta” syntyperästä. Etnonationalistit pyrkivät säilyttämään oman itsemääräämisoikeutensa puolustamalla isänmaataan niiltä, joita he pitävät syntyperäänsä nähden muukalaisina. (Connor 2015.) Siten etnonationalismi kytkeytyy olennaisesti ksenofobiaan, mutta siinä voi olla myös rasis-tisia piirteitä. Valkoisesta ylivallassa puhutaan silloin, kun tarkoitetaan käsitystä ”valkoisen rodun” ylivertauisuudesta suhteessa ”ei-valkoisiin”. Esimerkiksi Yhdysvaltain ja Etelä-Afrikan lähihistoriassa valkoinen ylivalta ja rodun paradigma ovat olleet osa rassistista yhteiskuntajärjestelmää orjuuden ja apartheidin muodossa, mutta valkoista ylivaltaa voidaan pitää myös kansakuntien rajat ylittävänä moniulotteisena, ”valkoisen rodun” dominointiin perustuvana ideologiana. (Mills 2007.)

Kuten edellisessä alaluvussa totesin, avoin klassinen rasismi on Euroopan ääri-oikeistolaisella puoluekentällä harvinaista (Widfeldt 2003, 284; 287), muttei suinkaan mahdotonta löytää. Yleensä puolueet joko kiistävät rasismien omassa ideologiassaan kokonaan tai pyrkivät verhoilemaan rassistiset viestinsä esimerkiksi ”patriotismin” tai ”etnonationalismin” muotoon, jotta se vetoaisi paremmin äänestäjiin (esim. Bull & Simon-Vandenberg 2014). Mediassa näitä eurooppalaisia radikaalioikeistolaisia puolueita on tapana nimittää populistipuolueiksi (Rydgren 2017, 486), mihin liittyy jälleen yliyksinkertaistamisen vaara. Siksi on tarpeen tutkia hieman populismin käsitettä ja eri näkökulmia populismiin.

Populismi on mennyttä maailmaa nostalgisoiva ideologia, joka perustuu homogeeneisen, yhtenäisen ”kansan” ja ”korruptoituneen eliitin” väliselle vastakkainasettelulle. Populistit suhtautuvat epäluuloisesti muodollisiin instituutioihin, kuten valtapuolueisiin, tiedeyhteisöön, mediaan ja viranomaisiin. (Rydgren 2017, 487–488.) Widfeldt (2003, 287) sen sijaan toteaa, ettei populismi viittaa mihinkään tiettyyn ideologiaan, joten populismia ei sovi käyttää luokitteluperusteena ideologisesti samankaltaisista puolueista. Sikäli pelkkä populismi ei tarjoa sen selkeämpää kategoriaa puolueille kuin äärioikeistokaan. Populismilla voidaankin tarkoittaa myös poliittisen ilmaisun lajia, eikä se tässä mielessä ole oma ideologiansa vaan ennemmin retorinen

tyyli (Rydgren 2017, 492). Populismien diskurssi ei ole varattu vain äärioikeistopuolueille, vaan populismi on ominaisuus, jota on joissain puolueissa ja poliitikoissa enemmän tai vähemmän.

Stavrakakis (2017) mukaan myös populismin käsite on laimenemassa, sillä populistisiksi kutsutaan useita puolueita, liikkeitä ja johtajia, joita tuntuu yhdistävän ainoastaan yllätyksellisyys. Populismien ajatellaan hyväksikäyttävän tai rikkovan politiikan konventioita eli niitä tapoja, joilla politiikkaa tehdään ”oikein, rationaalisesti ja ammattitaitoisesti”. Populismi nostaa päätä aina silloin, kun sen ei pitäisi keskeyttää tapahtumien ”normaalin kulun”. (Stavrakakis 2017.) Suomalaisessakin mediassa on ilmennyt taipumusta kehystää populismi negatiivisen tulokulman kautta ”sisäänpäin kääntyneeksi, nationalistiseksi ja muukalaisvastaiseksi” politiikaksi (Herkman 2015).

Populismien ohella, joskus jopa synonyymisesti, puhutaan nimenomaan oikeistopopulismista. Wodakin ja Krzyżanowskin (2017) mukaan oikeistopopulismi on hybridi poliittinen ideologia, joka ”hylkää sotien jälkeisen, hegemonisen politiikan normaalin”. Wodak ja Krzyżanowski (2017) pitävät oikeistopopulistisina puolueina muun muassa Itävallan itsenäisyyspuoluetta (FPÖ), hollantilaista Vapauden ja demokratian kansanpuoluetta (VVD), ranskalaista Kansallista rintamaa (FN) ja saksalaista Vaihtoehto Saksalle -puoluetta (AfD).

Radikaali oikeistopopulismi puolestaan pitäisi Mudden (2010) mukaan nähdä poliittisen valtavirtauksen perusarvojen radikalisaationa. Radikaali oikeistopopulismi palautuu jälleen ”puhtaan kansan” ja ”eliitin” väliseen jännitteeseen (Mudde 2014, 99). ”Kansa” koostuu niin kutsutusta natiiviväestöstä, johon identifioidutaan esimerkiksi koetun etnisen tai uskonnollisen samankaltaisuuden perusteella (Husbands 2015). Puolueet suhtautuvat valikoivasti siihen, ketkä kuuluvat ”kansaan”, jolloin jotkut rajataan sen ulkopuolelle. Näiden ulkopuolisten ”ei-natiivien” yhdenvertaisuus ja arvomaailma pyritään torjumaan ”kansan” edun tavoittelun kustannuksella. Eliitinvastainen agenda puolestaan kumpuaa ajatuksesta, jonka mukaan valtapuolueiden, median ja intellektuellien muodostama eliitti on tuhonnut maansa monikulttuurisuudella ja ”myymällä” sen suvereniteetin Euroopan unionille (Rydgren 2017, 486). Radikaalit oikeistopopulistiset puolueet asettavat tavoitteekseen syrjäyttää eliitin ja ”palauttaa” vallan sorretulle kansalle. Mudde (2014) pitää ranskalaista

Kansallista rintamaa radikaalin oikeistopopulistipuolueen prototyypinä, joka soveltaa esiintymisissään tämätapaista retoriikkaa.

2010-luvulla on tapahtunut merkittäviä käännteitä eurooppalaisen (radikaalin) oikeistopopulismien kentällä. Vuonna 2010 Victor Orbán valittiin uudelleen Unkarin pääministeriksi, minkä jälkeen hän ryhtyi purkamaan maan ennestänsä epävakaa demokratiaa nativistisella ja antidemokraattisella agendallaan. Turkissa presidentti Recep Tayyip Erdoğan horjuttaa demokratiaa muokkaamalla siitä presidentin valtaan perustuvaa, diktatuuria muistuttavaa järjestelmää. (Wodak & Krzyżanowski 2017, 473.) Vuonna 2016 hyökkävällä, populistisella agendallaan läpilyönyt Donald Trump valittiin Yhdysvaltain presidentiksi, jonka jälkeen hänen ulostuloistaan on tullut osa päivittäistä uutisvirtaa (esim. Hafez 2017). Tätä kirjoittaessa Trump kampanjoi tullakseen uudelleen valituksi vuoden 2020 presidentinvaaleissa.

Ennustamattomat ja ennustetut vaalimenestykset laitoikeistossa ovat luoneet Eurooppaan levottomuuden tunnetta vakauden ja arvoliberalismin tulevaisuuden suhteen. Oikeistopopulistien nousun pelätään heikentävän Euroopan sodanjälkeisiä lippulaivaprojekteja, erityisesti unionin integraatiota ja kansainvälistymistä (Wodak & Krzyżanowski 2017). Rydgren (2005, 429) selittää äärioikeistolaisten arvojen leviämistä ”diffuusiolla” tarkoittaen ketjua, jossa puolueet ottavat vaikutteita toisistaan. Kyse on transnationaalisesta työkalujen, symbolien ja ideologisten aspektien lainaamisesta ja vaihtamisesta oman liikkeen tai organisaation hyödyksi (Pasiëka 2017). Tässä joukkotiedotusvälineillä on Rydgreinin (2005) mukaan kansainvälisesti suuri merkitys, sillä ulkomaisten äärioikeistopuolueiden vaalimenestyksestä raportointi tarjoaa poliittisen mahdollisuuden myös kotimaisille äärioikeistopuolueille. Tällä on myös omat lieveilmiönsä. Wodakin ja Krzyżanowskin (2017) mukaan oikeistopopulistien näkökulmasta skandaalien aiheuttaminen on näkyvyyden vuoksi kannattavaa toimintaa.

Herkmanin (2017) mukaan median ja populistien välinen suhde on joka tapauksessa monimutkainen. Yksi olennainen osatekijä tässä on populistipuolueiden positio politiikan kentällä: ovatko ne marginaalisia vai valtavirtaa, hallituksessa vai oppositiossa, yrittävätkö ne kapinoida vai ovatko ne jo vakiintuneet puoluekentälle (mts. 8). Myös oikeistopopulistipuolueiden on käytävä diskursiivista neuvottelua paikastaan

ja roolistaan yhteiskunnassa vakiintuakseen. Esimerkkinä tästä voidaan pitää perussuomalaisten kehityskaarta pienestä keskustaoikeistolaisesta puolueesta ”jytkyyn”. (Hatakka 2017.)

Politiikan tutkimus vaikuttaa omaksuneen radikaalioikeiston perussuomalaisia kuvaavaksi nimitykseksi (esim. Hatakka 2019, Ylä-Anttila & Ylä-Anttila 2015). Perussuomalaisten asettelu perinteiselle oikeisto–vasemmisto-akselille on kuitenkin melko hankalaa. Puolueella ei ole äärioikeistolaista taustaa, kuten esimerkiksi sen läntisellä sisarpuolueella Ruotsidemokraateilla on. (Niemi 2012, 8.) Perussuomalaisten juuret ovat keskustaoikeistolaisessa Suomen Maaseudun puolueessa (SMP), jonka raunioille se perustettiin 1995 (Hatakka 2017, Saresma 2018). Kuten edeltäjänsä, perussuomalaiset profiloitui alun perin erityisesti pienituloisten edunvalvojana, mutta myöhemmin sen politiikka on saanut muun muassa maahanmuuttovastaisia ja ksenofobisia sävyjä (Saresma 2018, 178).

Puolueen perustajajäsenen ja pitkäaikaisen johtajan Timo Soinin karakteriin merkitys puolueen valtavirtaistumiselle on ollut kiistatta merkittävä. Perussuomalaiset oli monessa mielessä Soinin oma projekti ja elämäntyö, ja hän myös pysyi vuodesta toiseen puolueen ääniharavana eri vaaleissa. (Niemi 2012, 7.) Voikin sanoa, että Soini on malliesimerkki populistipuolueille ominaisesta vahvasta johtajahahmosta. Myös puolueen retoriikassa näkyy eurooppalaisille populistipuolueille tyypillinen ”tavallisiin ihmisiin” vetoava puheenparsi (mts. 8). Perussuomalaiset esittelee itsensä ”isänmaallisena ja kristillissosiaalisena” puolueena, joka ”ajaa kansan etua” (Perussuomalaiset rp 2020). Arvomaailmassaan puolue korostaa muun muassa kansallista itsemääräämisoikeutta, suorapuheisuutta, isänmaallisuutta sekä suomalaista kulttuuria ja identiteettiä (Perussuomalaiset rp 2018).

Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa puolue ylsi yhteen Suomen historian suurimmista vaalivoitoista kasvattamalla kansanedustajanpaikkansa viidestä 39:ään (Niemi 2012). Yhtenä vaalimenestyksen syistä on pidetty puolueen jyrkän eurokriittistä linjaa, joka poikkesi muiden puolueiden tavasta suhtautua vuosien 2008–2009 eurokriisiin (esim. Ylä-Anttila & Ylä-Anttila 2015). Maahanmuuttokysymykset sen sijaan eivät olleet vielä vuonna 2011 keskeinen osa perussuomalaisten tai Soininkaan agenda (Niemi 2012, 8), vaan ne tulivat käytännössä puolueen ulkopuolelta.

Perussuomalaisten nousun aikaan Suomessa alkoi muodostua löyhästi organisoitunutta maahanmuuttovastaista liikehdintää (Hatakka 2017, 2023), joka lähti liikkeelle keskustelualustoilta ja blogeista ja levisi myöhemmin sosiaaliseen mediaan. Yksi keskeisimmistä alustoista oli Hommaforumiksi kutsuttu keskustelupalsta, joka rakentui Jussi Halla-ahon maahanmuutto- ja islaminvastaisen blogin ympärille. (Hatakka 2019, 21.) Perussuomalaiset ryhtyi tekemään yhteistyötä maahanmuuttovastaisen liikkeen kanssa värväämällä vaaliedokkaita palstojen aktiivien joukosta. Samalla puolueorganisaation ydin menetti diskursiivista valtaansa uusille maahanmuuttokriittisille jäsenille, jotka eivät olleetkaan sitoutuneita puolueen poliittisiin linjanveitoihin tai yleisösuhteen ylläpitämiseen. (Hatakka 2017, 2033.)

Hatakan (2019, 22) mukaan Jussi Halla-aho oli puolueen maahanmuuttovastaisen online-siiven diskursiivinen johtaja. Vähitellen hänestä tuli merkittävä perussuomalainen mielipidevaikuttaja täysin puolueen ulkopuolelta. Hänen henkilökohtainen suosionsa kantoi ensin kunnallispoliitikoksi, sitten kansanedustajaksi ja lopulta Soinin jatkajaksi. (Hatakka 2019, 21.) Halla-ahon valinta puheenjohtajaksi Jyväskylän puoluekokouksessa 2017 johti nopeasti puolueen sisäisten ristiriitojen kärjistymiseen, eduskuntaryhmän hajoamiseen ja lyhyeen hallituskriisiin. Tätä tapahtumasarjaa on pidetty symbolina ”soinilaisen” SMP-perinnön ja ”halla-aholaisen” populistisen radikaalioikeiston välisen konfliktin kärjistymiselle (Hatakka 2019, 22).

Perussuomalaisten uusi johto ei nauttinut muiden hallituspuolueiden luottamusta, mikä tarkoitti hallituskriisiä. Lisäksi parikymmentä perussuomalaista kansanedustajaa Soini ja puolueen ministerit mukaan lukien erosivat puolueen eduskuntaryhmästä protestina Halla-ahon valinnalle ja perustivat Uusi vaihtoehto -nimisen ryhmän (Koivisto & Virkkunen 2017). Se jatkoi hallitusyhteistyötä keskustan ja kokoomuksen kanssa Halla-ahon perussuomalaisten väistyessä oppositioon (Seuri ym. 2017). Myöhemmin uusi eduskuntaryhmä rekisteröityi puolueeksi nimeltä Sininen tulevaisuus (Dahl 2017).

Nykyinen perussuomalaiset on siis kovin erilainen puolue kuin se, jota Soini oli mukana perustamassa 1990-luvun puolivälissä. Neuvottelu puolueen identiteetistä kuitenkin jatkuu edelleen, sillä puolueen riveissä lienee kannatusta yhä radikaalimille asenteille. Perussuomalaisten entinen nuorisojärjestö PS-Nuoret on saanut

toistuvasti kielteistä mediajulkisuutta sen jäsenten rasististen kannanottojen takia. Kesällä 2019 nuorisojärjestö menetti avustuksensa järjestön Twitter-tilillä julkaistun rasistisen twiitin takia (Parkkinen 2019). Puolisen vuotta myöhemmin PS-Nuorten toisen varapuheenjohtajan tunnustautuminen etnonationalistiksi ja fasistiksi johti siihen, että emopuolue katkaisi siteensä koko nuorisojärjestöön ja perusti tilalle uuden (Kervinen & Pullinen 2020).

Vanha nuorisojärjestö kuitenkin teki näkyväksi puolueen radikaalisiivessä piilevän aatemaailman. Myös Halla-aho on ottanut asiaan kantaa sanomalla, ettei ”rotuopeille ja kallonmittausopeille” ole puolueessa sijaa (Kervinen & Pullinen 2020). Tilanne muistuttaa perussuomalaisten hidasta jakautumista ”soinilaiseen” ja ”hallaaholaiseen” leiriin, mikä lopulta johti avoimeen poliittiseen kiistaan puolueen sisällä. Aika näyttää, omaksuuko emopuolue tulevaisuudessa uusia näkemyksiä osaksi identiteettiään yrittäessään löytää keskitien etnonationalistisen radikaalisiiven ja ”maltillisen” oikeistopopulismin välimaastosta.

3.1.3 Äärioikeistoliikkeet

Ulkopoliittisen instituutin tutkija Teemu Tammikon (2019, 104) mukaan muukalaisvastainen ääriliikehdintä on nykyisin Suomen merkittävin poliittisen väkivallan muoto. Monet Suomen maaperällä vaikuttaneista äärioikeistolaisista liikkeistä ovat olleet lyhytikäisiä, mutta jotkin niistä näyttävät vakiintuneen kentälle (Sallamaa 2018, 9). Osa tänä päivänä aktiivisista liikkeistä syntyi vasta vuoden 2015 turvapaikkakriisin jälkimainingeissa (esim. Soldiers of Odin, Rajat kiinni! -liike ja Suomi Ensin), osalla on ollut toimintaa jo vuosia aiemmin (esimerkiksi Suomen Sisä, Finnish Defence League ja PVL). Sikäli äärioikeistolainen liikehdintä ei ole aivan tuore ilmiö, mutta jonkinlainen ”momentum” vuoden 2015 loppupuolisko kenties oli.

Monet tuolloin perustetuista maahanmuuttovastaisista aktivistiryhmistä ovat sittemmin hajonneet tai passivoituneet. Sallamaan (2018) mukaan ryhmillä on aatemaailmojen ja henkilöiden välisiä erimielisyyksiä, mikä ylläpitää kentän sirpaleisuutta. Avoimesti väkivaltaiset organisaatiot ovat myös vähentyneet, koska ne kiinnostavat viranomaisten huomion yksittäisiä toimijoita herkemmin (Tammikko 2019,

101). Varsinaiseen kaduilla tapahtuvaan aktivistitoimintaan osallistuu vain kourallinen ryhmien varsinaisia jäseniä, mutta heidän tavoitteillaan saattaa olla kansan keskuudessa laajempaa passiivista kannatusta (Sallamaa 2018).

Tammikon (2019, 104) mukaan monet järjestöt pysyttelevät laillisissa keinoissa, mutta ne voivat toimia ”kultinomaisena tilana”, josta yksittäiset toimijat voivat hakea inspiraatiota väkivallanteoilleen. Esimerkiksi brittiparlamentaarikko Jo Coxin vuonna 2016 murhannut mies oli tyypillinen, autonominen äärioikeiston sympatisoija. Hänellä ei ollut muodollisia linkkejä mihinkään ryhmittymään tai liikkeeseen, mutta hän pystyi silti toteuttamaan ekstremistisiä pyrkimyksiään. (Allen 2017, 659.)

Poliittiset väkivallanteot ovat siis yhä enemmän ”yksinäisten susien” juonien ja päähänpätkähdysten tuotetta (Tammikko 2019, 101). Äärioikeiston aiheuttamat väkivaltaisuudet ovat lähinnä satunnaisia, sillä äärioikeistolaiseen (poliittiseen) väkivaltaan harvoin liittyy suunnitelmallisuutta. Teot ovat yleensä spontaaneja hyökkäyksiä äärioikeiston vihollisinaan pitämiä ihmisiä kohtaan. (Ravndal 2017.) Palaan tähän aiheeseen seuraavassa alaluvussa, kun käsittelen tarkemmin äärioikeistolaista terrorismia. Tässä alaluvussa keskityn äärioikeistolaiseen liikehdintään yleisellä tasolla katu- ja verkkoaktivismin kautta.

Tammikon (2019, 104) mukaan ”äärioikeisto” on terminologian kannalta (jälleen) ongelmallinen, koska esimerkiksi PVL:n kannattama kansallissosialismi muistuttaa enemmän vasemmistolaista autoritarismia kuin tämän päivän oikeistoa. Toisaalta harvoilla ryhmillä ideologia on ohjautunut jonkin spesifin aatesuunnan mukaiseksi, mutta niiden toiminta voi kuitenkin palvella ja tavoitella äärioikeistolaisia päämääriä (Sallamaa 2018). Avoimen kansallissosialistisista liikkeistä ja järjestöistä käytetään Suomessa usein nimitystä ”uusnatsijärjestö”, ja niistä näkyvin lienee lakkautusprosessinsa myötä laajaa mediahuomiota saanut PVL (Sisäministeriö 2020b, 16).

Pohjoismainen vastarintaliike eli PVL on kumouksellinen kansallissosialistinen äärioikeistoliike, jonka tavoitteena on ”pohjoisen kansan” muodostama autoritääriinen, yhteispohjoismainen valtio (Kansallinen Vastarinta 2020a, Tammikko 2019). Liikkeellä on arvioitu olevan noin sata jäsentä, jotka ovat osallistuneet sen toimintaan ”jossain määrin säännöllisesti” (Sisäministeriö 2020b, 16). PVL:n ideologiseen ytimeen kuuluu etnonationalistinen ajatus ”pohjoisen verenperimän” ainutlaatuisuudesta

(Kansallinen Vastarinta 2020b). PVL on esimerkiksi käyttänyt hyväkseen mielikuvia viikingeistä levittääkseen ajatusta ”pohjoisesta rodusta” (Kølvraa, 2019). Järjestön ydintoimintaan kuuluvat perinteinen katuaktivismi ja liikkeen propagandan levittäminen verkossa, missä sen äänenkannattajana toimii etupäässä Kansallinen Vastarinta -verkkosivusto.

PVL:n poliittisen manifestin ensimmäisessä kohdassa asetetaan liikkeen tavoitteeksi ”muunrotuisten joukkomuuton” pysäyttäminen ja ”muunrotuisten” palauttaminen takaisin lähtömaihinsa. PVL näkee ei-pohjoiseurooppalaisten uhkaavan pohjoismaisen perimän koskemattomuutta, minkä vuoksi ”rotujen sekoittumista” tulee liikkeen mielestä ehkäistä. (Kansallinen Vastarinta 2020a.) Päämääriensä toteuttamiseksi liike käyttää ulkoparlamentaarisia vaikutuskeinoja, kuten fyysistä väkivaltaa (Sisäministeriö 2020b). Christoffer Kølvraan (2019, 284) mukaan PVL:n tavoitteena on ”hypermaskuliininen yhteisö, joka toteutuu (miestenvälisissä) kamppailun, aggression ja ylivallan kyllästämissä homososiaalisissa suhteissa”. Liikkeen keskeiseen retoriikkaan kuuluukin fyysisen väkivallan ja sodan glorifointi sillä periaatteella, että niihin on turvauduttava, jos tilanne sitä edellyttää.

Syksyllä 2017 Pirkanmaan käräjäoikeus määräsi PVL:n Suomen osaston ja sen alayhdistyksen Pohjoinen perinne ry:n lakkautettaviksi (Harju ym. 2017). Käräjäoikeus katsoi, että PVL:n toiminta on ollut demokraattisten arvojen vastaista, ja että siihen on liittynyt muun muassa väkivaltaa, kansanryhmien solvaamista ja vihapuheen levittämistä (Rautio 2017). Keväällä 2019 KKO asetti PVL:n väliaikaiseen toimintakieltoon aina lakkautustuomion lainvoimaan astumiseen saakka. Toimintakiellon jälkeen liike ei ole saanut järjestää mielenosoituksia, eikä sen tunnuksia tai lippua ole saanut käyttää julkisilla paikoilla. (Koskinen 2019.) Lakkautusasian puinti on tätä kirjoittaessa yhä kesken KKO:ssa.

Oikeusprosessi ja toimintakielto eivät ole kuitenkaan estäneet PVL:n aktiiveja osallistumasta muiden liikkeiden, kuten Soldiers of Odinin mielenosoituksiin (esim. Rimpiläinen 2019). Lisäksi avoimen kansallissosialistinen, osittain PVL:ään kuuluneista jäsenistä koostuva Kohti Vapautta! -liike aktivoitui samoihin aikoihin vastarintaliikkeen toimintakiellon langettamisen kanssa. Sisäministeriön (2020b) tilannekat-sauksen mukaan PVL:ään tai Kohti Vapautta! -liikkeeseen liittyvää väkivallan käyttöä

ei silti ilmennyt vuoden 2019 aikana. Ministeriö kuitenkin katsoo, että liikkeisiin kytkeytyvät henkilöt aiheuttavat yhä korkean väkivallan uhan, koska heillä on ”madaltunut kynnyks kynnys väkivallan käyttöön” vihollisina pitämiään ihmisiä kohtaan. (Sisäministeriö 2020b, 16–17.)

Edellä mainittu katupartiojärjestö Soldiers of Odin (suom. ”Odinin soturit”, lyh. SOO) on puolestaan esimerkki maahanmuuttovastaisesta liikkeestä, jonka toiminta ei noudata yhtenäisiä ideologisia tavoitteita. Sen arvomaailmassa on nähtävissä etnonationalismia ja valkoista maskuliinisuutta (Kotonen 2019). Vuonna 2015 perustettu SOO on omien verkkosivujensa mukaan ”isänmaallinen katupartioyhdistys, joka vastustaa haittamaahanmuuttoa, islamisaatiota, EU:ta ja globalisaatiota”, ja se pyrkii ”torjumaan edellä mainittujen ongelmien aiheuttamia lieveilmiöitä, kuten turvallisuustilanteen heikentymistä” (Soldiers of Odin 2020). Vuonna 2019 SOO:lla oli aktiivisia paikallisjaostoja noin 30 paikkakunnalla (Sisäministeriö 2020b, 17).

SOO sai pian perustamisensa jälkeen mediassa äärioikeistolaisen tai uusnatsistisen leiman, mikä toi sille lisää näkyvyyttä ja uusia kannattajia (Kotonen 2019, 242–244). SOO tarjosi tukijoilleen viholliskuvia ja syytti ”monikulttuurisuuden ideologiaa” turvapaikkakriisin aiheuttamisesta. Se onnistui puhuttelemaan sekä ”huolestuneita kansalaisia” että kentän radikaalia oikeistolaista siipeä. (Kotonen 2019, 249; 251.) Samalla SOO on pyrkinyt irtisanoutumaan erilaisista imagolleen vahingollisista leimoista muun muassa linjaamalla, ettei se ole rasistinen tai kansallissosialistinen ryhmä, huumeorganisaatio, moottoripyöräkerho tai rikollisjärjestö (ks. Aharoni & Féron 2019).

Katupartioinnin ja -aktivismin näkyvyys on vähentynyt Suomessa viime vuosina. On esitettykin, että äärioikeiston ulkoparlamentaarinen liikehdintä voi heiketä silloin, kun parlamentaarinen kamppailu tuottaa tulosta. Radikaalioikeistopuolueiden menestys toimii ikään kuin protestien varaventiilinä, koska se antaa tukijoille mahdollisuuden osallistua poliittiseen päätöksentekoon. Edellytyksenä kuitenkin on, että puolue on uskottava vaihtoehto eliitille. (Kotonen 2019, 248.) Tässä mielessä perussuomalaisten osallistuminen hallitusyhteistyöhön vuosina 2015–2017, paikkamäärän kasvu eduskuntavaaleissa 2019 ja sen jälkeen jatkunut menestys

kannatusmittauksissa saattavat olla syitä sille, miksi oikeistolainen katuaktivismi Suomessa on käytännössä kuihtunut kasaan.

Vaikka fyysinen katuaktivismi on kokenut osallistujakadon, toiminta voi todellisuudessa muuttaa muotoaan ja siirtyä kokonaan uusiin ympäristöihin. Viime vuosina SOO vaikuttaa lähentyneen PVL:n ja Kohti Vapautta! -liikkeen kanssa. SOO on muun muassa antanut tukensa PVL:lle lakkautusprosessissa ja jälkimmäisen jäseniä on myös ilmestynyt mukaan SOO:n katupartio toimintaan. (Sisäministeriö 2020b, 17.) Lisäksi on todennäköistä, että äärioikeisto muuttuu yhä autonomisemmaksi, verkotuneemmaksi ja järjestäytyneemmäksi online-ympäristössä (Allen 2017, 658). Verkossa tapahtuvaa ”katupartiointia” kutsutaan digitaaliseksi vigilantismiksi (*digital vigilantism*). Kyse on löyhästi organisoituneista kollektiivisista liikkeistä, joissa osallistajat identifioivat, nöyryyttävät ja rankaisevat syyllisinä pidettyjä ihmisiä verkossa erilaisin häirinnän keinoin esimerkiksi julkaisemalla kohteen henkilötietoja. Tätä kutsutaan myös doksaukseksi (*doxing*). (Trottier 2016.) Keinot muistuttavat viime vuosina Suomessakin toimittajiin kohdistunutta maalittamista ja vihakampanjointia.

Esimerkiksi MV-lehden lokakampanjan kohteeksi joutuneen toimittaja Jessikka Aron tapauksista on puitu jo useammassa oikeusasteessa. Aro on kertonut muun muassa hänestä tehdyistä vihavideoista ja solvaavista MV-sivustolla julkaistuista artikkeleista (Niilola 2019). Tyypillisesti häirinnän ja maalituskampanjoinnin alkuperä yhdistyy mediajulkisuudessa nimenomaan äärioikeistoon. Tämä on johtanut keskusteluun siitä, voidaanko ketään julkisesti kutsua natsiksi tai rasistiksi (esim. Rautio 2020, Honkonen 2019), sekä juridisiin harkintoihin siitä, onko tällainen kielenkäyttö loukkaavaa. Laajaa mediajulkisuutta saaneessa toimittaja Johanna Vehkoon ja aktivisti Junes Lokan tapauksessa käräjäoikeus linjasi, että Vehkoon rajatun yleisön nähtävillä ollut Facebook-päivitys, jossa hän kutsui Lokkaa ”rasistiksi” ja ”natsipelleksi”, oli kunnianloukkaus (Haapalainen 2019). Keskeinen kysymys käytännön journalistisen työn kannalta on, täytyykö toimittajien pidättäytyä käyttämästä ilmaisunvapauttaan, millaisissa tapauksissa ja miksi juuri niissä (Honkonen 2019).

3.1.4 Äärioikeistolainen terrorismi

Sisäministeriön (2020a) mukaan terrorismi määritellään ”toimintana, joka sisältää kansallisen lain tai kansainvälisen oikeuden vastaisia tekoja, väkivaltaa tai sillä uhkaamista ja levottomuuden tai pelon aiheuttamisen tavoittelua”. Lyhyesti sanottuna terrorismi on äärimmäistä poliittista väkivaltaa tai sillä uhkaamista (Richards 2015), johon yleensä liittyy teon suunnitelmallisuus ja poliittinen motiivi (Ruby 2002, 10). Terrorismista on siis erotettava ei-poliittiset väkivallanteot, kuten kouluampumiset, jotka on suunnattu pikemminkin instituutiota (esimerkiksi koulua) kohtaan (Malkki 2015, 5).

Suomen rikoslaissa puhutaan terrorismirikoksista tai terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista. Terrorismirikokseen voi syyllistyä tekemällä esimerkiksi laittoman uhkauksen, tahallisen räjähdერიoksen, surman tai tapon, jos teko on tehty ”terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle”. Esimerkiksi terroristisen rikoksen valmistelu, terrorismiryhmän johtaminen, terrorismirikokseen värvääminen ja terrorismin rahoittaminen ovat myös rangaistavia tekoja. (Laki rikoslain muuttamisesta 874/2018, 34a luku.) Laissa ei kuitenkaan oteta kantaa, milloin kyseessä on juuri ”terroristisessa tarkoituksessa” tehty rikos. Tähän mennessä Suomessa on tapahtunut yksi terrorismirikoksena tuomittu teko, Turun puukotus vuonna 2017, josta marokkolainen Abderrahman Bouanane tuomittiin elinkautiseen vankeuteen (esim. Ranta 2018). Suojelupoliisi arvioi saman vuoden kesäkuussa ennen iskua, että terrorismin uhka Suomessa on kohonnut (Suojelupoliisi 2017). Uhka-arvio on pysynyt sen jälkeen samana.

Terroristiset teot kohdistuvat yleensä siviiliväestöön tai ihmisiin, jotka eivät ole varautuneet puolustautumaan väkivallalta (Ruby 2002, 10). Sisäministeriön (2020a) arvion mukaan Suomessa merkittävimmän terrorismin uhan aiheuttavat ”yksittäiset toimijat tai pienryhmät, jotka saavat motivaationsa radikaali-islamistisesta propagandasta tai terroristijärjestöjen kehotuksista.” Käytännössä tällä tarkoitetaan siis jihadistisen terrorismin uhkaa, joka yleensä julkisessa keskustelussa assosioituu äärijärjestöisiin. Sisäministeriön huhtikuussa 2020 julkaisemassa väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsauksessa kuitenkin kerrotaan, että viime vuosina äärioikeistolaisen

väkivaltaisen ekstremismin ja terrorismin uhka Euroopassa on kohonnut (Sisäministeriö 2020b, 18).

Äärioikeistolaisten terrori-iskujen tekijäksi harvoin ilmoittautuu kukaan, eikä tekoja yleensä selitetä mitenkään (Ravndal 2017). Poliittinen viesti terroriteon takana on kuitenkin yleensä selvä siinä mielessä, että iskun kohde voidaan tulkita tekijän silmissä epätoivotuksi ja uhrien laajempi viiteryhmä iskun ”yleisöksi” (mt.). Näin voidaan katsoa tapahtuneen esimerkiksi Uuden-Seelannin Christchurchin moskeija-ampumisissa, jossa tekopaikaksi valikoitui muslimeille pyhä paikka. Sikäli isku oli laajempi uhkaus ei vain Uuden-Seelannin vaan myös koko maailman muslimiväestölle. Kyseessä oli siis rasistinen väkivallanteko, jonka kohteena oli uskonnollinen ryhmä, mutta yhtä lailla uhrien valikointi voi perustua esimerkiksi etniseen ryhmään. Länsi-Euroopassa vuosina 1990–2015 tapahtuneissa äärioikeistolaisissa terrorismi- ja väkivaltatapauksissa maahanmuuttajat olivat yleisin hyökkäyksen kohteena ollut ryhmä, mutta alle puolet iskujen uhreista oli maahanmuuttajia (Ravndal 2017).

Suurin osa terroristisista teoista on yhä ryhmien tekemiä, mutta yksin toimivien terroristien määrä on ollut kasvussa viime vuosina (Schuurman ym. 2018, 1198). Niin kutsuttujen ”yksinäisten susien” myytti on kuitenkin ongelmallinen siinä mielessä, että osan yksin toimineista äärioikeistolaisista terroristeista tiedetään kommunikoineen onlineissa muiden ideologisten vaikuttajien kanssa (Gill ym. 2017; 99, 113). Tällaiset kontaktit ovat ratkaisevassa roolissa, sillä ne voivat vahvistaa radikalisoitumista ja rohkaista terroristiseen väkivaltaan (Schuurman ym. 2018, 1195; 1198). Esimerkiksi Norjan iskujen joukkosurmaaja Anders Behring Breivik² toteutti iskunsa yksin, mutta hänellä oli joitakin hänen ideologiaansa vaikuttaneita kontakteja äärioikeistolaisten ja islaminvastaisten ryhmien rajapinnoilla. Näiden ryhmien foorumeilla käytyihin keskusteluihin Breivik osallistui aktiivisesti, muttei ilmeisesti identifioitunut ekstremistiksi. (Pantucci 2011, 34; 36.)

Norjan iskut vuonna 2011 ovat todiste siitä, miten tuhoisa autonomisen terroristin tekemä isku voi olla (Pantucci 2011, 35). Heinäkuun 22. päivänä Breivik tappoi yksin 77 ihmistä Osllossa ja sen lähistöllä sijaitsevalla Utøyan saarella (esim. Meloy ym.

---

² Anders Breivik muutti nimensä Fjotolf Hanseniksi vuonna 2017, mutta hän teki iskut Breivikinä ja sillä nimellä hänet edelleen tunnetaan ja tunnustetaan. <https://yle.fi/uutiset/3-9661393>

2015, Pantucci 2011). Tietävästi Breivik aloitti iskun aktiivisen suunnittelun jo ainakin vuosi ennen sen toteuttamista, ja sitäkin ennen hän oli juonitellut pahoilla aikomuksillaan ainakin vuosikymmenen herättämättä liikaa viranomaisten huomiota. Breivikin ideologiassa uskonnolla oli merkityksellinen rooli: hän näki muslimit ja islaminuskon vastustajinaan ja itsensä eturintamassa eurooppalaisen kristillisen identiteetin puolustajana. (Pantucci 2011, 31–35.) Sittemmin Norjan iskuista on tullut jonkinlainen äärioikeistolaisen terrorismin prototyyppi, jonka kaavaa myöhempien aikojen terroristit ovat noudatelleet.

Christchurchissä Uudessa-Seelannissa maaliskuun 15. päivänä 2019 aseistautunut mies hyökkäsi kahteen moskeijaan ja tappoi yhteensä 51 ihmistä. Pääepäilytynä on australialainen mies nimeltään Brenton Tarrant, ja hänen oikeusprosessinsa on yhä kesken. Breivikin tapaan myös Tarrant olisi profiililtaan autonominen, mutta vaikeasti havaittava terroristirikollinen. Nykytiedon valossa Tarrant ei ole kuulunut mihinkään tunnettuun ekstremistiryhmään, hänellä ei ole aiempaa rikostaustaa eikä hän ole tietävästi osallistunut mihinkään sellaisiin kokoontumisiin, jotka olisivat paljastaneet hänen aatemaailmansa. (Battersby & Ball 2019.)

Suomen sisäministeriön (2020b) tilannekatsauksessa todetaan, että Euroopassa äärioikeistolaisen terrorismin uhan kasvuun on vaikuttanut nimenomaan Christchurchin ”vakava äärioikeistolainen terrori-isku”. Ampujan manifesti ja teon aikana kuvattu suora videostriimi ovat toimineet sytykkeenä muiden äärioikeistolaisten toimijoiden väkivallanteoille tai iskuyrityksille Euroopassa, kuten Iso-Britanniassa, Saksassa, Norjassa ja Puolassa. (Sisäministeriö 2020b, 18.) Terrorismiin liittyvän informaation levittämisessä myös medialla on keskeinen rooli, jonka vaikutukset ovat moninaiset.

Media reagoi Christchurchin iskuun ja siihen liittyneeseen materiaaliin kahtalaisesti. Uudessa-Seelannissa isku-uutisointi keskittyi empatisoimaan uhreja ja heidän omaisiaan sekä vältti tarjoamasta julkisuutta asemiehen aatteellisille tarkoitusperille. Australialaismedia puolestaan uutisoi tuomitsevaan sävyyn tekijästä, hänen motiiveistaan ja iskuun liittyvistä materiaaleista. Median tapa suhtautua uutistapahtumaan riippuukin pitkälti aiheen läheisyydestä suhteessa median kohdeyleisöön. Traumaattisista tapahtumista uutisoiminen asettaa kuitenkin toimittajat ammatillisten ja

henkilökohtaisten ristiriitojen eteen. (Ellis & Muller 2020.) Yhtä aikaa terroristiseen tekoon liittyy valtaisa yhteiskunnallinen tiedonintressi, mutta toisaalta iskusta uutisoiminen voi myös tarjota ilmaista näkyvyyttä radikaaleille ja vihamielisille ideologioille (vrt. Tammikko 2019, 160).

Uuden-Seelannin tapaus on myös pohjoismaisesta näkökulmasta relevantti. Uusi-Seelanti on sijainniltaan syrjäinen ja maineeltaan rauhallinen hyvinvointivaltio, kuten esimerkiksi Suomi tai Norja. Moskeija-ampuminen kehystettiin mediassa Uuden-Seelannin ”viattomuuden lopuksi” ikään kuin maan immuniteetti terrorismia vastaan olisi menetetty (Battersby & Ball 2019). Battersbyn ja Ballin (2019) mukaan käsitys, että Uusi-Seelanti olisi ollut täysin vapaa terrorismista ennen moskeijaiskuja, oli väärä, sillä maan historiassa on ollut sekä terrorismia että vastaterrorismia. Suomessa äärioikeistolaista terrorismia ei ole tapahtunut, joskin viime kädessä kyse on määrittelykysymyksestä. Leena Malkin (2015, 4) mukaan Suomessa terrorismi-sanaa käytetään hyvin säästeliäästi ja maassa on jonkinasteista haluttomuutta tulkita poliittisia väkivallantekoja terrorismiksi. Malkki (2015) torjuu ajatuksen Suomesta lintukotona, jonka maantieteellinen sijainti, hyvinvointijärjestelmä ja demokraattisuus suojelevat maata terroristiselta väkivallalta. Teon tulkitseminen terrorismiksi riippuu pikemminkin kulloisistakin juridisista ja moraalisisista perspektiiveistä (Ruby 2002).

Kuten edellisestä käsitteatsauksesta voi päätellä, äärioikeiston käsitteellinen kenttä on monimuotoinen ja hankala rajata. Äärioikeistolaisten toimijoiden tunnuspiirteiden luettelomainen listaaminen auttaisi rajaamaan ilmiötä konkreettisiin kategorioihin, mutta tällaisen lähestymistavan vaarana on kuitenkin käsitteiden liika tyypistäminen ja ylikuormittaminen. On hyväksyttävä, että mikään kuvaus tai määrittely ei pysty täysin vangitsemaan kaikkea sitä, mitä äärioikeisto voi olla. Määritelmätkin ovat lopulta riippuvaisia kulttuurista, maantieteellisistä alueista, ajasta ja historiasta. Tämän tutkimuksen tavoitteena onkin selvittää, miten suomalaisessa uutisjournalismissa muodostetaan käsityksiä äärioikeistosta. Siksi en ole pyrkinyt minkään käsitteen osalta tarjoamaan tyhjentäviä ja ”valmiita” määritelmiä. Tarkoitukseni on antaa mahdollisimman spesifit välineet äärioikeiston terminologisen kentän eri vaihtoehtojen hahmottamiseksi, mistä on hyötyä paitsi tämän tutkimuksen aineiston analyysissä myös konkreettisessa uutistyyössä.

3.2 Aiempi tutkimus

Tässä luvussa kuvaan aiheeni kannalta relevanttia tutkimusta kahdesta eri näkökulmasta. Aloitan tarkastelemalla medialogiikan, populismin ja äärioikeiston välistä suhdetta. Sivuan myös agenda settingin ja portinvartijuuden käsitteitä. Tämän osion jälkeen valotan niitä tapoja ja prosesseja, joilla journalismi osallistuu äärioikeiston ja sen lähikäsitteiden normalisoimiseen ja diskursiiviseen inflaatioon. Katsauksen tarkoitus on havainnollistaa niitä mediakäytäntöjä, joilla on relevanssia äärioikeiston legitimitetin ja medianäkyvyyden kannalta, sekä kuvailla käytäntöjen mahdollisia seurauksia.

3.2.1 Medialogiikan, populismin ja äärioikeiston symbioosi

Vapaalla medialla on keskeinen institutionaalinen rooli portinvartijana, vallan vahtikoirana ja demokratian tulenkantajana. Demokraattisessa yhteiskunnassa kaikilla on sananvapaus ja mahdollisuus osallistua julkiseen keskusteluun, mutta uudessa sirpaloituneessa mediaympäristössä sananvapaus tuottaa myös uusia eettisiä ongelmia. Yksi niistä on, pitäisikö journalismin antaa julkisuustilaa myös epädemokraattisille, vihamielisille näkemyksille (Horsti & Nikunen 2013). Myös niitä kannattavat toimijat haluavat osallistua yleisiä mielipiteitä muokkaavaan merkityskamppailuun ja siten vahvistaa omaa legitimitetteettiään. Viime vuosina diskurssianalyttikkojen mielenkiinto näyttääkin kohdistuneen äärioikeistolaisina, populistisina tai nationalistisina pidettyjen poliittisten vaikuttajien, yhteisöjen ja puolueiden retoriikan ja siitä kumpuavien diskurssien analysointiin (esim. Bull & Simon-Vandenberg 2014, Askanius & Mylonas 2015, Ekström ym. 2018).

Maahanmuuttokysymyksen politisointi 2000-luvulla on esimerkki tällaisen diskursiivisen kamppailun lopputuloksesta. Esimerkiksi populistisessa hyvinvointivaltion narratiivissa maahanmuuttajat nähdään taloudellisena rasitteena hyvinvointiyhteiskunnalle. Tällöin maahanmuuttopolitiikan tiukennukset voidaan kehystää ”yksinkertaisena parannuskeinona”, johon ”korruptoitunut eliitti” ei vain ole tarttunut. Tämän argumentin turvin esimerkiksi perussuomalaiset on pystynyt sivuuttamaan kritiikkiä rasismista ja ksenofobiasta. (Pyrhönen 2015, 159.) Vastaavia näkemyksiä alkoi

valua ruohonjuuritason maahanmuuttovastaisesta vastajulkisuudesta julkiseen keskusteluun eurokriisin aikaan. Askaniuksen ja Mylonasin (2015) mukaan pohjoismaiset äärioikeistolaiset ryhmät käyttivät kriisin luomaa epävarmuutta hyväkseen levittämällä monikulttuurisuutta ja islamia vastustavia asenteita sekä uhkakuvia. Voi sanoa, että tällainen agenda pystyy jopa ohjaamaan median tapaa käsitellä maahanmuutto- ja monikulttuurisuuskysymyksiä, sillä yleensä uutisoinnissa korostuvat juuri maahanmuuttovastaisen liikkeen näkökulmat, kun taas esimerkiksi maahanmuuttajien puheenvuorot lähes loistavat poissaolollaan (Horsti & Nikunen 2013).

Ymmärtääksemme näitä prosesseja, on perehdyttävä hieman liberaalin median logiikkaan. Altheiden (2004) mukaan medialogiikka viittaa niihin oletuksiin ja prosesseihin, jotka liittyvät viestien muovaamiseen mediassa. Keskeistä on erityisesti uutisen formaatti, joka asettaa koodistonsa uutisen sisällölle. Altheide (2004) esitti jo vuosituhannen alussa, että median ja politiikan viestintätavat liikkuvat jatkuvasti lähemmäs viihdeformaattia. Yleisöt ovat omaksuneet populaarikulttuurin esitystavat ja odottavat niitä myös uutisilta (mts. 293–294.) Mazzolenin (2008) mukaan tämä johtaa siihen, että media ajautuu vääjäämättä kohti sensationalismia. Uutisaiheet, joihin ei sisälly speaktaakkelimaisia tai poikkeuksellisia ominaisuuksia, eivät todennäköisesti etene tuotantoon saakka (Mazzoleni 2008).

Formaattien viihteellistyminen olennaisesti vaikuttaa siihen, millainen on niin sanottu "hyvä juttu" ja millainen uutinen kannattaa tehdä. Media on omaksunut poliittisen narratiivin, joka suosii ylyksinkertaistamista ja konflikteja kompromissien sijasta (Mazzoleni 2008). Poliittiset toimijat ovat myös oppineet hyödyntämään tätä narratiivia tarjoamalla toimittajille sellaisia lausuntoja ja uutistapahtumia, joita journalistiset formaatit suosivat (Altheide 2004, 294). Tämä on yksi selitys sille, miksi esimerkiksi maahanmuuttovastaiset, populistiset ja äärioikeistolaiset ulostulot saavat niin herkästi mediahuomiota.

Lisäksi media on erityisen kiinnostunut raportoimaan huonoja uutisia ja konflikteja: ristiriidat, väittelyt, nujakoinnit ja ylipäättään kaikenlaiset vastakkainasettelut ovat haluttua uutisisältöä (Harcup & O'Neill 2016). Osittain tästä syystä medialla on taipumus tuoda ilmi kaikkein kiistanalaisimpia kannanottoja juuri "ääripäiden" suunnalta. Media nostaa julkisuuteen äärioikeistolaisina pidettyjen poliitikkojen

uutisarvoisia ulostuloja, kontekstualisoi niitä uudelleen ja valjastaa ne osaksi yhteistä narratiivia (Patrona 2020, 162–163). Näin median kehystystyö voi osallistua äärioikeistolaisien ideologioiden normalisoimiseen: mediatilasta tulee ikään kuin kaikkamuu äärioikeistolaisille ajatuksille (Patrona 2020, 175, vrt. Horsti & Nikunen 2013).

Niko Hatakan (2019) väitöstutkimuksen mukaan nykyisen mediaympäristön logiikka voi jopa lietsoa populististen liikkeiden radikalisaatiota. Aiemmin yksilöiden valtavirrasta poikkeavat, radikaalit kannanotot nousivat harvoin julkisuuteen, mutta uudessa hybridissä mediaympäristössä tilanne on päinvastainen: median kiinnostus ristiriitoihin auttaa populistista viestintää nousemaan marginaalisesta rinnakkaisjulkisuudesta laajaan hegemoniseen diskurssiin. Näin radikaalit ja kiistanalaiset ulostulot pääsevät osallistumaan myös populistiseen identiteettipolitiikkaan, minkä seurauksena populistipuolueiden on löydettävä oma positionsa uudelleen jostain ”ääripäiden” ja suuren yleisön asenteiden välimaastosta (mts. 72–74).

Toisaalta rasistiseksi leimautuminen on minkä tahansa puolueen näkökulmasta välttävää. Esimerkiksi Britannian kansanpuolue on kieltänyt olevansa rasistinen ja näkee itsensä ennemmin ”patrioottisena” tai ”etnonationalistisena” (Bull & Simon-Vandenberg 2014, 17). Monien oikean laidan populistipuolueiden vetovoiman kannalta on tärkeää löytää sellainen diskursiivinen strategia, jonka turvin ne voivat jatkaa maahanmuuttovastaisen ja ksenofobisen viestin levittämistä leimautumatta rasisteiksi (vrt. Rydgren 2005, Hatakka 2019). Mari K. Niemen (2012) mukaan populististen tulokaspuolueiden olisi julkisuuskuvansa ja uskottavuutensa suhteen kannattavaa viestittää mediassa omaa agendaansa ja samalla puolustaa mainettaan mahdollisilta hyökkäyksiltä ja syytöksiltä. Erityisesti orastaville populistisille pienpuolueille on elintärkeää pysyä erossa ääriajattelun ja antidemokraattisuuden leimasta (Hatakka 2017, 2033).

Medialogiikkaan liittyy läheisesti niin kutsuttu agenda settingin käsite. Perusajatus on, että medialla on kyky ohjata sitä, mitä asioita ihmiset ajattelevat ja mitä uutisaiheita he pitävät tärkeinä. Uutisoinnissa esimerkiksi tietyistä poliitikon tai puolueen ominaisuuksista tulee toiston kautta tärkeämpiä ja tunnuspiirteisempiä kuin toisista. (Weaver 2015.) Tämä vaikuttaa myös ihmisten tapaan ajatella politiikasta ja poliitikoista, koska ihmiset saavat niitä koskevat tiedot lähtökohtaisesti mediasta.

Vaikka nykypäivän länsimainen media pitää itseään sitoutumattomana, voi sen agendassa ja aihevalinnoissa kuitenkin nähdä politisoitumista (ks. van der Pas ym. 2017).

Esimerkiksi vaalien läheisyys tarkoittaa rutiinin muutosta sekä mediassa että politiikassa. Puolueet tekevät kaikkensa lyödäkseen läpi uutisvirrassa, jotta ne pääsisivät vaikuttamaan julkiseen keskusteluun. Tällaisina aikoina median autonomia on koetuksella, koska mediaan kohdistuu paljon poliittisesti latautuneita vaikutusyrityksiä. Samalla mediatila myös muuttuu avoimemmaksi areenaksi pienille poliittisille toimijoille. (Walgrave & van Aelst 2006, 97.) Vaaliaikana median ja politiikan logiikoiden yhteentörmäyksessä uutisvirtaan pääsevät siis suuremmalla todennäköisyydellä vaikuttamaan radikaalit ja normaalitilanteessa marginaaliset poliittiset toimijat, kuten äärioikeisto ja oikeistopopulistit.

Hafezin (2018) mukaan valtamedian ja oikeistopopulismien välinen symbioosi on ”yksi aikamme suurista kertomattomista skandaaleista”. Hafez (2018) näkee, että objektiivisesta ”neljännessä valtiomahdista” on tullut oikeistopopulistisen sanoman kaikukammio, jossa joukkotiedotusvälineet toistavat oikeistopopulisteille mieluista agendaa antamalla sille näkyvyyttä. Media ei intentionaalisesti yritä tukea oikeistopopulismia, vaan nimenomaan suhtautuu siihen kriittisesti. Ongelmana ei ole oikeistopopulismien kehystys sinänsä vaan nykypäivän median sensaatiohakuinen agenda, joka suosii populismia. (mts. 24–25.)

Negatiivisestakin julkisuudesta voi olla jopa hyötyä populistille ja äärioikeistolle. Wodakin (2013) mukaan oikeistopopulistit ovat onnistuneet keksimään ikiliikujan: populistit provosoivat aina vain uusia skandaaleja, jotka media tuo julkisuustilaan paheksunnan keskipisteeksi. Samalla media kuitenkin pitää populistista agendaa pinnalla ja ylläpitää puhetta ”ääripäistä”. Oikeistopopulistipuolueet voivat hyötyä valtaisasta medianäkyvyydestä siinä määrin, että skandaalien aiheuttaminen on niille jopa kannattavaa ja tarkoitushakuista toimintaa (Wodak & Krzyżanowski 2017, 5). Mediahuomio voi myös auttaa äärioikeistoa lievittämään kantamaansa poliittista stigmaa ja saamaan legitimitettä ilman, että sen tarvitsee tehdä olemuksestaan tai viestistään yhtään ”salonkikelpoisempaa” (Ellinas 2010, 33).

Tammikko (2019) näkee, että median kriisi on myötävaikuttanut ääri liikkeiden esiintuloon. Resurssien karsimisen takia uutisista on tullut lyhyempiä, pinnallisempia

ja aiheista yksipuolisempia. Kova uutiskilpailu on johtanut erilaisiin lieveilmiöihin, kuten klikkiotsikoihin ja viihteellistämiseen, jotka omalta osaltaan ovat uurtaneet loven journalismin uskottavuuteen. Myös uudet valemediat ovat hyötäneet valtamedian sensaatiohakuisuudesta, sillä sitä on helppo imitoida ja käyttää hyväksi faktojen laiminlyönnin kustannuksella. (Tammikko 2019, 158.) Lisäksi populistipuolueiden kustannuksella saivartelu, klikkiotsikointi ja yliyksinkertaistaminen antavat lisää diskursiivisia työkaluja rakentaa kollektiivista uhri-identiteettiä, mikä voi entisestään tiivistää populistien ja verkon ääriajattelijoiden rivejä (Hatakka 2017, 2034).

Tammikon (2019) mukaan journalismi ja poliittinen väkivalta voivat pahimmillaan ruokkia toinen toistaan. Uhkakuvien, konfliktien ja vastakkainasettelujen maalailu houkuttelee lukijoita ja on sikäli taloudellisesti kannattavaa medialle. Näin myös väkivaltaiset toimijat saavat teoilleen huomiota (mts. 160). Mediajulkisuudessa esimerkiksi terrorismin uhka saattaa esittäytyä pahempaan kuin se todellisuudessa on, mikä lietsoo poteroitumista ja pelkotiloja rationaalisten ratkaisujen ja keskustelun sijasta. Liika "vihollisten" epäinhimillistäminen voi myös johtaa siihen, että uhkien torjumiseen halutaan käyttää oikeusvaltiolle vieraita poikkeuskeinoja (Tammikko 2019, 161).

Aiemmin kuvatun perusteella medialogiikassa ja median agendassa on siis useita problemaattisia piirteitä, joilla on merkitystä äärioikeiston julkisuuden ja legitimitetin kannalta. On kuitenkin tiedostettava ja hyväksyttävä se tosiseikka, että journalistiset valintaprosessit tuottavat aina rajattuja heijastumia todellisuudesta eli representaatioita, jotka lopulta vaikuttavat ihmisten tulkintoihin asiantiloista. Perinteisen portinvartijakäsityksen mukaan journalistit ovat sosiaalisen todellisuuden portinvartijoita, jotka toimituksellisten valintojen, arvotusten ja näkökulmien kautta vaikuttavat siihen, mitkä tiedot pääsevät julkisuustilaan ja mitkä eivät (esim. Shoemaker & Riccio 2016, Erzikova 2018). Tällaisen määrittelyvallan käytöllä on vaikutusta mihin tahansa diskurssiin, ja seuraukset voivat olla merkittäviä. Äärioikeistolla on ainakin teoreettinen mahdollisuus esimerkiksi hyväksikäyttää medialogiikkaa ja määrittää sen agenda. Äärioikeiston uutisarvoisuudesta, mediajulkisuudesta ja sen luonteesta päättää kuitenkin vain media itse. Seuraavaksi käsittelemme tarkemmin mediakäytäntöjen diskursiivista puolta äärioikeiston inflatoitumisen näkökulmasta.

3.2.2 Äärioikeiston diskursiivinen inflaatio

Olen jo aiemmissa luvuissa tuonut ilmi äärioikeisto-käsitteeseen ja sen käyttöön liittyvää problematiikkaa. Äärioikeistolaisina pidetään esimerkiksi hyvin erilaisia asioita tietämättä, mitkä kaikki piirteet määrittävät äärioikeistoa (vrt. Mudde 1995, 219). Monesti esimerkiksi äärioikeiston, autoritarismin ja populismin käsitteitä näkee käytettävän kuin ne olisivat yksi ja sama ilmiö. Äärioikeiston ja sen lähikäsitteiden leväperäisyys tekee pätevien termien löytämisestä hankalaa. (Pasiëka 2017.) Toisaalta on esitetty, että äärioikeisto-käsitteen käyttö voidaan katsoa legitiimiksi, jos se on tarjolla olevista vaihtoehdoista ”vähiten epäsopeva” (Widfeldt 2003, 280). Itse en ole tällaisesta logiikasta niin vakuuttunut, vaan käsitteiden täsmällinen määrittely pitäisi olla kaikessa tieteenteossa etusijalla. Kuten Pasiëka (2017) toteaa, erilaisia käsitteitä tarvitaan ymmärtämään monimutkaista todellisuutta ympärillämme, mutta niitä olisi syytä tutkia poikkitieteellisesti eri menetelmin ja työkaluin.

Toistaiseksi tutkimuksia uutisjournalismin tavoista käsitellä äärioikeistoa on melko niukasti, ja useimmat niistäkin ovat melko tapauskohtaisia. Yksi tuoreimmista on Marianna Patronan (2020) diskurssi- ja keskusteluanalyysi kreikkalaismedian tavoista uudelleenkontekstualisoida radikaalioikeistolaisen Kultainen aamukoitto-puolueen homofobisia kannanottoja. Patronan (2020) mukaan journalistien tulisi kiinnittää huomiota tekemiinsä diskursiivisiin valintoihin uutisoidessaan poliittisista skandaaleista ja ymmärtää riskit, joita liittyy esimerkiksi loukkaavan, rasistisen ja homofobisen puheen uutisoimiseen. Vaikka journalismin tehtävä on tarttua yhteiskunnallisiin epäkohtiin, voi skandaaliuutisointi tarjota julkisen foorumin äärioikeistolaisille diskursseille. Kritiikitön tai jopa neutraali raportointi voivat normalisoida esimerkiksi homofobisia diskursseja ja siten oikeuttaa vihamielisiä asenteita. (mts. 176.)

Toisaalta ympäröivät viittaukset äärioikeistoon saattavat vaikuttaa koko käsitteen laimenemiseen. Mikael Soikkeli (2017) haastaa pro gradu -tutkielmassaan äärioikeisto-käsitteen normalisoituneen käytön. Tutkielmassa tarkasteltiin äärioikeistolaisen retoriikan näkökulmasta kolmen maahanmuuttokriitikoksi itseään kutsuvan poliitikon, Jussi Halla-ahon, James Hirvisaaren ja Olli Immosen, blogikirjoituksia. Soikkelin (2017) mukaan tekstejä on ”mahdotonta pitää ei-ideologisina” ja yksinomaan maahanmuuttovastaisina, mutta hän empii, ovatko ne aivan

äärioikeistolaisiakaan (mts. 108–110). Soikkeli (2017) kysyykin, miksi pitäisi kutsua oikeiston jyrkimmän laidan ajattelua, jos geneerinen maahanmuuttokriittisyys ymmärretään äärioikeistolaisena (mts. 104).

Normalisoinnin lisäksi mediapuheella on voimaa rakentaa barrikadeja “meidän” ja “niiden” välille. Ewan Crawfordin (2011) kriittinen diskurssianalyysi osoitti, että brittilehdistö nimeää nationalistiksi useita erityyppisiä liikkeitä ja yksilöitä, joiden poliittiset ja kulttuuriset tavoitteet poikkeavat toisistaan paljon. Nationalistisiksi mielletyt toimijat olivat esimerkiksi separatismien tukijoita, rasisteja, joskus myös äärioikeistolaisia (mts. 635). Crawfordin (2011) mukaan tällä tavoin ryhmiä toiseutetaan yhteisen, ei-hyväksyttävän nationalismin leiman alle. Tämän uhkaavan “äärinationalismin” lisäksi on olemassa hyväntahtoista, isänmaallista nationalismia (ns. “banaali nationalismi”, ks. Billig 1995), jota lehdistö pyrkii edistämään Britannian yhtenäisyyden hyväksi *status quo* (Crawford 2011, 621–623; 635). Liberaali media ei siis ole vapaa ideologioista, vaan se osallistuu hyväksyttävänä pidettyjen representaatioiden naturalisointiin.

Myös populismiin liittyvää uutisointia vaivaavat samantyyppiset ongelmat kuin nationalismia. Populismistakin on tullut eräänlainen muotisana, jolla nimitetään useita sekalaisia puolueita, liikkeitä ja niiden johtajia (Stavrakakis 2017). Lisäksi mediassa on nähtävissä ohjautumista joko populismin puolesta tai sitä vastaan. Juha Herkmanin (2017) mukaan vuosien 2011–2012 talouskriisiuutisoinnissa korostuivat euromyönteisen politiikan ja talouden eliitin äänenpainot, kun taas perussuomalaisen euroskeptinen retoriikka sai selkeästi vähemmän huomiota. Herkmanin (2017, 8) mukaan tämä antaa viitteitä siitä, että toimitukselliset rutiinit suosivat tiettyjä poliittisia kehyksiä, vaikka vapaa media pitää itseään poliittisesti sitoutumattomana.

Suomalaisessa mediassa populismi on kehystetty esimerkiksi nurkkakuntaiseksi nationalismiksi, ksenofobiaksi tai tyhjäksi retoriikaksi, mutta lehtien ja genrejen välillä on myös eroja (Herkman 2015, 81). Erityisesti iltapäivälehdillä on omanlaisensa rooli populistipuolueiden viestin levittämisessä, sillä sekä iltapäivälehdet että populistit hyödyntävät tunteellista ja liioittelevaa retoriikkaa (Herkman 2017, Niemi 2012). Stavrakakis (2017, 526) mukaan myös populismin tutkimuksen tulisi itsekriittisesti reflektoida populismin diskursseihin liittyvää ideologista kielenkäyttöä. Kieli ei ole

koskaan viatonta, vaan se naturalisoi alun perin puolueellisia, jopa mielivaltaisia merkityksiä (mts.).

Edellä mainitut esimerkit antavat viitteitä kahdenlaisista tendensseistä äärioikeiston ja sen lähikäsitteiden kentällä. Ensinnäkin äärioikeiston ja muiden sille läheisten ilmiöiden saama mediajulkisuus normalisoi äärioikeistolaisena pidettyä aatemaailmaa ja antaa yleisölle tarttumapintaa radikaaleihin asenteisiin. Tämän lisäksi äärioikeiston lähikäsitteet ovat laaventuneet siten, että ne kattavat myös monia sellaisia elementtejä, joille saattaisi löytyä tarkempi ja sopivampi nimitys. Tätä ilmiötä kutsun diskursiiviseksi inflaatioksi. Uutiskielellä ja journalistisilla valinnoilla on tässä kehityskulussa eittämättä suuri merkitys. Onkin kiinnostavaa tarkastella, näkyykö äärioikeiston normalisoitumista ja inflatoitumista myös tämän tutkielman aineistossa.

4 TUTKIMUSMENETELMÄ JA -AINEISTO

Tässä luvussa käsittelen yleisesti diskurssianalyysiä tutkimusperinteenä ja sen soveltamismahdollisuuksia menetelmänä. Ensimmäisessä alaluvussa esittelen diskurssianalyysin yleisiä piirteitä ja erittelen muutamia tärkeimpiä kriittisen diskurssianalyysin periaatteita ja käytäntöjä. Toisessa alaluvussa kerron tarkemmin tutkimuksen artikkeliaineistosta ja sen rajaamisesta. Lopuksi kolmannessa alaluvussa esittelen käyttämäni analyysimallin ja referoin aineistoanalyysin toteutuksen.

4.1 Diskurssianalyysin tutkimusperinne ja keskeiset käsitteet

Diskurssianalyysi on kielenkäytön tutkimuksessa yleisesti sovellettu menetelmä, jota käytetään eri ihmistieteiden aloilla, kuten sosiologiassa, antropologiassa, lingvistikassa, kognitiivisessa psykologiassa, sosiologiassa sekä viestinnän tutkimuksissa (Siegel 2018, 524). Diskurssianalyysi ei oikeastaan ole yksi selvärajainen metodi vaan pikemminkin laaja menetelmäperhe, jossa esimerkiksi käsitykset diskursseista ja valasta vaihtelevat koulukunnittain. Yleisesti voidaan sanoa, että diskursiiviset tutkimukset ovat kiinnostuneita siitä, miten kielenkäyttö vaikuttaa ihmisten käsityksiin, uskomuksiin ja vuorovaikutukseen sekä päinvastoin (van Dijk 1997).

Useille diskurssianalyysin eri muodoille on yhteistä sosiaaliskonstruktivistinen lähtökohta, jonka mukaan sosiaaliset ilmiöt rakentuvat ainakin jossain määrin sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Kaikki tieto on sosiaalisesti ja historiallisesti muotoutunut, kielellisen merkityksenannon kautta tapahtuvien luokittelujen tuotetta. (Philips 2017, 391.) Tyypillisiä kysymyksiä diskurssianalyysisessä tutkimuksessa ovat esimerkiksi 1) Miten tietyt diskurssit luovat tiettyjä subjekteja ja objekteja? 2) Millaisen hierarkian diskurssit muodostavat? 3) Ottaako jokin diskurssi hegemonisen aseman ja pääsee näin määrittämään todellisuutta? (mts. 393.) Tutkimuskysymykset ja tutkijan positio vaikuttavat suuresti siihen, millainen diskurssianalyttinen lähestymistapa on milloinkin paras.

Arkikielessä diskurssilla tarkoitetaan yleensä puhetapaa, jolla kerromme asioista ja ilmiöistä. Pelkistetysti voisi sanoa, että diskurssit ovat kielenkäyttöä kontekstissa.

(van Dijk 1997.) Diskurssianalyysin eri lähestymistavat hahmottavat diskurssin käsitteen hieman eri tavoin, mutta yhteistä niille on käsitys diskurssista kulttuurisesti spesifinä tapana liittää merkityksiä maailmaan, mikä marginalisoi tai jättää ulkopuolelle joitakin vaihtoehtoisia tietämisen tapoja (Phillips 2017, 391). Reisiglin (2013, 10) mukaan diskurssit ovat semioottisia representaatioita, joiden kautta ihmiset ilmentävät kokemuksiaan ja käsityksiään maailmasta. Tässä tutkimuksessa äärioikeistodiskursseilla viitataan niihin äärioikeistoon liittyviin mielikuviin ja käsityksiin, joita media rakentaa kielenkäytön kautta.

Media ei kuitenkaan yksinään määrittele diskurssikenttää, vaan siihen osallistuu joukko useita muitakin kielenkäyttäjiä. Diskurssit ovat luonteeltaan jaettuja ja sosiaalisia, ja ne kumpuavat ryhmien välisestä sosiaalisesta vuorovaikutuksesta ja monimutkaisesta, sosiaalisten rakenteiden verkostosta. Diskurssianalyttikojen tehtävänä on tutkia tätä diskurssien ja todellisuuden välistä suhdetta (Phillips & Hardy 2002, 4.) Mediatutkimus on vain yksi tapa tarkastella tämän suhteen dynamiikkaa.

Diskurssianalyysille ominaisen sosiaaliskonstrukttiivisen lähestymistavan mukaan diskurssit eivät täysin kuvasta todellisuutta vaan pikemminkin muokkaavat käsitystämme siitä liittämällä maailmaan merkityksiä, jotka syrjäyttävät toisia (Phillips 2017, 392). Sosiaalinen todellisuus tuotetaan ja realisoidaan diskurssien kautta, eikä sosiaalista vuorovaikutusta voi ymmärtää ilman diskursseja, jotka antavat vuorovaikutukselle merkityksen (Phillips & Hardy 2002, 3). Toisin sanoen diskurssi määrittää sen, mitä asiasta tai ilmiöstä voidaan ylipäätään tietää ja miten siitä voidaan puhua.

Teun van Dijk (1997) mukaan diskurssi koostuu kolmesta pääkomponentista: kielenkäytöstä, kognitiosta ja interaktiosta. Kielenkäyttöä voi ajatella hyvin laajasti sekä puhuttuna että kirjoitettuna kielenä, tässä tutkimuksessa nimenomaan jälkimmäisenä. Olennaista on, kuka kieltä käyttää, miten, miksi ja milloin. Diskurssianalyysissä kielenkäytön tutkimuksen keskiössä ovat selonteot, joiden kautta ihmiset tekevät ymmärrettäviksi itseään ja maailmaa sekä ylläpitävät sosiaalisia konventioita ja diskursseja. Selonteot ovat vallankäyttöä, koska niillä on mahdollisuus sementoida konventioita "realiteeteiksi", yleisesti hyväksytyiksi totuuksiksi, joita on yhä vaikeampaa kyseenalaistaa. (Pynnönen 2013, 10–11.)

Kielenkäyttö edellyttää tietoa. Jotta kielenkäyttäjät voisivat ymmärtää ja tulkita esimerkiksi tekstiä, heillä on oltava huomattava varanto sosiokulttuurisia uskomuksia ja käsityksiä eli kognitioita. Kielenkäyttäjät ilmaisevat kognitioitaan käyttäen erilaisia kielellisiä valintoja, jotka puolestaan kertovat ihmisten mielipiteistä ja ideologioista (van Dijk 1997), ja siten vahvistavat diskursiivista vallan epäsuhtaa. Tästä syystä voidaan sanoa, että kaikki diskurssit ovat jollain tapaa ideologisia: on vaikeaa ellei mahdollonta löytää diskursseja, jotka eivät tavalla tai toisella vaikuttaisi yhteiskunnallisiin valtasuhteisiin (Jørgensen & Phillips 2002, 75).

Ideologian käsite voidaan ymmärtää abstraktin tason arvojärjestelmänä, mutta diskurssien kannalta on keskeistä tutkia, kuinka ideologiat pulpahtavat esiin arkisessa merkityksen muodostamisessa ja välittämisessä. Ihmiset eivät kuitenkaan aina ole tietoisia välittämistään ideologisista signaaleista (Jørgensen & Phillips 2002, 75). Ideologioita heijastelevat kognitiiviset prosessit ovat inhimillistä, mentaalista toimintaa, minkä vuoksi ne eivät aina ole systemaattisia, ja niiden tiedot voivat olla puutteellisia tai virheellisiä. Vuorovaikutuksen kannalta yleensä riittää, että kognitiiviset prosessit ovat tarpeeksi nopeita ja tehokkaita, jotta osapuolet voivat päästä jonkinlaiseen jaettuun ymmärrykseen ja toimimaan sen pohjalta. Kognitioiden olemassaolon tiedostaminen on kuitenkin tärkeä osa myös diskurssianalyysiä, koska kognitiot yleensä paljastavat jotakin puhujien mielipiteistä, asenteista tai siitä, mikä katsotaan olevan ”yleistä tietoa”. (van Dijk 1997.)

Äskettäin sivusin jo kielenkäytön ja kognitioiden yhteyttä diskurssin kolmannen tasoon eli vuorovaikutukseen (t. interaktioon). Kasvokkaisessa keskustelussa vastavuoroisuus on varmasti ilmeisvää, mutta esimerkiksi kirjoitetussa tekstissä se ei ehkä ole päällepäin aivan yhtä näkyvää. Teksteillä on kuitenkin tekijänsä ja käyttäjänsä, jotka osallistuvat välillisesti vuorovaikutukseen. (van Dijk 1997.) Teksteihin vaikuttavat erilaiset diskursiiviset käytännöt eli ne tekstien tuottamiseen ja kuluttamiseen liittyvät prosessit, jotka ylläpitävät olemassa olevia diskursseja ja valtasuhteita sekä muovaavat niitä uudelleen (Jørgensen & Phillips 2002, 61–69). Diskurssianalyysi ja erityisesti kriittinen diskurssianalyysi tähtäävät juuri erilaisten epälegitiimien diskursiivisten käytäntöjen paljastamiseen.

Diskursseista puhuttaessa on syytä muistaa, etteivät tekstit ole yksinään merkityksellisiä, vaan niiden mielekkyys syntyy kytköksissä muihin teksteihin. Diskurssit tulevat näkyviksi erilaisten tekstien kautta, vaikka diskurssit itse sijaitsevat yksittäisten tekstien tuolla puolen. Siten mikä tahansa teksti liittyy osaksi laajempaa sosiaalista käytäntöä ja diskursseja. Diskurssien luonteesta voidaan saada joitakin ”johtolankoja” tutkimalla tekstikokonaisuuksia, mutta sittenkään diskursseja ei ole mahdollista paljastaa kokonaisuudessaan. (Phillips & Hardy 2002, 3–5.)

Diskurssianalyysin yhteydessä on tarpeen määritellä myös kontekstin käsite. Van Dijk (1997) mukaan konteksti on rakenne, johon kuuluvat kaikki diskurssin muodostumiseen vaikuttavat sosiaalisen tilanteen ominaisuudet. Relevantteja konteksteja voi olla läsnä yhtä aikaa useampia erilaisia. Tilannekonteksti tarkoittaa tekstianalyysissä tekstin välitöntä, fyysistä ympäristöä: lauseita, niiden järjestystä ja rakentumista sekä niiden sisältämiä presuppositioita ja subjektipositioita. Yhteiskunnallinen konteksti on suhteessa yksittäiseen tekstiin pysyväisempi sosiokulttuurisesti vaikiintuneiden käytäntöjen taso. (Pynnönen 2013, 12–13.) Tekstien sisältämiä diskursseja ei voikaan analysoida isolaatiossa muista teksteistä, koska ne ovat aina osa laajempaa sosiaalista kontekstia (Jørgensen & Phillips 2002, 70). On muistettava, etteivät kontekstitkaan järjesty hierarkkisesti diskurssien yläpuolelle, vaan diskurssit ovat jatkuvassa dialektisessa suhteessa niihin (van Dijk 1997).

Van Dijk (1997) mukaan diskurssin kaikilla tasoilla on löydettävissä ”johtolankoja” kontekstista. Esimerkiksi tekstitasolla voidaan samaan referenttiin viitata puhumalla ”terroristista” tai ”vapaustaistelijasta”. Sanavalinta ilmaisee puhujan mielipidettä tai ideologiaa, joka vihjaa tekstin tilannekontekstia laajemmasta, yhteiskunnallisesta kontekstista. On syytä olla tietoinen myös tutkijan omasta kontekstista, jota muokkaavat muun muassa hänen tekemänsä aineisto- ja menetelmävalinnat, jotka väistämättä ohjaavat hänen mahdollisuuksiaan ja rajoituksiaan käsitellä tutkittavaa ilmiötä (Pynnönen 2013, 11–13).

Vallan käsite on diskurssin ja kontekstin käsitteiden ohella erottamaton osa diskurssianalyysiä. Foucault'n mukaan valta ei ole kenenkään tai minkään hallussa, vaan se on hajaantunut erilaisiin sosiaalisiin käytäntöihin. Valta on luonteeltaan tuottavaa, sillä se luo diskursseja, tietoa ja subjektiutta. (Phillips 2017, 392.) Perusajatuksena on,

että diskurssien sisällä käydään jatkuvaa kilvoittelua siitä, millaiset tiedot ja totuudet saavat oikeutuksen. Tämän kamppailun tuloksena eri subjektit järjestyvät hierarkioihin, joissa valta jakautuu epäsymmetrisesti (Jokinen ym. 2016, 86–87).

Kriittisessä diskurssianalyysissä valta itsessään nähdään epäoikeudenmukaisena (Jørgensen & Phillips 2002, 91). Kriittinen diskurssianalyysi pyrkii paljastamaan, kuinka sosiaaliset valtasuhteet rakentuvat ja miten niitä ylläpidetään ja vahvistetaan kielenkäytön kautta (Siegel 2018, 545). Jotkut diskurssit pääsevät hegemoniseen asemaan suhteessa toisiin diskursseihin. Hegemoniassa ei kuitenkaan ole kyse pelkästä dominoinnista ja alistamisesta vaan myös kamppailusta siitä, mikä käsitys nousee konsensukseksi. Kilpailevien merkitysten vastarinta on aina läsnä, mikä tekee diskurssiivisesta hegemoniasta aina asteittaista. Hegemoniaa tarkastelemalla voidaan analysoida tekstien takana piileviä diskursiivisia käytäntöjä osana laajempaa sosiaalista käytäntöä. (Jørgensen & Phillips 2002, 76.)

Eräs kriittisen diskurssianalyysin tunnuspiirre on tutkijan rooli sosiaalisen epäoikeudenmukaisuuden vastustajana. Tutkimukselta odotetaan poliittista interventiota ja uutta pontta sosiaaliseen muutokseen. (Siegel 2018, 525.) Toisin kuin deskriptiivisessä diskurssianalyysissä, tutkija tietoisesti valitsee puolen ja moraalisen position, josta käsin tarkastelee diskursseja (van Dijk 1997). Tutkimusintressinä voi olla myös instituutioiden vuorovaikutusongelmien tunnistaminen ja niihin puuttuminen (Reisigl 2013, 9). Tarkoitukseni ei tässä tutkimuksessa ole puolustaa äärioikeistoa tai mediaa kumpaakaan, vaan valottaa mahdollisia diskursiivisia vinoumia uutiskielessä, jotta journalistisia työtapoja voitaisiin kehittää ja siten täsmentää puhetta äärioikeistosta.

Diskurssianalyysin tapa hahmottaa diskurssien ja sosiaalisen todellisuuden kytköstä tekee siitä verrattoman menetelmän monien sosiaalisten ilmiöiden tutkimukseen. Useimmat muut perinteiset laadulliset menetelmät ottavat sosiaalisen todellisuuden annettuna ja yrittävät tulkita sitä sellaisenaan. Diskurssianalyysi puolestaan tutkii sitä, kuinka sosiaalisesti tuotettuja ajatuksia ja objekteja luodaan sekä ylläpidetään. Diskurssianalyysi pyrkii ymmärtämään, miten kielenkäyttö rakentaa ilmiöitä, ei sitä, kuinka kielenkäyttö heijastaa niitä. (Phillips & Hardy 2002, 5–6.) Oman tutkimukseni fokus on juuri median kielenkäytössä ja siinä, millaisia merkityksiä sosiaalinen

todellisuus saa sen kielen välityksellä. Tästä syystä uskon, että diskurssianalyysi menetelmänä pystyy vastaamaan tutkimukseni tiedonintresseihin.

4.2 Tutkimusaineisto

Tutkimuksen kohdealustoina ovat Yle ja Helsingin Sanomat, jotka valitsin siksi, että ne ovat kumpikin valtakunnan medioita, joiden uutissisällöt tavoittavat suuren osan suomalaisista. Näiden kahden median toimintalogiikat poikkeavat toisistaan hyvin monella tapaa: toinen on kaupallinen sanomalehti osana kasvavaa mediaorganisaatiota ja toinen julkisen palvelun media, jolla on yhteiskunnallisia velvoitteita ja erityistehtäviä. Silti niiden yhteinen tavoite on jakaa yleisöille tietoa, jonka avulla ihmiset voivat tehdä arjessaan erilaisia valintoja. Valitsin nämä kaksi mediaa nimenomaan tavoittavuuden perusteella, sillä suuri tavoitavuus tarkoittaa myös suurta diskursiivista määrittelyvaltaa siihen, millaiset tiedot ihmiset saavat äärioikeistosta. Seuraavaksi käsittelen lyhyesti kummankin median keskeisiä ominaisuuksia.

Yle on Suomen yleisradioyhtiö, joka tuottaa uutis- ja ajankohtaissisältöjä radioon, televisioon ja verkkoon. Ylen palvelut tavoittavat 96 prosenttia suomalaisista viikoittain (Ylen vuosi 2019). Yle noudattaa toiminnassaan lakiin kirjattuja julkisen palvelun median toimintaperiaatteita. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että Yle pyrkii toiminnassaan tavoittamaan kaikki suomalaiset kohderyhmittäin, ilmentämään yhteiskunnan moninaisuutta ja vaalimaan journalistista riippumattomuutta. (Ylen strategia 2017-2020).

Helsingin Sanomat on mediakonserni Sanoma Media Finlandin omistama Suomen ja Pohjoismaiden suurin tilattava sanomalehti. Lehden painettu versio ja digitaaliset sisällöt tavoittavat noin kaksi miljoonaa ihmistä viikossa. Vuonna 2019 Helsingin Sanomat oli suomalaisista seitsemänpäiväisistä sanomalehtistä ainoa, joka kasvatti levikkiään. (Sanoma Media Finland 2020, KMT 2019 Lukijamäärät ja kokonaistavoittavuudet.) Helsingin Sanomien rooli valtakunnallisena tiedotusvälineenä ja toisaalta kaupallisena toimijana on siis hyvin merkittävä Suomen mediakentällä.

Tutkimusaineisto koostuu kaikkiaan 92:sta Ylen ja Helsingin Sanomien verkkosivuilta kerätystä äärioikeistoaiheisesta uutisartikkelista, jotka on julkaistu maalisis-

toukokuussa 2019. Artikkeleista 54 on peräisin Ylen verkkosivuilta ja 38 niin ikään HS:n sivuilta. Aineiston rajaamisessa on yhdistelty alustojen omia hakutyökaluja ja harkinnanvaraista otantaa. Aineistoksi oli mielekkäintä kerätä juuri verkkouutisia, koska Yle ei tuota HS:n tapaan painettua sisältöä, mutta kumpikin julkaisee uutisia omilla verkkosivuillaan. Tämän työn tarkoitus ei ole vertailla näiden kahden median uutisoinnin diskursiivisia eroja sinänsä, vaan selvittää laajan aineiston kautta, millaisia äärioikeistodiskursseja niiden uutisoinnissa esiintyy.

4.2.1 Aineiston rajaus

Aineiston ensisijaisena yhteisenä nimittäjänä on temaattinen yhteys nykypäivän äärioikeistoon. Toisin sanoen äärioikeiston piti olla jutun ymmärtämisen kannalta jollain tapaa merkityksellinen ja relevantti teema. Tämän varmistamiseksi aineiston alustava rajaaminen tehtiin käyttämällä yksinkertaista sanahakua sanalla "äärioikeisto" kummankin median sivustolta löytyvällä hakukoneella. Tulosten myöhemmässä tarkastelussa varmistettiin, että juttu liittyy ajallisesti nykypäivään. Näin ollen kaikki sellaiset jutut, joissa pääaiheena oli historiallinen henkilö tai tapahtuma, jätettiin tässä aineistossa huomiotta. Aikaväliksi valitsin kolmen kuukauden ajanjakson vuoden 2019 keväältä alkaen maaliskuun ensimmäisestä päivästä ja päättyen toukokuun viimeiseen (1.3.2019–31.5.2019). Aikajänteen rajaamista perustelen tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

Ylen ja HS:n hakukoneessa yhteistä on ainoastaan se, että aineistoa voi rajata sanahaulla ja aikaväliä säätämällä³. Lisäksi kummassakin on joitakin työkaluja sisällön lajittelua varten. HS:n hakutuloksia voi sanahaun ja aikaikkunan lisäksi määritellä vain jutun osaston kautta. Osastoja on yhteensä 20, mutta tuloksia voi hakea myös ilman osaston valintaa. Ylellä vastaavaa osastohakua ei ole, vaan tuloksia voi hakea kolmen pääotsikon alta: Kaikki, Artikkelit ja Areena. Lisäksi aineistoa voi lajitella tarkemmin palvelun, kielen ja toimittajan perusteella. Palveluhaun kautta voi valita sisällön tyyppin viidestä eri kategoriasta, jotka ovat Uutiset, Urheilu, Oppiminen, Elävä arkisto ja YleX. HS:n osastohakua hyödyntämällä valitsin juttujen osastoiksi kotimaan,

---

³ Ylen hakukone oli tämän tutkimuksen aineistonkeruun aikaan beta-vaiheessa, joten haun ominaisuudet ovat saattaneet sittemmin muuttua.

ulkomaan, politiikan ja kaupungin. Ylen kohdalla käytin rajaamisen apuna Artikkelit-kategoriaa ja palveluksi valitsin Uutiset.

Ylen ja HS:n hakukoneiden avulla löydetty sisällöt eivät olleet sellaisenaan käytökelpoista aineistoa, sillä hakutulosten joukossa oli monenlaisia ei-uutisia. Koska tarkoitukseni oli analysoida perinteistä "objektiivista asiajournalismia", kaikki muut genret rajattiin aineistosta pois. Tämä koskee esimerkiksi erilaisia teema-, kulttuuri-, ja henkilöjuttuja. Rajaus on perusteltu, koska tällaiset feature-tyyppiset jutut ovat useimmiten tyyliltään uutista pohdiskelevampia, ja toimittajan omat tulkinnat ovat niissä sallitumpia. Myös kaikki mielipiteellinen sisältö jätettiin aineiston ulkopuolelle. Tämä koski esimerkiksi kolumneja, pääkirjoituksia ja toimittajien omilla nimillään tekemiä uutisanalyyssejä.

Lisäksi kaikki uutistoimisto STT:n jutut jätettiin aineiston ulkopuolelle toisteisuuden välttämiseksi, koska sekä Yle että HS julkaisevat sivuillaan STT:n tuotantoa. Poikkeuksena tähän olivat muutamat sellaiset jutut, joissa oli STT:n tietojen lisäksi Ylen tai HS:n omaa tiedonhankintaa. Tämä käy ilmi jutun bylinesta (esimerkiksi HS-STT, Yle-STT). Ylen kohdalla aineistosta on rajattu pois myös muut kuin uutistoimituksen varsinaiset tuotteet, esimerkiksi varhaisaamujen uutiskoosteet, jotka useimmiten koostuvat STT:n sähköistä.

4.2.2 Aineiston haasteet ja rajoitteet

Suurin haaste aineiston rajauksessa liittyi Ylen ja HS:n hakutyökalujen kankeuteen. Perushakujen jälkeen aineistoa oli suodatettava myös harkinnanvaraisesti. Esimerkiksi uutisten ja ei-uutisten erottelu toisistaan vaati minulta omakohtaisen harkinnan käyttöä, mikä on varmasti vaikuttanut aineistoon sisällöllisesti. Rajaus oli hankalaa siinä mielessä, että uutisen tyyli ja tunnusmerkistö on hieman hämärtynyt. Esimerkiksi reportaasit ovat hyviä esimerkkejä ei-uutisellisen featuren ja uutisen hybrideistä. Tällaisissa tapauksissa kiinnitin erityisesti huomiota juttujen näkökulmiin ja kieleen. Artikkelin valitsemista aineistoon tukivat esimerkiksi selkeä uutiskärki ja asiaorientoitunut näkökulma.

Käytössäni ei ollut tarkkaa tietoa siitä, millä tavoin Ylen ja HS:n hakukoneet suodattavat aineistoa. Äärioikeisto-sanalla haku löysi myös sellaisia juttuja, joissa koko

sanaa ei mainittu. Sana saattoi kuitenkin olla merkittynä jutun asiasanaksi tai se sisältyi juttuun liitettyjen linkkien otsikkoihin. Yhteys äärioikeistoon siis oli lähinnä impliittinen. Tällaisia artikkeleita aineistoon ei otettu. Lisäksi artikkeli jäi aineiston ulkopuolelle yleensä silloin, kun yhteys äärioikeistoon jäi lähinnä maininnan tasolle: jollakulla oli äärioikeistolaisia ajatuksia, kommentteja tai hän oli muuten vain “äärioikeistolainen”. Irrallisista ilmaisuista on vaikeaa tehdä diskurssitasoisia päätelmiä, joten tällaiset jutut rajattiin aineiston ulkopuolelle.

Sopivan aikavälin rajaaminen oli myös haasteellista. Alun perin tarkoituksena oli ottaa tarkasteluun koko vuosi 2019. Tällä tavoin rajattuna aineiston määrä osoitautui kuitenkin hyvin laajaksi, sillä HS:n ja Ylen haut tuottivat kummatkin noin 300 hakutulosta. Ne olisivat vaatineet vielä manuaalisen käsittelyn, jossa olisi tarkemmin määritelty, mitkä artikkelit huolitaan aineistoon. On mahdollista, että tämänkin vaiheen jälkeen artikkeleita olisi ollut yhä jopa satoja. Onkin muistettava, ettei laadullisessa tutkimuksessa ole syytä kerryttää aineistoa enempää kuin tutkimustehtävän kannalta on tarpeen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekan 2006 mukaan Eskola & Suoranta 1998, 63). Siksi päädyin rajaamaan tutkimuksen aikajännettä vuodesta kolmeen kuukauteen.

Mielenkiintoni kohdistui juuri kevääseen 2019, jolloin äärioikeisto uutisaiheena oli pinnalla muun muassa Christchurchin moskeijaiskujen ja europarlamenttivaalien takia. Ensiksi mainittu ajoittuu maaliskuun puoliväliin ja jälkimmäinen toukokuun loppuun. Yksi mahdollisuus olisi ollut etsiä juuri näihin aiheisiin liittyviä uutisia, mutta halusin pitää aineiston avoimena erilaisille äärioikeistoa käsitteleville jutuille. Temaattinen rajaus tiettyihin uutistapahtumiin olisi myös edellyttänyt tutkimusasetelman muuttamista ja alkuperäistä teoriasidonnaisempaa lähestymistapaa.

Tein testihaun edellisessä luvussa määritellyillä parametreilla siten, että rajasin aikavälin maaliskuun alusta toukokuun loppuun. Tällä tavalla rajattuna aineiston määrä asettui kohtuullisiin rajoihin: Ylen hausta löytyi 54 ja HS:n hausta 38 äärioikeistoon liittyvää juttua (yhteensä 92). Merkittävä osa uutisista kytkeytyi ulkomaiden sisäpolitiikkaan, useimmiten vaaleihin ja poliittisiin avainhenkilöihin, mutta täysin odotetusti myös eurovaaleihin ja Christchurchin iskuihin liittyvää uutisointia oli hakutulosten joukossa. Hyvin suuri osa jutuista näytti kuitenkin olevan tavanomaisen

uutisseurannan tulosta esimerkiksi uusnatsiryhmien kokoontumisista ja poliittisista kiistelyistä. Nämä 92 juttua muodostavat tutkimukseni lopullisen aineiston.

On täysin mahdollista, että suurempi otos ei tuottaisi enää merkittävästi uutta tutkimusongelman kannalta olennaista informaatiota. Käytännössä tätä on kuitenkin hyvin hankalaa osoittaa laadullisessa tutkimuksessa, sillä on vaikeaa todistaa, minkä pisteen jälkeen uutta tietoa ei enää ilmaannu (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Menetelmänä diskurssianalyysin ensisijainen tarkoitus ei kuitenkaan ole nimetä jonkinlaisia universaaleja totuuksia. Aineiston edustavuuden sijaan tärkeämpää on perustella, kuinka valitut esimerkit edustavat tutkittavaa ilmiötä. (Gill 2000, 186–187.) Tähän olen pyrkinyt erittelemällä mahdollisimman tarkasti ne hakuparametrit ja harkinnanvaraiset prosessit, joiden perusteella aineiston rajaus tehtiin. Analysoidut jutut on myös luetteloitu liitteissä 1 ja 2.

4.3 Aineiston analyysi

Tutkimuksen analyysimenetelmänä käytin laadullista diskurssianalyysiä. Viestinnän tutkimuksessa diskurssianalyysissä huomio kiinnittyy erityisesti niihin tapoihin, joilla diskurssit määrittävät tietoa ja valtasuhteita ja siten naamioivat, marginalisoivat ja sulkevat ulkopuolelle muita tietämisen tapoja (Phillips 2017, 393). Tarkoitukseni on tunnistaa ja haastaa tällaisia dominoivia diskursseja hyödyntäen kriittisen diskurssianalyysin perspektiivejä, joita esittelin aiemmin alaluvussa 4.1.

Vakiintuneita tiedonkeruun ja aineistoanalyysin tekniikoita kriittisessä diskurssianalyysissä ei kuitenkaan ole. Usein kriittisen diskurssianalyysin valintaa menetelmäksi puoltaa ongelmaorientoitunut tutkimusasetelma. Tutkijalla on etukäteen intressejä ja kysymyksiä, joita hän esittää aineistolle. (Siegel 2018, 525.) Orientaationa omaan tutkimukseeni toimii ajatus, että äärioikeiston käsite on diskursiivisen laajentumisen keskellä (ks. alaluku 2.1). Jotta tästä voidaan saada jonkinlainen käsitys, on ensin saatava vastaus siihen, millaisia diskurssit ovat. Tavoitteena on edetä pintapuolisista vaikutelmista syvällisiin ja piileviin merkityksiin, niitä tuottaviin diskursiivisiin käytäntöihin ja lopulta diskurssien haastamiseen.

Ennen varsinaiseen analyysiin menemistä on tarpeen kuitenkin täsmentää, mil-laista kokonaisuutta tarkoitan, kun puhun diskurssista. Diskurssin määritelmiä käsit-telin jo alaluvussa 4.1, mutta kertauksen vuoksi sanottakoon, että diskurssit ovat kult-tuurisesti spesifejä ymmärtämisen tapoja, representaatioita, joiden kautta ihmiset il-mentävät kokemuksiaan ja käsityksiään maailmasta (Reisigl 2013; Phillips 2017). Jos-kus on kuitenkin vaikea erottaa, milloin kyse on yhdestä diskurssista ja milloin pi-kemminkin useiden diskurssien muodostamasta sekvenssistä (van Dijk 1997). Edus-taako esimerkiksi yksi uutisartikkeli yhtä diskurssia vai useita eri diskursseja?

Diskurssi voi tarkoittaa abstraktin tason ilmiötä, jolloin se viittaa yleisellä tasolla jonkin tyyppiseen ilmiöön (esim. äärioikeisto) jotakin tiettyä kontekstia vasten (esim. politiikka, historia), mutta toisaalta diskurssi voi tarkoittaa myös konkreettista esi-merkkiä tai ilmaisua tekstissä suhteessa ympäröivään tekstiin (van Dijk 1997). Yksi juttu voi siis ilmentää useampia eri diskursseja. Koska tämä tutkimus ja sen aineisto ovat laadullisia, keskityn enimmäkseen juuri näihin paikallisiin tekstitason diskurs-seihin, joiden summana pyrin löytämään niistä merkittävimmät ja marginaalisimmat. Toisaalta mikäli aineistosta nousee laajempia, yleistason diskursseja, on syytä tarkas-tella myös niitä.

4.3.1 Diskurssianalyysin prosessikuvaus

Diskurssianalyysin toteutuksessa noudatin Pynnösen (2013, 31–33) kuvaamaa kolmi-vaiheista analyysimallia. Siinä diskurssianalyysi esitetään jatkumona, joka yhdistelee sekä analyyttistä että kriittistä tutkimusotetta. Mallissa aineiston analyysi etenee ensin tekstuaaliselta tasolta tulkintoihin ja sitä kautta kohti kriittisyyttä. Käytännössä vaiheet olivat jokseenkin limittäisiä, sillä esimerkiksi kielellisten havaintojen ja kriittisen tarkastelun vaiheissa tapahtui väistämättä myös merkityksenantoa ja tulkintoja.

Alussa analyysi oli puhtaan mekaanista, kielellisen aineksen purkutyötä. Pyrin pitämään havainnoinnin mahdollisimman neutraalina, ja kontekstin merkitys teks-teissä oli lähinnä paikallinen ja tilanteinen. Tässä vaiheessa keskityin löytämään teks-tien kantavat teemat tarkastelemalla tekstejä sana- ja virketasolla. En kuitenkaan sy-ventynyt pikkutarkasti esimerkiksi tekstien rakenteellisiin ja kieliopillisiin nyanssei-hin, vaan keskityin enemmän kokonaisuuksiin ja siihen, mitä äärioikeistosta sanotaan

ja miten. Tämän vaiheen jälkeen minulla oli alustava käsitys aineistosta kumpuavista diskursseista.

Tekstuaalisen analyysin jälkeen siirryin prosessin toiseen vaiheeseen eli tulkinan tasolle. Tässä vaiheessa pyrin syvällisemmin tulkitsemaan, mitä merkityksiä teksteillä ja diskursseilla on suhteessa eri konteksteihin (esim. intertekstuaalinen ja yhteiskunnallinen konteksti). Näiden tulkintojen summana syntyi käsitys, millaiseksi ääri-oikeisto ”tehdään” tekstien ja diskurssien kautta. Tässä kohtaa analyysia tutkijan roolini muuttui havaitsijasta tulkitsijaksi, joten omalla positiollani ja valinnoillani oli suuri merkitys. Näiden seikkojen vaikutuksiin palaan tarkemmin alaluvussa 6.2, joissa arvioin tutkimuksen toteutusta tieteen etiikan näkökulmasta.

Prosessin kolmannessa ja viimeisessä vaiheessa aineiston analyysi eteni kriittiselle tasolle. Keskeistä tässä vaiheessa oli tunnistaa mahdolliset dominoivat diskurssit ja marginalisoidut, vaimeammat diskurssit. Pynnösen (2013, 33) mukaan tutkijan tehtävänä on ”kyseenalaistaa representaatioita ja asettaa ne erilaisiin vallan ja vaikuttamisen viitekehyksiin”. Tässä kohtaa pyrin tuomaan hallitsevat ja heikot diskurssit esiin päivänvaloon ja tarkastelemaan niiden hierarkkisia suhteita. Koko diskurssikenttää arvioin laajemmasta, kriittisestä perspektiivistä pohdintaluvussa 6.

4.3.2 Analyysin haasteet ja rajoitteet

Diskurssien rajaaminen ja nimeäminen oli analyysin suurin haaste. Ensimmäisen ja toisen vaiheen jälkeen listasin löytämäni alustavat diskurssit huomatakseni, että osa niistä oli aineistossa selkeästi ylliedustettuina ja osa taas huomattavasti marginaalisempia. Alustavia diskursseja oli myös huomattavan suuri määrä, jopa useita kymmeniä. Vaikka tekstiaineisto oli hyvin rikasta, uskon tämän johtuneen pikemminkin siitä, että tekstuaaliseen analyysiin liittyi jonkin verran ylitulkintaa. Tässä kohtaa minun oli palattava pohtimaan sitä, minkä kokoisten ja -tasoisten diskurssien analyysi on tarkoituksenmukaista ja perusteltua. Loppujen lopuksi päädyin niputtamaan samankaltaisia teemoja yhteen: esimerkiksi rasismi, antisemitismi ja ksenofobia muodostivat lopulta vihadiskurssin (ks. alaluku 5.1.2). Päädyin kaikkiaan viiteen dominoivaan diskurssiin ja kolmeen vaimeaan diskurssiin, jotka esittelen yksityiskohtaisesti tulosluvussa 5.

On syytä olla tietoinen myös siitä seikasta, että diskurssin nimeäminen myös tuottaa diskurssia. Löytämäni vahvat ja piiloiset diskurssit ovat viime kädessä subjektiivisen tulkinnan tulosta, sillä samasta aineistosta olisi voinut paikantaa aivan toisenlaisia diskursseja. Diskurssien nimeämiseen on väistämättä vaikuttanut esimerkiksi valittu tutkimuskirjallisuus. Esimerkiksi äärioikeiston poliittinen konteksti on vahvasti läsnä valitsemassani kirjallisuudessa, mikä on todennäköisesti ohjannut havainnointiani. On kuitenkin muistettava, että diskurssien luonteesta voi ainoastaan saada joitakin ”johtolankoja”, eikä diskursseja olekaan mahdollista löytää kokonaisuudessaan (Phillips & Hardy 2002, 5). Diskurssi ei ole jotain, minkä voi paljastaa tai jonka voi vangita täydellisesti, joten analyysin kohdentumista tiettyihin diskursseihin voidaan pitää lähinnä menetelmän ominaisuutena.

Korostan, ettei tutkimukseni ole puhdas kriittinen diskurssianalyysi, vaan analyttisillä havainnoilla on siinä suuri painoarvo. Havaintojen kestävyyttä olen pyrkinyt vahvistamaan esittämällä konkreettisia esimerkkejä tekstistä (ks. seuraava luku 5). Tyypillisesti kriittinen diskurssianalyysi pureutuukin kielellisiin yksityiskohtiin varsin seikkaperäisesti, mutta omassa tutkimuksessani huomio on silti painottunut merkityskokonaisuuksien hahmottamiseen ja tulkintoihin. Lisäksi haluan tähdentää, ettei tarkoitukseni ole kriittisen diskurssianalyysin tapaan esiintyä heikkojen diskurssien asianajajana, vaan tutkijana positioin itseni ennemmin keskustelijan rooliin. Diskurssiivisten valtapositioiden olemassaolo on tosiasia, eikä päämääräni ole kiistää sitä, vaan yksinkertaisesti herättää keskustelua siitä, miksi jotkut äärioikeistodiskurssit ovat vahvempia kuin toiset.

5 TULOKSET

Tässä luvussa esittelen aineistoanalyysin keskeisimmät tulokset. Ensin esittelen viisi vahvaa, dominoivaa diskurssia ja sen jälkeen muutamia marginaalisia, häilyviä diskursseja. Kokoavia johtopäätöksiä diskursseista esitän seuraavassa pääluvussa 6. Tässä luvussa tarkasteltuja diskursseja ei tule lukea äärioikeiston tunnuspiirteinä, vaan kyse on nimenomaan tavoista, joilla media käsittelee äärioikeistoa.

5.1 Dominoivat diskurssit

Diskurssianalyysin avulla löysin artikkeliaineistosta viisi dominoivaa diskurssia. Ne ovat 1) äärioikeiston ja oikeistopopulismien nousu, 2) vihan yltyminen, 3) poliittinen väkivalta ja sen uhka, 4) fasismin ja uusnatsismin päännosto sekä 5) disinformaation levitys ja lietsonta. Diskurssit ovat mielestäni dominoivia, koska ne kumpuavat useista eri artikkeleista. Yksittäiset artikkelit saattoivat myös ilmentää useampia eri diskursseja. Seuraavaksi esittelen edellä mainitut viisi diskurssia yksi kerrallaan nostaten samalla havainnollisia esimerkkejä suoraan aineistosta.

5.1.1 Äärioikeiston ja oikeistopopulismien nousu

ITALIAN oikeistopopulistinen varapääministeri Matteo Salvini kokoaa parhaillaan yleis-eurooppalaista ryhmää, joka esimerkiksi ajaa eurovaluutan romuttamista ja jopa koko EU:n purkamista.

Suomen perussuomalaiset haluaa myös liittyä Salvinin joukkoihin. Aiemmin HS:n podcastissa vierailut perussuomalaisten varapuheenjohtaja ja europarlamenttiin pyrkivät [sic!] Laura Huhtasaari totesi, että nyt on aika aloittaa EU:n purkaminen ja kansallismieliset ryhmät eivät enää pelkää kertoa tavoitteitaan. (HS8)

Tähän poimintaan HS:n jutusta kiteytyy aineiston keskeisin diskurssi: äärioikeiston ja oikeistopopulistien nousu. Ennen kaikkea diskurssissa kyse on juuri äärioikeistolaisina ja oikeistopopulistisina pidettyjen puolueiden noususta Euroopan politiikan foorumeille merkittävään valta- ja vaa'ankieliasemaan. Nimesin tämän diskurssin tarkoituksella äärioikeiston ja oikeistopopulismien nousuksi siitä syystä, että useimmissa jutuissa kummastakin puhutaan synonyymisesti tai ei ole muuten yksiselitteisesti

eriteltävissä, kumpaa jutussa tarkoitetaan. Äärioikeistolaisiksi nimitetään useita teemoiltaan ja tavoitteiltaan toisistaan poikkeavia puolueita ja liikkeitä. Äärioikeistoviitauksia osakseen puolueista saavat esimerkiksi espanjalainen Vox, saksalainen AfD itävaltalainen FPÖ ja ranskalainen, Marine Le Penin johtama Kansallinen liittouma (RN) sekä unkarilainen Viktor Orbánin Fidesz-puolue.

Aivan keskeisiä tässä diskurssissa ovat paikoitellen jopa sodankäyntiä muistuttavat liittolaisuus- ja vihollisuusasetelmat. Diskurssissa vastakkain ovat perinteiset, vakaat ja ”hyvää tarkoittavat” instituutiot sekä uudet, vakautta ja ihmisyyttä uhkaavat äärioikeistolaiset puolueet ja äänenpainot.

Ranskassa kärkipaikasta [europarlamenttivaaleissa] taistelevat äärioikeistolaisen Marine Le Penin RN ja liberaalipresidentti Emmanuel Macronin En Marche. (--)

Macronin En Marche on EU-myönteisintä siipeä, vastavoima Le Penin äärikansallismieliselle RN:lle. (Y7)

Analysoiduissa uutisartikkeleissa näiden kahden leirin välinen jännite kulminoituu kysymykseen, mitä äärioikeisto voisi valtaan noustessaan saada aikaiseksi ja miten perinteiset puolueet aikovat tämän skenaarion estää.

Yksi useissa jutuissa toistuva uutisaihe on italialaisen Lega-puolueen johtajan Matteo Salvinin kokoama yleiseurooppalainen, EU-kriittisten puolueiden liittouma (ks. aiempi esimerkki HS8) ja sen vaalimenestyksen aiheuttamat potentiaaliset uhat unionille. Pahimmassa tapauksessa EU-vastaisten yhdistymisen uskotaan merkittävästi heikentävän unionin suurten koalitioiden toimintakykyä. Lisäksi EU-kriittisen siiven mainitaan esimerkiksi sympatisoivan Yhdysvaltain presidentti Donald Trumpia ja Venäjän presidentti Vladimir Putinia sekä vastustavan unionin ilmastohankkeita. Seuraavassa otteessa EU-kriittisten puolueiden yhdistymisestä puhuu Ylen haastattelema politiikan tutkija Susi Dennison:

- Moni näistä puolueista suhtautuu myötämielisesti Yhdysvaltain presidenttiin Donald Trumpiin. Sekä äärioikealla että -vasemmalla arvostetaan yksittäisten valtioiden omaa kauppapolitiikkaa ja vastustetaan EU-tason kauppasopimuksia.

Ryhmä voisi pyrkiä muuttamaan myös EU:n ulkopolitiikkaa - esimerkiksi Vladimir Putinin Venäjän toimia Krimin niemimaalla tukee jo nyt joukko sekä äärivasemmistolaisia että äärioikeistolaisia puolueita. Ne haluavat todennäköisesti eroon EU:n Venäjän vastaisista pakotteista.

EU-päätöksiä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ääripuolueet haluavat hidastaa. Ne kiistävät ihmisen vaikutuksen ilmastonmuutokseen ylipäätään. (Y25)

Äärioikeistolaisina pidettyjen puolueiden kohdalla toistuu puhetapa, että äärioikeisto muodostaa jonkinlaisen esteen tai hidasteen politiikan normaalille päiväjärjestykselle. Äärioikeistopuolueet nähdään poliittisena vastustajana tai kilpailijana, jonka siirrot tähtäävät EU:n romuttamiseen, oman populistisen agendan tavoitteluun tai silkkään kiusantekoon muita poliittisia toimijoita kohtaan. Useissa jutuissa EU-myönteisten puolueiden edustajat saivat tilaisuuden paheksua tätä kehityskulkua ja kertoa, kuinka äärioikeiston nousu aiotaan torjua yhdessä.

[Saksan liittokansleri Angela] Merkelin mukaan eurooppalaisten poliitikkojen täytyy nyt nousta äärioikeiston nousua vastaan, kertoo uutistoimisto AFP. (--) Hänen mukaansa äärioikeiston nousu tarkoittaa Euroopan arvojen tuhoamista ja sitä on vastustettava päättäväisesti. (HS16)

[V]ihreiden euroedustaja Heidi Hautala sanoo, että perinteiset puolueet valmistautuvat jos sen varalle, että äärioikeisto korjaisi suuren äänisaaliin sunnuntain eurovaaleissa ja maltillisemmat ryhmät häviäisivät paikkoja.

”Tähän varaudutaan jo. EU:n toimintakyky ja parlamentin toimintakyky pitää pystyä kaikissa oloissa turvaamaan. Se tapahtuu sillä tavalla, että kynnelle kykenevät ja vastuuta kantavat ryhmät tekevät entistä enemmän yhteistyötä keskenään”, Hautala sanoo. (HS8)

Edellisissä esimerkeissä Merkel ja Hautala puhuvat Euroopasta hyvin puolustavaan sävyyn, ja puheenvuoroillaan he rakentavat mielikuvaa vaanivasta äärioikeiston uhasta. Merkillepantavaa monissa aihepiiriä käsittelevissä jutuissa onkin se, että äärioikeiston nousua käsitellään paljon mutta enimmäkseen perinteisten puolueiden ja politiikan asiantuntijoiden positiosta käsin. Varsinkin suomalaisten europarlamentaarikoiden tunnot asian suhteen saivat paljon näkyvyyttä eurovaalien alla. Edellisen esimerkin Hautalan tapaan he tuntuivat olevan eniten huolissaan juuri EU:n lainsäädäntötyön vaarantumisesta ja ilmapiirin muutoksesta.

[Europarlamentaarikko Liisa] Jaakonsaaren mielestä etenkin viime vaalikausi on ollut ilmapiiriltään hankala.

- Brexit on vienyt henkistä energiaa hirveän paljon, ja toisaalta on näkynyt tämä äärioikeiston ja populismin nousu. (--)

Jaakonsaari ja [europarlamentaarikko Anneli] Jätteenmäki ovat huolissaan äärivoimien vahvistumisesta Euroopassa. He epäilevät, että parlamentin lainsäädäntötyö hidastuu heinäkuussa alkavalla uudella kaudella, jos Euroopan unionia vastustavat puolueet vahvistuvat vaaleissa.

- Jos ääriryhmät voimistuvat, niin varmasti päätöksenteko tulee hankalammaksi. Se voi hidastaakin ratkaisujen löytämistä, Jätteenmäki sanoo. (Y20)

Vaikka puhevalta diskurssissa säilyy pääosin perinteisen puoluekentän euromyönteisillä vaikuttajilla, äärioikeisto pystyy heidän kannanottojensa kautta saamaan paljon näkyvyyttä vaalikevään aikana. Joissakin jutuissa ennakoitiin, että äärioikeiston aseman vahvistuminen voisi johtaa siihen, että muut puolueet joutuvat ottamaan radikaalimman linjan, jos ne haluavat pärjätä äärioikeistolle. Toisin sanoen äärioikeisto on jossain määrin päässyt määrittelemään perinteisten puolueiden agenda Euroopassa. Tämä puhetapa on nähtävissä esimerkiksi tässä espanjalaisen Voxin parlamenttivälimenestystä ennakoivassa jutussa:

Äärioikeistolainen Vox haluaisi muun muassa kieltää abortin, poistaa naisiin kohdistuva väkivaltaa koskevan pykälän sekä kiristää merkittävästi maahanmuuttopolitiikkaa.

Voxin vanavedessä Ciudadanos ja Partido Popular ovat siirtyneet entistä enemmän oikealle, jotta ne eivät menettäisi ääniä populistiselle Voxille.

Mahdollinen oikeistohallitus tarkoittaisi Ciudadanosin, Partido Popularin ja Vox-puolueen koalitiota.

Partido Popularille ja Ciudadanosille hallitusyhteistyö Voxin kanssa ei kuitenkaan ole mieluinen kompromissi. (Y24)

Kuten esimerkistä voi päätellä, äärioikeisto ei ole muille puolueille mieluinen yhteistyökumppani. Vaalien alla äärioikeiston nousun pelättiinkin tuovan vaikeita aikoja eri maiden tuleviin hallitusneuvotteluihin ja parlamenttien toimintaan. Toisaalta monissa jutuissa käsitellään myös äärioikeistolaisina pidettyjen puolueiden liittolaisuussuhteita toisiinsa ja muihin toimijoihin. Voi sanoa, että äärioikeisto on siis luonteeltaan ambivalentti: se on samanaikaisesti jonkun vastustaja toisaalta jonkun muun liittolainen. Näiden suhteiden summana syntyy mielikuvia jakolinjoista, ja useissa jutuissa Euroopan jakautumista pidettiin tosiasiana. Tässä mielessä jutut myös naturalisoivat vastakkainasettelua.

Yksi kiinnostava piirre äärioikeiston ja oikeistopopulismien nousua käsittelevissä aiheissa on toistuvat viittaukset perussuomalaisiin. Monissa jutuissa etsitään yhtäläisyyksiä äärioikeistolaisten puolueiden ja perussuomalaisien välillä esimerkiksi puolueiden agendasta ja retoriikasta. Muutamassa jutussa jopa annetaan ymmärtää, että perussuomalaiset on äärioikeistolainen puolue.

Myös niiden [Salvinin liittouman puolueiden] tavat suhtautua valtaan ovat kirjavia. Itävallassa ja Suomessa äärioikeistopuolueet ovat olleet mukana koalitiollahituksessa, kun muualla muussa maassa populistipuolueet eivät ikinä lähtisi hallitusyhteistyöhön. (Y25)

Tämän jutun kontekstissa on melko ilmiselvää, että Suomen kohdalla puhutaan juuri perussuomalaisista, jotka olivat mukana Sipilän hallituksessa vuosina 2015–2017. Toisen mielenkiintoinen havainto on, että samassa virkkeessä puhutaan sekä äärioikeistopuolueista ja populistipuolueista ilmeisesti toistensa synonyymeinä. Katsotaan vielä toista esimerkkiä HS:n jutusta, jossa Espanjan pääministeri Pedro Sánchez varoittaa äärioikeiston noususta maansa parlamenttivaaleissa.

Vuoden 2013 lopussa perustetun Voxin nousu on ollut nopea. Vielä noin vuosi sitten Voxin kannatus mielipidemittauksissa oli kahden prosentin luokkaa.

Sánchez varoitti perjantaina, että Vox saattaa menestyä vaaleissa samalla tavalla kuin Suomen perussuomalaiset.

”Se on oikea, todellinen riski”, hän sanoi radiohaastattelussa. ”Kukaan ei odottanut, että äärioikeisto nousisi viidenneksi suurimmasta toiseksi suurimmaksi puolueeksi Suomessa.” (HS22)

Lainauksen perusteella Sánchez pitää perussuomalaisia äärioikeistolaisena puolueena. Uutisen perusteella ei selviä, miten hän on tällaiseen käsitykseen päätenyt, mutta ainakaan sitä ei liiemmästi kyseenalaisteta. Teksti ikään kuin diskursiivisesti legitimoii Sánchezin sanoja.

Analysoitujen juttujen perusteella perussuomalaiset itse näkee ainakin osan äärioikeistolaisina pidetyistä puolueista poliittisina liittolaisinaan. Perussuomalaiset oli mukana edustamassa Suomea Matteo Salvinin koollekutsumassa EU-kriittisten puolueiden kokoontumisessa eurovaalien alla. HS:n jutussa haastatellun perussuomalaisen Olli Kotron mukaan puolueiden yhteiset intressit liittyvät juuri kansallisvaltioiden

vahvistamiseen, ”kristillisen kulttuuriperimän arvostukseen” ja ”haittamaahanmuuton torjumiseen”. Kaikki nämä ovat populismille ominaisia tavoitteita.

KOTRON mukaan tapaamisen tarkoituksena on julkaista avoin kirje, joka toimii kutsuna muillekin ryhtyä rakentamaan kansallismielistä europarlamenttiryhmää. Edellisten vaalien jälkeen oikeistokentän puolueet jakautuivat useisiin eri ryhmiin, mikä heikensi niiden yhteistä vaikutusvaltaa. (–)

Yhteinen rajapinta löytyy Kotron mukaan valtioiden suvereniteetin puolustamisesta, kristillisen kulttuuriperimän arvostamisesta sekä haittamaahanmuuton torjunnasta. (HS27)

Eräässä Ylen jutussa haastatellun perussuomalaisten puheenjohtajan Jussi Halla-ahon mukaan puolueen ja sen eurooppalaisten kumppanien välillä on kuitenkin erimielisyyttä Venäjä-linjassa. Perussuomalaiset esimerkiksi tuomitsee Krimin miehityksen toisin kuin moni niistä populistipuolueista, jotka osallistuivat samaan Salvinin isännöimään kokoukseen. Halla-aho kuitenkin vaikutti ymmärtävän muiden maiden populistien Venäjä-sympatit historiallisen ja geopoliittisen erilaisuuden perusteella. Perussuomalaisten yhteistyö Venäjä-mielisten oikeistopopulistipuolueiden kanssa onkin herättänyt epäluuloja myös Suomen hallituksessa. Tämä käy ilmi keväällä eduskunnan istumajärjestyksestä puhjennesta kiistasta ja vasemmistoliiton Hanna Sarkisen kommentista HS:n jutussa:

”MINULLA ei ole henkilökohtaisesti suuria intohimoja eduskunnan istumajärjestyksen suhteen, mutta näen, että perussuomalaisten paikka on salissa oikealla. Euroopan parlamentissa he ovat itse rakentamassa yhdistettyä äärioikeistolaista porukkaa, ja Jussi Halla-aho on tässä ihan keskeinen henkilö. (HS9)

Vaikka perussuomalaiset ei ehkä olekaan varsinaisesti äärioikeistolainen puolue, syntyy analysoidun aineiston perusteella käsitys, että se ainakin halutaan nähdä osana äärioikeiston ja oikeistopopulismien nousun diskurssia. Nämä toimijat puolestaan näyttävät aineistossa uhkana paitsi perinteisille puolueille myös yhteiselle arvo pohjalle ja yleiselle vakaudelle Euroopassa. Näin myös perussuomalaisten agenda asetetaan kyseenalaiseen valoon.

5.1.2 Vihan yltyminen

Analysoiduissa jutuissa äärioikeistoon liitetään usein viha, viharikollisuus ja erilaisten vähemmistöjen oikeuksien alas ajaminen. Lisäksi jutuista syntyy käsitys, että vihapuheen esiintyvyys ja viharikollisuuden uhka länsimaissa olisivat kasvussa. Monissa jutuissa syyksi nimetään juuri äärioikeisto ja sen pyrkimykset sortaa ja solvata erilaisia ryhmiä, kuten maahanmuuttajia, muslimeja, juutalaisia sekä seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöjä. Seuraavassa on poiminta tanskalaista Stram Kurs -puoluetta ja sen islamofobisia pyrkimyksiä käsittelevästä jutusta:

UUSI äärioikeistolainen puolue on tuoreen mielipidemittauksen mukaan saamassa paikkoja Tanskan parlamenttiin, kertoo uutistoimisto Reuters.

Stram kurs -niminen puolue (suomeksi Kova linja) on herättänyt tähän mennessä huomiota lähinnä islamin vastaisilla ulostuloillaan. Sen tavoitteena on islamin uskon kieltäminen ja muslimien karkottaminen maasta.

[Puolueen johtaja Rasmus] Paludan tuomittiin aiemmin tänä vuonna 12 vuorokauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen rasismista, joka kohdistui Black lives matter -ihmisoikeusliikkeen edustajaan. Reutersin mukaan Paludan on valittanut tuomiostaan. (HS20)

Stram Kurs oli keväällä 2019 täysin uusi puolue Tanskassa, ja sen islamofobiset vaaliteemat kiinnostivat mediassa laajalti. Stram Kurs ei lopulta saanut ainuttakaan paikkaa Tanskan kansankäräjiltä, mutta sen islamofobinen agenda ja kovaa kieltä käyttävä johtaja Rasmus Paludan saivat paljon kielteistä medianäkyvyyttä ennen vaaleja. Tällaiset diskursiiviset käytännöt rakentavat mielikuvaa äärioikeistosta vihan lietsojana.

Joissakin jutuissa viha yhdistetään myös jihadismiin ja äärivasemmistoon, mutta toisaalta useimmiten vihan yltyminen syyksi nimetään "ääriliikehdintä" tai "ääriajatelu" ylipäättään ottamatta tarkemmin kantaa siihen, kenen taholta ja mistä suunnasta uhka lähestyy. Tämä tyyli näkyy esimerkiksi seuraavassa otteessa Uuden-Seelannin pääministerin pitämästä puheesta, jonka hän piti Christchurchin moskeijaiskujen jälkeen.

Uuden-Seelannin pääministeri Jacinda Ardern toivoi Uuden-Seelannin näyttävän esimerkkiä, miten vihan kierteelle voidaan asettaa loppu.

- Rasismia on olemassa, mutta se ei ole tervetullut tänne. Hyökkäys kenen tahansa uskoon tai uskontoaan harjoittavan vapautta vastaan ei ole tervetullut tänne. Väkivalta ja ääri-liikehdintä missään muodoissaan eivät ole tervetulleita tänne, Ardern sanoi puheessaan.

- Me emme ole immuuneja vihan, pelon ja toiseuden viruksille. Emme ole koskaan olleet, mutta me voimme olla kansakunta, joka löytää parannuskeinon. (Y14)

Esimerkistä käy hyvin ilmi diskurssille tyypillinen tapa rakentaa taisteluasetelmia vihan, rasmin ja väkivallan eliminoimiseksi. Jutussa Ardern käyttää vertauskuvallisia ilmaisuja "viruksista" ja "parannuskeinosta". Tämä voi olla merkki diskursiivisesta strategiasta, jonka avulla pyritään ennakoimaan ja legitimoimaan ääriliikkeiden toimintamahdollisuuksien rajoittamista tulevaisuudessa. Erityisesti internetissä rehottava vihapuhe nähdään monissa jutuissa uhkana, jonka kitkemiseksi esitetään vaatimuksia sosiaalisen median yhtiöille. Seuraavassa otteessa kerrotaan Christchurchin ampujan verkossa levittämästä manifestista.

Manifestissaan valkoista ylivaltaa ihannoiva tappaja listasi aatteelliset idolinsa ja syytä maahanmuuttajia kohtaan tuntemaansa vihaan. Tarrantin julma manifesti on ilmaantunut internetin viharyhmien alustoille. Isot sosiaalisen median yritykset ovat luvanneet poistaa sen. (Y41)

Manifestissa ampuja kehottaa äärioikeistolaisia luomaan ja jakamaan meemejä, jotka hänen mukaansa ovat tehneet enemmän etnonationalistiselle liikkeelle kuin mikään manifesti koskaan. Ampujan oma manifesti onkin täynnä meemejä. (Y39)

Jälkimmäisessä jutussa mainitaan meemien merkitys vihamielisten ideologioiden levittämisessä. Samassa artikkelissa kerrotaan myös ampujan videostriimistä, jonka hän taltioi veritekonsa aikana. Jutun mukaan se ehti levitä Facebookin kautta ainakin Twitteriin, Instagramiin ja YouTubeen. Katsotaan vielä esimerkkiä toisesta Ylen jutusta, joka kertoo vihapuhetta levittävästä lapsitubettajasta ja YouTubeen toimista videoiden poistamiseksi.

Hän [tubettaja] haukkuu etniset vähemmistöt, naiset, vasemmistolaiset. Kiroilee, uhkaa väkivallalla, muodostaa hurjia salaliittoteorioita. (--)

Sophin [tubettajan] puheiden sisältö ei sinänsä ole uutta. Äärioikeistolaista kommentointia löytyy netistä runsaasti, myös YouTubeesta. Mutta tapauksen tekee erikoiseksi puheiden aggressiivisuus ja sanojan ikä. (--)

YouTubeen rajoitustoimiin on suhtauduttu kahdella tapaa: kysymällä, miksi ne viipyivät vuosia sekä paheksumalla sensuuria. (Y53)

Molemmissa artikkeleissa on kyse juuri netissä kytevästä vihapuheesta. Lapsitubettajasta kertovassa jutussa toiminta kehystetään osaksi laajempaa äärioikeistolaisen ajattelun läsnäoloa verkossa. Tämä artikkeli ja monet muut vihatilien toimintaa käsittelevät jutut sisältävät eri tahoilta tulevia kannanottoja, joiden mukaan somealustat katsovat vihapuhetta yhä läpi sormien eivätkä tee tarpeeksi sen poistamiseksi. Toisaalta edellisessä esimerkissä esitetään myös toinen näkökulma, jonka mukaan tilien toiminnan blokkaminen on sensuuria, joka rajoittaa ihmisten sananvapautta. Tätä kantaa ei juurikaan esiinny aineiston muissa jutuissa.

Seuraavaksi käyn läpi erilaisia tapoja, joilla jutuissa kerrotaan äärioikeiston herjan ja sarron kohteista. Juttujen perusteella yksi tunnusomaisimmista äärioikeiston harjoittaman vihapuheen ja -rikollisuuden muodoista on antisemitismi, mikä on uutisoinnin mukaan johtanut esimerkiksi Saksassa ennaltaehkäisevään varautumiseen poikkeuksellisin keinoin. Seuraavan uutisen mukaan äärioikeiston aiheuttamaa antisemitismin uhkaa pidetään Saksassa jo niin huolestuttavana, ettei juutalaisten uskonnollisten symbolien käyttö julkisilla paikoilla ole enää turvallista.

Saksan hallituksen edustaja Felix Klein kehotti lauantaina juutalaisia välttämään uskonnollisen kipa-päähineen käyttöä julkisilla paikoilla lisääntyneen juutalaisvastaisuuden takia. (-)

Saksan sisäministeriön mukaan antisemitististen rikoksien määrä kasvoi viime vuonna viidenneksellä. Yhdeksässä tapauksessa kymmenestä rikoksien takana olivat äärioikeistolaiset ryhmät. (Y28)

Toinen diskurssissa esiintyvä vihan ja syrjinnän muoto on islamofobia, jota äärioikeisto ilmentää muun muassa muslimien toiseuttamisena ja provosointina. Tällainen agenda assosioidaan terroristien lisäksi (ks. aiempi esimerkki Y14) erityisesti äärioikeistolaisina pidettyihin puolueisiin. Joissakin jutuissa poliitikot saavat vapauden kritisoida islamia ja monikulttuurisuutta jopa hyvin ksenofobiseen ja islamofobiseen sävyyn. Seuraavassa HS:n jutusta poimitusta otteesta puhuu Viron valtiovarainministeri Martin Helme, joka edustaa oikeistopopulistista Ekreä:

”Monikulttuurisuus on vale. Se on halveksittava vale. Se on siirtymäkausi, jonka aikana sinut korvataan jollakulla muulla, ja lopputulos on hyvin, hyvin yksikulttuurinen.”

Lopputuloksen näkee Helmen mukaan Ruotsin tai Ranskan lähiöissä, joissa näkee ”yhtä ainoaa väriä”.

”Se on islamin vihreä väri.” (HS19)

Helme ilmeisesti viittaa niin sanottuun väestönvaihtoteoriaan, jonka mukaan euroopalainen väestö korvautuu tai korvataan ”muunrotuisilla”. Myös muut Ekren maahanmuuttovastaiset ja rasistiset kannanotot päätyvät suurennuslasin alle muutamissa aineiston artikkeleissa. Vaikka lausuntoja ruoditaan paheksuvaan sävyyn, ne saavat samalla medianäkyvyyttä. Ekrelle ennakoitiin myös hyvää vaalimenestystä, mikä on saattanut ennestään lisätä median kiinnostusta puolueeseen. Seuraavan otteen viimeiset virkkeet kuitenkin antavat ymmärtää, ettei ”umpirasistien” kuuluisi olla politiikan huipulla. Tätä kautta myös äärioikeiston pääsy vallan kahvaan asetetaan pahaenteiseen valoon.

Viro tunnetaankin äärimmäisen tiukasta maahanmuuttopolitiikastaan. Tänään sunnuntaina järjestettävissä parlamenttivaaleissa ennustetaan historiallista vaalivoittoa konservatiiviselle ja äärioikeistolaiselle EKRE-puolueelle.

Rasismia ei Virossa tuomita yhtä vahvasti kuin Pohjoismaissa. Esimerkiksi umpirasistisia kommentteja laukoneet poliitikot saavat jatkaa työtään politiikan huippupaikoilla. (Y1)

Muutamissa analysoiduissa uutisartikkeleissa mediahuomio kiinnittyy äärioikeistolaisiksi miellettyjen puolueiden antifeministiseen agendaan. Tämä teema nostetaan toistuvasti esiin espanjalaisen Vox-puolueen kohdalla, jonka kerrotaan muun muassa vastustavan ”radikaalia feminismiä”, nimitelleen feministejä ”feminatseiksi” ja ajavan lähisuhdeväkivaltaan liittyvän lainsäädännön heikentämistä. Lisäksi äärioikeiston kerrotaan myös vastustavan seksuaali- ja sukupuoli vähemmistöjen oikeuksia. Oikea äärilaita profiloituu aineistossa esimerkiksi homovastaisten hyökkäysten tekijäksi.

Vaikka Saksa on turvallinen maa, viharikokset ja rasistiset rikokset ovat lisääntyneet itäisessä Saksassa. Rikosuhripäivystyksen tilastojen mukaan äärioikeistolaiset rikokset kasvovat yli 7 prosenttia viime vuonna, varsinkin Berliinissä ja Saksin osavaltiossa. (--)

Berliinissä viharikosten määrän kasvussa näkyy muun muassa lisääntyneet hyökkäykset homoja ja lesboja vastaan. (Y46)

Aineistoanalyysin perusteella media rakentaa diskursiivisten käytäntöjensä kautta kytköstä äärioikeiston ja vihan välille. Ylen ja HS:n uutisoinnin perusteella

äärioikeisto on yksi niistä syistä, miksi vihapuhe ja viharikollisuus ovat kasvussa Euroopassa. Analysoitujen juttujen perusteella äärioikeisto syrji ihmisryhmiä esimerkiksi uskonnon, etnisyyden ja seksuaalisen suuntautumisen perusteella. Seuraavaksi käsittelen viharikollisuuteenkin tyypillisesti liittyvää poliittista väkivaltaa ja sen suhdetta äärioikeistoon aineistossa.

5.1.3 Poliittinen väkivalta ja sen uhka

Vihapuheen tavoin äärioikeiston yhteys poliittiseen väkivaltaan on aineistossa hyvin läpitunkeva. Tyypillisesti äärioikeistoon liitetään jokin turvallisuusuhka tai pelko väkivallan kärjistyisestä. Äärioikeistolainen poliittinen väkivalta näyttäytyy analysoidussa aineistossa enimmäkseen yksittäisten ihmisten tai pienten ryhmien spontaanina kahakointina, jonka kohteena on selkeästi jokin tietty ryhmä. Väkivallanteot sijoittuvat melko vahvasti ulkoparlamentaarisesta toiminnasta alueelle, mutta esimerkiksi tanskalaisen Stram Kursin tapauksessa väkivaltaisuus on lähellä puolueen virallista toimintaa.

Diskurssissa on vahvasti läsnä vastakkainasettelu ”hyvien” ja ”pahojen” välillä. Tässä asetelmassa äärioikeisto on käytännössä aina antagonistin roolissa, kun taas poliisi esitetään usein äärioikeistoa hillitsevänä, hyväntahtoisena vastavoimana. Esimerkiksi äärioikeistolaisten ryhmien mielenosoitukset ja katuaktivismi nähdään diskurssissa potentiaalisina väkivaltaisuuksien sytykkeinä, jotka halutaan tukahduttaa varhain, kuten tässä Stram Kurs -puolueen mielenosoituksia käsittelevässä jutussa:

Kööpenhaminan poliisi on kieltänyt maahanmuutto- ja islam-vastaista [sic!] Stram Kurs -puoluetta järjestämästä tiistai-illalle suunnittelemaansa mielenosoitusta Blågårds Plads -aukiolla. (–)

Poliisi perustelee päätöstään sillä, että puolueen tilaisuudet ovat omiaan heikentämään alueen turvallisuutta. Puolueen vastustajat ovat aikaisemmilla kerroilla synnyttäneet väkivaltaisia mellakoita, joiden aikana omaisuutta on tuhottu. (Y31)

Myös Suomessa poliisi on varautunut äärioikeiston aiheuttamiin häiriöihin. Sekä Yle että HS uutisoivat äärioikeistolaisten Awakening II -kokoontumisesta ja poliisin valmistautumisesta turvaamaan vaalirauhan sen aikana. Tuolloin Suomessa oli käynnissä eduskuntavaalien kampanjoita ja ennakkoäänestys.

LOUNAISSUOMEN POLIISI on varautunut lauantaina pidettävään äärioikeiston Awakening-kokoukseen. Toista kertaa pidettävässä tapahtumassa on mukana puhujia Suomen lisäksi muun muassa Yhdysvalloista, Ukrainasta ja Itävallasta.

”Viikonloppuna poliisi on paikalla pitämässä yllä järjestystä ja turvallisuutta.” [ylikomisario kertoo]

Peltola [ylikomisario] sanoo, että poliisin tehtävänä on turvata myös vaalirauha. Poliisihallitus on ohjeistanut, että poliisin pitää toiminnassaan huomioida käynnissä olevat vaalikampanjat ja ennakoäänestys.

Uutisessa annetaan ymmärtää, että äärioikeisto voisi toiminnallaan häiritä vaalirauhaa. Jutusta ei käy ilmi, mihin tämä arvio perustuu. Häiriköinti ja väkivaltaisuus ikään kuin nähdään oletusarvoisesti osana äärioikeiston toimintaa. Joissakin jutuissa äärioikeisto kehystetään ryhmänä, joka tahallisesti hakeutuu hankaluuksiin. Seuraavassa jutussa kerrotaan Serbian hallitusta ja itsevaltaista presidenttiä vastustavista protesteista:

LÄNSI-BALKANIA ja Serbiaa hyvin tuntevan tutkija Emma Hakalan mukaan mielenosoitusten yllättävään kärjistymiseen voi olla monta syytä.

”Mielenosoitusliike on hajanainen, ja nyt siinä ovat saaneet jalansijaa myös äärioikeistolaiset ryhmät, mikä ehkä on lisännyt väkivaltaa ja halukkuutta ottaa yhteen poliisin kanssa”, sanoo Hakala, joka työskentelee vanhempana tutkijana Ulkopoliittisessa instituutissa. (HS33)

Muutamissa jutuissa käsitellään vakavia henkeen kohdistuneita väkivallantekoja, joiden taustavoimaksi äärioikeisto mielletään. Eräässä Ylen jutussa käsitellään laajasti poliittista väkivaltaa ja sen uhkaa Suomessa. Jutun taustalla ovat poliisin saamat ilmoitukset eduskunta- ja eurovaaliehdokkaiden kokemasta vaalihäirinnästä. Esimerkkeinä poliittisesta väkivallasta käytetään ulkomaisia tapauksia, joista yksi on britti-parlamentaarikko Jo Coxin murha.

Työväenpuolueen parlamenttiedustaja Jo Cox murhattiin kesken vaalitapahtuman Yorkshiren Birstallissa kesäkuussa 2016, vain noin viikko ennen brexit-kansanäänestystä. Tekijä oli hyökätessä huutanut "Britain first" eli Britannia ensin. Cox kannatti Britannian jäämistä Euroopan unioniin. Tekijä tuomittiin elinkautiseen. Hän oli radikaali äärioikeistolainen ja kärsi mielenterveysongelmista. (Y6)

Suomen kontekstissa poliittiseen väkivaltaan ja sen uhkaan liittyy diskurssissa erityisesti PVL. Vastarintaliikkeestä kertovissa jutuissa poliittisen väkivallan uhka tuodaan

ilmi käytännössä aina, kun liikkeestä puhutaan. Yhdessä PVL:ää käsittelevässä jutussa nostetaan esiin muutaman vuoden takainen Asema-aukion pahoinpitely, joka johti uhrin kuolemaan. Jutussa tuodaan myös ilmi, että PVL suhtautuu hyväksyvästi riveissään tapahtuvaan väkivaltaan. Ilmaisuu vahvistaa mielikuvaa äärioikeiston ja väkivallan korrelaatiosta.

POHJOISMAINEN vastarintaliike on avoimen kansallissosialistinen järjestö ja äärioikeistoon lukeutuvista ryhmistä yksi radikaaleimmista. Liike on muun muassa hyväksynyt yhdistyksen toiminnassa tapahtuneen väkivallan.

Tunnetuin Pohjoismaiseen vastarintaliikkeeseen liitetty väkivallanteko on Asema-aukion tapaus vuonna 2016. Tapauksesta liikkeen jäsen Jesse Tornainen tuomittiin ehdottomaan vankeuteen törkeästä pahoinpitelystä. (HS3)

Äärioikeistolaisen väkivallan kohteiksi nimetään muun muassa muslimit, juutalaiset ja homoseksuaalit. Christchurchin moskeija-ampuminen, tekijän iskujen aikana taltioidut Facebook-striimit ja vihamielinen online-manifesti saivat tapahtuma-aikaan paljon mediajulkisuutta. Samaan aikaan teot kuitenkin tuomittiin mediassa jyrkästi. Tässä esimerkissä Australian pääministeri luonnehtii aseistautunutta hyökkääjää ”äärioikeistolaiseksi, väkivaltaiseksi terroristiksi”.

Uuden-Seelannin Christchurchin kaupungissa tehtiin perjantaina terrori-isku, jossa ihmisiä ammuttiin kahdessa eri moskeijassa.

Poliisin mukaan terroriteoissa kuoli 49 ihmistä. (--)

[Australian pääministeri Scott] Morrison tuomitsi [Christchurchin] iskun ja sanoi sen olevan äärioikeistolaisen, väkivaltaisen terroristin tekemä. (Y8)

Tämäntyyppiset jyrkät kuvailut Christchurchin ampujasta tulivat mukaan uutisointiin hyvin varhaisessa vaiheessa iskun jälkeen, vaikka kaikkia sen taustoja ja yksityiskohtia ei tuolloin vielä tiedetty. Tässä poiminnassa ja monissa muissa aineiston artikkeleissa huomionarvoista on, että äärioikeistoon liittyvää väkivaltadiskurssia rakennettiin erilaisilla metatason selonteoilla sekä viranomaisten ja poliittisen eliitin suulla. Näiden diskursiivisten käytäntöjen kautta äärioikeisto rajataan epäinhimilliseksi, vaaralliseksi objektiksi, jonka kaikki pääsyt subjektiuteen halutaan estää. Tulenarkana ja väkivaltaisena mielletylle äärioikeistolle ei sallita minkäänlaisia myönnytyksiä, eikä

se saa julkisessa keskustelussa määritellä itseään. Tämä lienee osa uhkia torjuvaa diskursiivista strategiaa, jolla halutaan häivyttää äärioikeiston ulostulojen ja väkivaltaisuuden näkyvyyttä.

5.1.4 Fasismin ja uusnatsismin päännosto

Aineistoanalyysin perusteella piirtyy häilyväinen kuva fasismin ja uusnatsismin nousvasta uhasta. Aluksi todettakoon, että olisi yhdenmukaista puhua fasismista ja natsismista tai uusfasismista ja uusnatsismista, mutta analysoidussa aineistossa puhutaan melko vakiintuneesti nimenomaan fasismista ja uusnatsismista. Diskurssissa niiden uhka asetetaan kuitenkin tarpeeksi etäälle horisonttiin niin, että se on näkyvissä muttei vielä lähellä. Fasismin ja uusnatsismin käsittely jutuissa toimii ikään kuin varoituksena siitä, mihin äärioikeiston toimet voisivat rajuimmillaan johtaa. Siksi kutsun tätä diskurssia fasismin ja uusnatsismin päännostoksi.

Tavallisesti fasismi kehystetään jutuissa historiallisena ajanjaksona, jonka paaluusta esitetään erilaisia arvioita äärioikeiston poliittista potentiaalia vasten. Aineiston perusteella joillakin äärioikeistolaisina pidetyillä poliittisilla ryhmillä voisi olla kaipuuta takaisin diktatuurin aikaan. Tämä teema pulpahtaa esiin Espanjan, Portugalin ja Brasilian nykypäivän äärioikeistosta kertovissa jutuissa. Kaikki edellä mainitut valtiot ovat olleet diktatuurin alla viimeisen sadan vuoden aikana. Seuraava juttu liittyy Vox-puoleen historialliseen vaalivoittoon Espanjan parlamenttivaaleissa. Aiheesta on haastateltu asiantuntijaa Ylen aamu-tv:ssä.

Äärioikeistolaisen VOX-puolueen nousu Espanjan parlamenttiin yli 10 prosentin ääniosuudella on historiallista, sanoo Ylen Aamu-tv:ssä vierailut Helsingin yliopiston professori Jussi Pakkasvirta. (–)

– VOX vastustaa monia liberaaleja uudistuksia, joita Espanjassa on [diktaattori] Francon jälkeisenä aikana tehty, Pakkasvirta sanoi.

Puolue haikailee tutkijan mukaan nostalgisesti Francon aikaisen Espanjan perinteisiä hyviä arvoja kuten yhtenäisyyttä ja järjestystä, ja haluaa ikään kuin "ottaa Espanjan takaisin". (Y52)

Haastatellun professorin mukaan äärioikeistolaiseksi mielletty Vox vastustaa liberalismia ja nostalgisoi diktaattori Francisco Francon aikaista yhteiskuntaa. Tämä piirre

toistui myös muissa Voxista kertovissa jutuissa. Diktatuurien pelote toimii osana diskursiivista strategiaa, jonka avulla maalataan uhkaa myös äärioikeiston noususta.

Suomessa fasismin ja uusnatsismin uhka liitetään erityisesti PVL:ään, joka oli keväällä ajankohtainen erityisesti lakkauttamisprosessinsa ja siihen liittyneen niskuroinnin takia. Seuraavassa HS:n jutussa referoidaan Poliisihallituksen luonnehdintaa PVL:stä:

POLIISIHALLITUKSEN mukaan Pohjoismainen vastarintaliike tulisi lakkauttaa, koska yhdistys toimii olennaisesti vastoin lakia ja hyviä tapoja. Se levittää vihapuhetta maahanmuuttajista, seksuaalivähemmistöistä ja juutalaisista, kyseenalaistaa holokaustin, ihannoii fasisteja sekä hyväksyy yhdistyksen toiminnassa tapahtuneen väkivallan. (HS4)

Tekstin perusteella jää tulkinnanvaraiseksi, mihin ”fasistien ihannoinnilla” tarkalleen ottaen viitataan. Maininta on lähinnä relevantti muiden lueteltujen, tuomittavien aktiviteettien rinnalla. Mahdollisesti esimerkin on tarkoitus vain perustella lukijalle järjestön toiminnan vääryyttä. Seuraavassa on kaksi otetta HS:n julkaisemista PVL:n oikeusprosessia käsittelevistä jutuista:

UUSNATSIJÄRJESTÖ Pohjoismaisesta vastarintaliikkeestä on alkanut uusi rikostutkinta. Poliisi epäilee, että liikkeen edustajat ovat rikkoneet korkeimman oikeuden määräämää väliaikaista toimintakieltoa. (HS1)

KORKEIN oikeus on myöntänyt uusnatsijärjestö Pohjoismaiselle vastarintaliikkeelle valitusluvan hovioikeuden lakkautuspäätöksestä. Turun hovioikeus määräsi järjestön lakkauttavaksi syyskuussa 2018. (HS4)

HS näyttää valinneen ”uusnatsijärjestön” sopivaksi attribuutiksi PVL:lle. Tätä selittää termin ytimekkyys ja selkeys, jotka tuovat mieleen generisen kansallissosialistisen symboliikan, jota PVL myös versioi. Toisaalta uusnatsismin käsittely uutisissa on problemaattista siinä mielessä, että monet viittaukset uusnatseihin ja heidän toimintaansa ovat jokseenkin satunnaisia ja epämääräisiä, kuten tässä seuraavassa esimerkissä:

Myös teknologian kehitys mahdollistaa sanoman tehokkaamman levittämisen. Terroristijärjestö Isis yllyttää kannattajiaan väkivaltaan Twitterissä ja uusnatsit ympäri maailmaa iloitsevat [Christchurchin] moskeijaiskusta anonyymeillä keskustelupalstoilla. (Y39)

Uutinen kertoo meemien ja sosiaalisen median merkityksestä ääriyhmien aatteiden levityksessä. Uusnatsien "iloitsemista" ei avata jutussa enempää, vaan viittauksen tarkoitus on ehkäpä toimia rinnastuksena terroristijärjestö Isisin propagandakampanjointiin. Vertauksen informatiivisuus riippuu pitkälti lukijan aiemmista tiedoista ja niiden perusteella tehdyistä tulkinnoista.

Fasismi- ja uusnatsismidiskurssiin kuuluvat mielestäni myös sellaiset tekstit, joissa äärioikeistoa käsitellään radikaalien rotuopillisten näkemysten kautta. Tällaisia ovat muun muassa etnonationalismin ja valkoisen ylivallan teemat, joita sivutaan monissa jutuissa. Seuraavassa esimerkissä esitellään Christchurchin moskeija-ampumisen murhaepäillyn levittämän manifestin sisältöjä. Jutun mukaan manifestiin kirjoitetut ajatukset ovat yleisiä "maahanmuuttovastaisen äärioikeiston piirissä".

Hänen [epäillyn ampujan] nimissään julkaistussa yli 70-sivuisessa kirjoituksessa ollaan huolissaan maahanmuutosta ja eurooppalaistaustaisten ihmisten matalasta syntyvyydestä. Kirjoituksen perusteella mies kokee osallistuvansa "sotaan", jossa hän puolustaa "rotuaan".

Mies kokee, että meneillään on "valkoisten kansanmurha", jossa eurooppalaistaustaiset ihmiset korvautuvat muilla ihmisillä. Vastaavat puheet ovat pitkään olleet netissä leviävien rasististen salaliittoteorioiden perussisältöä. (HS35)

Kiintoisa piirre esimerkissä on manifestissa mainittu sotaan osallistumisen kokemus, joka antaa viitteitä ampujan militantista ajatusmaailmasta. Jutussa viitataan myös väestönvaihtoteoriaan, jonka mukaan "muunrotuiset" vievät elintilaa valkoisilta eurooppalaisilta. Radikaalin rotuajattelun ja terrorismin välille luodaan näin suora yhteys, tietynlainen räjähdysherkkyyden mielikuva, jossa pitkälle viety ääriajattelu voisi johtaa myös äärimmäiseen poliittiseen väkivaltaan.

5.1.5 Disinformaation levitys ja lietsonta

Tässä diskurssissa äärioikeistoa representoidaan disinformaation levittäjänä ja lietsojana. Jutuissa käsitelty disinformaatio sisältää usein jonkin väestöryhmän, esimerkiksi muslimien, mustamaalaamista, joten sikäli disinformaatiidiskurssi linkittyy myös vihadiskurssiin. Aineiston perusteella äärioikeiston levittämä disinformaatio saattaa

olla myös vale uutisia, propagandaa tai salaliittoteorioita, mutta osassa jutuissa kyse on monimutkaisemmasta informaatiovaikuttamisesta esimerkiksi vaalien yhteydessä.

Juttujen perusteella väärän tiedon levitys tapahtuu tyypillisesti erilaisissa online-ympäristöissä, mutta joissakin artikkeleissa raportoidaan myös perinteisemmästä katuaktivismista esimerkiksi lentolehtisten jakamisen muodossa. Jutuissa käsitellään jonkin verran myös disinformaation lietsontaa siinä mielessä, ettei väärän tiedon levittäjä tuota uutta fabrikoitua informaatiota vaan vahvistaa vanhaa viestiä toistamalla sitä. Seuraava esimerkki on otettu Ylen laajasta artikkelista, jossa käsitellään vale uutisten leviämistä Twitterissä eurovaalien alla. Yle löysi useiden eri valetilien toimintaa seuraamalla käyttäjän nimeltä Robert Kearney, joka vaikutti varsin innokkaalta fabrikoidun sisällön tuottajalta ja jakajalta.

Äärioikeistolaisen maailmankuvan omaava [Twitter-käyttäjä Robert] Kearney näyttäytyy varsin tyypillisenä tapauksena, johon Venäjän propagandamedioiden EU-vastaiset sisällöt tehoavat.

- Hän enemmänkin näyttää venäläisen operation [sic!] kohteelta kuin ihmiseltä, joka olisi (venäläisen) operaation luoma, sanoo tutkija Ben Nimmo Digital Forensics Labista Lontoosta.

Sen sijaan Venäjä-mieliset mediat Russia Today ja Sputnik tuottavat juuri sellaista vääristettyä tietoa, jota Kearneyn kaltaiset ihmiset haluavat levittää sosiaalisessa mediassa, hän sanoo. (Y16)

Esimerkki on mielenkiintoinen, sillä siinä luodaan yhteys äärioikeistolaisiksi miellettyjen sometilien ja Venäjä-mielisen informaatiovaikuttamisen välille. Jutussa kerrotaan, että Venäjän valtio-omisteinen media tuottaa disinformaatiota, jota koneiston ulkopuoliset ihmiset hyväuskoisesti jakavat. Kearneyn maailmankuvaa kutsutaan äärioikeistolaiseksi, vaikka jutussa tarjottujen tietojen perusteella tällainen väite vaikuttaa hieman hataralta. Hänen kerrotaan kirjoittavan artikkeleita disinformaationsivustolle ja ihailevan Lega-puolueen johtajaa Matteo Salviniä, mutta riittääkö tämä tekemään kenestäkään äärioikeistolaista?

Edellisessä jutussa esitelty Kearney on yksi muutamista aineistossa identifioituista disinformaation levittäjistä. Joitakin äärioikeistolaisiksikin kutsuttuja avainhenkilöitä ja käyttäjätilejä jutuissa esitellään nimeltä, mutta tyypillisesti disinformaation levittäminen nähdään hahmottomina ja mekaanisina prosesseina, jotka tapahtuvat ikään kuin tyhjiössä vailla selkeää agenda. Seuraava ote on peräisin jutusta, jossa

arvioidaan äärioikeiston uhkaa Uudessa-Seelannissa Christchurchin moskeijaiskujen jälkeen. Esimerkissä kerrotaan ääriryhmien online-verkostoista ja niiden mahdollisista motiiveista.

Lisäksi Uudessa-Seelannissa on noussut viime aikoina pieniä, sosiaalisessa mediassa syntyneitä äärioikeistolaisia ryhmiä. Ne levittävät maahanmuuttoa ja islamia vastustavia valeuutisia ja salaliittoteorioita, The Spinoff -verkkosivusto kertoo.

Sivuston haastatteleman tutkijan Paul Spoonleyn mukaan Uuden-Seelannin ääriryhmiä eivät motivoi niinkään taloudelliset ongelmat vaan huolet monikulttuurisuudesta ja valkoisten miesten aseman heikkenemisestä. (Y35)

Tässä otteessa on useita disinformaatioidiskurssille tyypillisiä elementtejä. Kyse on juuri verkossa leviävästä disinformaatiosta, tässä tapauksessa valeuutisista ja salaliittoteorioista, joiden taustalla on maahanmuuttovastaisuutta ja islamofobiaa lietsovia agendoja. Syyksi väärän tiedon levittämiseksi esitetään ”huoli monikulttuurisuudesta ja valkoisten miesten aseman heikkenemisestä”. Seuraavassa esimerkissä kerrotaan yksityiskohtaisemmin vastaavanlaisten verkostojen toiminnasta Facebookissa:

FACEBOOKILLA on edelleen vakava ongelma äärioikeistolaisten propaganda- ja valeuutisiverkostojen kanssa, sanomalehti The Guardian kertoo. (--)

SIVUSTOJEN strategia vaihtelee. Ranskalaissivustoilla on edistetty valkoista ylivaltaa, Saksassa on paljon holokaustinkiistäjiä ja sivustoja, jotka esiintyivät oikeistopopulistisen ja osin äärioikeistolaisen AfD-puolueen sivuina.

Italiassa valesivustojen strategiana on perustaa sivuja jonkin neutraalin aiheen ympärille, kuten jalkapallon tai kauneuden. Kun sivut saavat seuraajia, niissä alettiin levittää valeuutisia politiikasta.

Näennäisen neutraalit sivustot nousevat usein paljon suosituimmiksi kuin populistipuolueiden omat sivut. Sen jälkeen ne voi muuttua työkaluiksi, jotka hyödyttävät populistiteja [sic!] ja äärioikeistolaisia. Saksassa ne koituivat AfD-puolueen, Italiassa Legan, Espanjassa nousseen äärikansallismielisen Vox-puolueen hyödyksi. (HS13)

Jutusta välittyvä kuva äärioikeistolaisesta vaalivaikuttamisesta verkostoituneena aktiiviteettina, joka tähtää äärioikeisto- ja populistipuolueiden kannatuksen nousuun Euroopassa. Yksittäisiä ryhmiä tai henkilöitä masinoitujen kampanjoiden takaa ei kuitenkaan identifioida, vaan jutussa puhutaan ylimalkaan ”äärioikeistolaisista propaganda- ja valeuutisiverkostoista”. Katsotaan toista esimerkkiä, jossa poliittisen

disinformaation levittäminen tapahtuu hieman konkreettisemmin katutason aktivismin muodossa:

AIVAN viime aikoina [Pohjoismainen] vastarintaliike on ollut esillä tuleviin eduskunta-vaaleihin liittyen.

HS kertoi keskiviikkona, että se [PVL] jakaa vaalitulaisuuksien liepeillä esitteitä, jotka näyttävät erehdyttävästi puolueiden omilta aineistoilta logoja ja tekstityyppejä myöten. Operaatio kohdistuu kaikkiin puolueisiin. (HS4)

Jutun perusteella saa käsityksen, että äärioikeisto haluaa aiheuttaa hämmennystä ja levittää väärää tietoa perinteisistä puolueista. Jutussa ei kuitenkaan kerrota tarkemmin, mikä motivaatio vastarintaliikkeellä on harjoittaa vaalivaikuttamista. Sinänsä voidaan pitää uskottavana perusajatusta siitä, että äärioikeiston intressinä on levittää esimerkiksi antisemitististä, islamofobista tai valkoista ylivaltaa lietsovaa vääristeltyä materiaalia. Ongelmallista disinformaatioidiskurssissa on pikemminkin kyseenalais-tamaton oletama, jonka mukaan disinformaatiota levittää ja lietsoo nimenomaan äärioikeistolaisen toimijoiden muodostama epämääräisehkö kollektiivi. Valetilien tai autenttistenkaan käyttäjien ideologisia motivaatioita ei voida varmasti tietää jutuissa kerrotun informaation perusteella, joten kysymys kuuluu, mistä oletetut yhteydet äärioikeistoon kumpuavat.

Yleisesti ottaen dominoivat äärioikeistodiskurssit sisältävät paljon vastakkainasettelua eri ryhmien välillä. Monissa jutuissa on nähtävissä jako ”hyviin ja pahoihin”, ja tässä asetelmassa äärioikeisto on käytännössä poikkeuksetta antagonistin roolissa. Useissa äärioikeistolaisia liikkeitä käsittelevissä jutuissa poliisi ja muut viranomaiset esitetään ekstremismia hillitsevänä vastavoimana. Samoin politiikan jutuissa on nähtävissä vastakkainasettelua perinteisten, ”hyvää tarkoittavien” puolueiden sekä ”aggressiivisten” äärioikeistopuolueiden ja oikeistopopulistien välillä.

Aineistossa toistuvat irrallisen ja sattumanvaraisen oloiset viittaukset äärioikeistoon. Termi näyttää olevan synonyymi esimerkiksi oikeistopopulistisille tai kansallismielisille puolueille. Termejä käytetään sekaisin jopa samassa lauseyhteydessä. Äärioikeistolaisuutta ei läheskään aina selitetä tai kontekstoida mitenkään, jos sillä

viitataan henkilöön tai ryhmään. Tällöin uutisen ymmärtämisen kannalta lukijan aiempien tietojen ja ennakkokäsitysten rooli korostuu.

5.2 Vaimeat diskurssit

Tähän mennessä olen käsitellyt diskursseja, jotka kumpuavat useista analysoiduista artikkeleista. Aiemmin esittelemäni viisi diskurssia ovat aineistoni dominoivat äärioikeistodiskurssit. Diskurssikentässä on kuitenkin myös paljon sellaisia aineksia, jotka kamppailevat legitimitetistään jatkuvasti, mutta syystä tai toisesta saavat sitä vähemmän kuin toiset diskurssit. Seuraavaksi tarkastelen analyysissä löytämiäni vaimeita diskursseja, jotka pilkahtelevat aineistossa lähinnä paikallisesti.

5.2.1 Äärioikeisto kansan äänenä

Analysoiduissa uutisartikkeleissa äärioikeisto ja oikeistopopulismi nähdään lähes aina uhkaavassa, kielteisessä valossa. Poikkeuksen tähän diskurssiin tekevät kuitenkin muutamissa jutuissa haastatellut äärioikeistopuolueiden äänestäjät. Heille äärioikeisto saattaa näyttäytyä vaalien ainoana oikeana vaihtoehtona tai viimeisenä toivona. Tavalliset kansalaiset saivat jutuissa tilaisuuden kertoa mielipiteistään, ärtymykses-
tään ja huolenaiheistaan melko estottomasti. He saattoivat myös vähätellä äärioikeis-
tolaisiksi miellettyihin puolueisiin ja niiden tavoitteisiin liittyviä ongelmakohtia. Tässä Ylen jutussa on haastateltu yhtenäistä Espanjaa kannattavaa katalaania, joka on siirtynyt keskustaoikeistolaisen PP:n riveistä äärioikeistolaiseksi kutsutun Voxin kannattajaksi:

[Francina] Viñals kertoo seisovansa sataprosenttisesti Voxin puolueohjelman takana. Hän ei pidä puoluetta äärioikeistolaisena eikä liioin naisvihamielisenä.

- Aborttia vastustan, koska olen harras katolilainen. Ihmettelen, miksi esimerkiksi raiskatut naiset eivät mene heti lääkäriin raiskauksen tapahduttua, jotta raskaus voidaan estää. En näe raiskatuksi tulemista perusteena abortille, hän sanoo.

Francon hirmutekoja on Viñalsin mielestä liioiteltu. Hän toivoisi, että historia jätettäisiin rauhaan.

- Espanja on paljon velkaa Francolle. Hän loi tänne infrastruktuurin ja herätti Espanjan henkiin. Ilman Francoa hanasta ei tulisi vettä, Viñals perustelee. (Y34)

Äänestäjien representaatiot ovat melko yhdenmukaisia. Tyypillisesti äärioikeistopuolueen äänestäjä esitetään poliittiseen eliittiin, perinteisiin puolueisiin ja liberalismiin kyllästyneenä vanhempana kansalaisena, joka toivoo muutosta maansa nykytilanteeseen. Äänestäjien puhevalta äärioikeistodiskursseissa jää kuitenkin suhteellisen marginaaliseksi. Heidän näkemyksistään saattaa saada jokseenkin fanaattisen ja patologisen kuvan kiihkottomien politiikan asiantuntijoiden rinnalla. Seuraavissa poiminnissa Ekren ja Voxin kannattajat perustelevat, miksi ovat päättäneet äänestää valitsemaansa puoluetta.

”Politiikassa täytyy olla rohkea ja sanoa asiat suoraan. Pitää olla potkua”, sanoo haapsalulainen yrittäjä Tiina Kalamees, 58, jolta Ekre saa sunnuntaina äänen. (--)

Tiina Kalamees pitää puolueen asenteesta. Hänen mielestään Viron nykypolitiikka merkitsee hyysäystä ja vapauksia niille, jotka tulevat nauttimaan muiden turvaamista etuuksista, ja kuluerää niille, jotka rakentavat kotimaataan. Tästä hän syyttää vanhojen puolueiden eliittiä.

”Kansaa on johdettu harhaan”, Kalamees tokaisee ja viittaa Viron liittymiseen EU:n jäseneksi keväällä 2004. (HS37)

Aiemmin keskustaoikeistolaista Partido Popularia kannattanut eläkeläisrouva on nyt siirtynyt Voxin kannattajaksi.

Syy on selvä.

- Partido Popular petti meidät Espanjan yhtenäisyyttä kannattavat katalaanit, hän sanoo ja toivoo, että seuraava hallitus ottaisi käyttöön artiklan 155 eli peruuttaisi Katalonian itsehallinnon pysyvästi. (Y34)

5.2.2 Äärioikeisto marginaalisena ilmiönä

Kuten pääluvun alussa kerroin, analysoidussa aineistossa dominoi vahvasti näkemys, että äärioikeisto ja oikeistopopulismi ovat nousussa Euroopassa (ks. 5.5.1). Muutamissa uutisartikkeleissa tarjotaan päinvastaista näkökulmaa, jonka mukaan äärioikeisto olisi sittenkin melko marginaalinen ilmiö, eivätkä sen mahdollisuudet nousta politiikan normaaliin olisi merkittävät. Tämä arvio näkyy muutamissa jutuissa, mutta nekin on enimmäkseen julkaistu vasta europarlamenttivaalien jälkeen, jolloin puolueiden todellinen vaalimenestys oli selvillä. Seuraavassa on poiminta HS:n

europarlamenttivaalien lopputulosta käsittelevästä jutussa, jossa äänessä on Helsingin yliopiston tutkija Timo Miettinen.

”JOS vaaleista hakee yllätyksiä, niin Euroopan tasolla vihreiden nousu on ehdottomasti sellainen. Ehkä myöskin se, että monessa maassa [sic!] laitaioikeiston nousu näyttää jäävän odotuksia laimeammaksi.

Tämä saattaa liittyä juuri tähän [puoluekentän] fragmentaatioon. On selvä, että monia kansallisia vaaleja, kuten Suomea, Saksaa ja Hollantia, on määrittänyt pikemminkin tämä fragmentaatio kuin oikeistopopulismien nousu. Ja on luonnollista, että se näkyy myös Euroopan parlamentin tasolla.

Ehkä tämä on koko ajan ollut se oikea tarina näistä vaaleista, ei niinkään oikeistopopulismien nousu. Se kehystys, millä näitä vaaleja lähestyttiin, oli väärä.” (HS7)

Miettinen esittää, että puhe oikeistopopulismien noususta ei kuvastanutkaan todellisuutta, vaan kehys oli alusta asti väärä. Unionin eurokriittinen siipi ei yltänyt odotetun kaltaiseen vaalitulokseen, mikä hämmästytti myös muita jutussa haastateltuja analyytikkoja. Yksi HS:n toisessa jutussa haastateltu tutkija myös näki, että äärioikeistolla pelotteleminen on osa valtapuolueiden strategiaa. Kysymys kuuluukin, mistä vaaleja edeltänyt puhe perinteisten puolueiden ja vakauden ajan lopusta on saanut alkunsa.

Pääpuolueet kuitenkin pelottelevat kansalaisia äärioikeistokortilla, historiantutkija ja tietokirjailija Raquel Varela toteaa.

”Hallitus maalaa uhkakuvia äärioikeistosta, jos äänestäjät eivät tue sosialisteja. Ryhmittymät ovat olemattomia, mutta saavat näin näkyvyyttä tiedotusvälineissä”, Lissabonin Nova-yliopistossa työskentelevä Varela hymähtää HS:n puhelinhaastattelussa. (H18)

5.2.3 Äärioikeisto leimana

Kolmas analyysissä löytämäni vaimea diskurssi liittyy äärioikeiston huonomaineiseen leimaan, josta on tullut sosiaalinen taakka esimerkiksi uusnatsismiin yhdistetyille ihmisille. Jutuissa ”natsileiman” saaneet saivat tilaisuuden kiistää syytökset ja esittää oman näkökulmansa asiaan. Yksi näistä tarinoista liittyy hyvinkääläiseen black metal -musiikkifestivaaliin, jonka esiintyjien väitetyt uusnatsi- ja äärioikeistosympatiat saivat näkyvyyttä antifasistinen verkkosivuston kirjoitusten myötä. HS:n jutussa Oulun yliopiston tutkija Aila Mustamo kertoo genreen liittyvistä ennakkoluuloista:

[Tutkija Aila] Mustamo haastatteli vuonna 2016 julkaistua väitöskirjaansa varten kymmeniä black metal -muusikoita. Silloin kävi ilmi, että genreen liittyy myös paljon ennakkoluuloja. Lähes kaikkia haastateltuja oli joskus syytetty uusnatsismista tai äärioikeistokytöksistä. Todellisuudessa vain muutama tunnusti kannattavansa tällaisia aatteita. (--)

”Vaikka natsiaatteita käsiteltäisiin joissain sanoituksissa, voi olla epäselvää, mitä sillä tarkoitetaan. Osa bändeistä voi toki olla sitä mieltä, että ne on hyviä aatteita, mutta toisille ne ovat vain aiheita ja niillä käsitellään esimerkiksi pahuutta. Natsiaatteet ovat esimerkiksi korvanneet saatanan monissa sanoituksissa.” (HS5)

Jutussa tuodaan ilmi, että jotkut black metal -muusikoista tunnustavat kannattavansa uusnatsismia tai äärioikeistoa, mutta muutkin genren artistit joutuvat kantamaan leimaa ilman omaa syytään. Lisäksi haastateltu tutkija kertoo, että natsitemantiikka voi olla esimerkiksi keino käsitellä esimerkiksi pahuutta laulujen lyriikoissa.

Hieman vastaavanlainen mediatapaus kehkeytyi keväällä 2019 Saksassa, jossa suomalainen panimoyrittäjä sai osakseen negatiivista julkisuutta, kun vasemmistolainen verkkolehti alkoi penkoa yrittäjän taustoja SS-miesten perinneyhdistyksessä. Myöhemmin äärioikeistoa vastustava järjestö aloitti boikottikampanjan panimoyrittäjän Berliinissä sijaitsevaa baaria vastaan. Yrittäjä Pekka Kääriäisen mukaan koko jutussa on kyse väärinkäsityksestä.

Yhdistys perustettiin 1941–1943 Saksan Waffen-SS-joukoissa palvelleiden suomalaisveteraanien auttamiseksi ja heidän perillistensä yhdistämiseksi. Pekka Kääriäisen isä Keijo Kääriäinen lähti Saksaan vapaaehtoiseksi SS-mieheksi välirauhan aikana.

”Koen tämän loukkauksena etenkin veteraaneja kohtaan”, Kääriäinen sanoo puhelimesta. Hän sanoo myös pitävänsä outona sitä, että vielä seuraavaakin polvea syytetään sodan tahtumista.

”En todellakaan ole mikään SS-fani”, Kääriäinen sanoo. ”Se on väärinkäsitys.” (HS6)

Kahta edellistä esimerkkiä yhdistää se, että natsisyytökset levisivät aluksi äärioikeistoa vastustavissa yhteisöissä, joiden kautta media tarttui niihin. Tämän jälkeen syytösten kohteeksi joutunut henkilö tai yhteisö sai mahdollisuuden tuoda keskusteluun oman versionsa asioiden kulusta. Näiden haastatteluiden perusteella ”natsileima” vaikuttaa epätoivotulta ja siitä halutaan päästä pikaisesti eroon. Natsismin sympatisointi ei ole sosiaalisesti hyväksyttävää eikä natsismin kannatusta yleensä haluta tunnustaa, sillä natsiksi leimautuminen voi olla vahingollista kenen tahansa maineelle.

6 POHDINTA

6.1 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa, millaisia äärioikeistodiskursseja Ylen ja Helsingin Sanomien uutisoinnissa esiintyy. Tämän selvittämiseksi analysoin kaikkiaan 92 juttua, joista paikansin viisi dominoivaa diskurssia. Nämä edellisessä pääluvussa esiteltyt diskurssit ovat 1) äärioikeiston ja oikeistopopulismin nousu, 2) vihan yltyminen, 3) poliittinen väkivalta ja sen uhka, 4) fasismin ja uusnatsismin päännosto sekä 5) disinformaation levitys ja lietsonta. Lisäksi löysin kolme vaimeaa diskurssia, jotka ovat 1) äärioikeisto kansan äänenä, 2) äärioikeisto marginaalisena ilmiönä ja 3) äärioikeisto leimana. Seuraavaksi teen tuloksistani synteesin ja tarkastelen diskursseja kriittisesti aiemman tutkimuksen valossa.

6.1.1 Uhka ja muutos

Aiemmin kuvatut diskurssit voidaan yhdistää kahdeksi abstraktin tason päädiskurssiksi, jotka limittyvät toisiinsa: uhkadiskurssi ja muutosdiskurssi. Ne yhdessä muodostavat eräänlaiset kiikarit, joiden linssien läpi media katsoo äärioikeistoa (Kuvio 1). Kiikarit ikään kuin tuovat kaukana hämöttävän todellisuuden lähemmäs, jotta se olisi helpompi hahmottaa. Kuten oikeatkin kiikarit, myös median kiikarit saattavat joskus hieman sumentaa kuvaa. Kiikarit myös rajaavat näkymää, jonka ulkopuolelle aina myös jää jotain. Nämä ovat vaimeita, marginalisoituneita tai joko täysin huomiotta jääneitä äärioikeistodiskursseja, mutta niillä on silti potentiaalia tulla nostetuiksi median fokukseen. Tämä voisi muuttaa päädiskurssien luonnetta tai niiden määrää.

Kuvio 1. Median äärioikeistokiikarit

Uhka- ja muutosdiskurssin keskinäinen suhde on symbioottinen. Esimerkiksi äärioikeiston ja oikeistopopulismien kannatuksen kasvu Euroopassa on muutos, joka voidaan kielenkäytön kautta kehystää myös uhkana poliittiselle vakaudelle. Uusi tai kasvava uhka voi puolestaan olla merkki muutoksesta. Esimerkiksi antisemitististen tai ksenofobisten näkemysten yleistyminen on muutos poliittisessä asenneilmapiirissä, minkä nähdään esimerkiksi uhkaavan vähemmistöryhmiä tai yleistä turvallisuutta. Uhka- ja muutosdiskurssi siis lomittuvat voimakkaasti ja vahvistavat toistensa olemassaoloa. Tämä voi vaikeuttaa toisenlaisten diskurssien pääsyä median fokukseen ja siten yksipuolistaa diskurssikenttää.

Lyhyesti sanottuna median tavat uutisoida äärioikeistosta rakentavat diskursiivisia uhka-asetelmia, joissa oikealta laidalta nähdään lähestyvän uudenlaisia, yhteiskunnallisen vakauden, jatkuvuuden ja turvallisuuden vaarantavia uhkia. Näillä diskursiivisilla uhilla on kielenkäytön kautta voima tuottaa ja ylläpitää tiettyjä ajatuksia ja objekteja sosiaalisessa todellisuudessa (ks. Phillips & Hardy 2002, 5–6). Diskurssit eivät kuitenkaan täysin kuvasta todellisuutta vaan paremminkin muokkaavat käsitystämme siitä liittämällä maailmaan merkityksiä, jotka syrjäyttävät toisia (Phillips 2017, 392). Diskurssit siis määrittävät sen, mitä äärioikeistosta voidaan tietää ja miten siitä voidaan puhua. Tässä mielessä mediakieli ei ole viatonta, vaan sen avulla voidaan

naturalisoida tiettyjä representaatioita ”yleisiksi totuuksiksi”, kun taas muut näkökulmat jatkavat kilpailua legitimitetistään jossakin median fokuksen rajapinnoilla.

6.1.2 Äärioikeistodiskurssien problemaattisuus

Uhkaskenaariot äärioikeiston ja oikeistopopulismien noususta olivat vahvasti läsnä politiikan journalismissa keväällä 2019. Syynä tähän vaikuttaa olleen politiikan toimittajien, tutkijoiden ja poliitikoiden omaksuma yhtenäinen näkökulma vallitsevaan tilanteeseen. Äärioikeisto kehystettiin Ylen ja HS:n uutisoinnissa poliittiseksi päävastustajaksi, jonka aikeet tulee tukahduttaa perinteisten puolueiden yhteisvoimin. Lopulta euromyönteiset puolueet säilyttivät enemmistönsä unionissa, kun taas äärioikeistolaisiksi ja oikeistopopulistisiksi kutsutut puolueet saavuttivat vaalivoittoa lähinnä yksittäisissä jäsenmaissa. Osa asiantuntijoista tarjosi myös tätä skenaariota ennen vaaleja (ks. luku 5.2.2), mutta näkemys jäi uutisoinnissa selvästi taka-alalle. Spekulaatiot ja jännitystarinat kuuluvat vaaliuutisointiin, mutta jyrkät puheet kahtiajaosta vaikuttavat jälkikäteen tarkasteltuina jokseenkin yliampuvilta.

Varsinkin ulkomaiset äärioikeistolaisiksi kutsutut puolueet antoivat kevään aikana paljon aihetta uutisointiin Ylen ja HS:n näkökulmasta. Mediat kirjoittivat muun muassa puolueiden vaaliteemoista, johtohahmoista ja läpimurroista. Tällainen uutisointi antaa positiivisia signaaleja myös kotimaisten ryhmien suuntaan, että tietyillä teoilla ja puheilla saa median kiinnostumaan. Tämä puolestaan voi edesauttaa äärioikeistolaisten arvojen diffuusiota (ks. Rydgren 2005, 495) ja äärioikeistolaisena pidettyä parlamentaarista siipeä valtavirtaistumaan. Median tulisikin kiinnittää enemmän huomiota niihin diskursiivisiin käytäntöihin, joiden kautta mielikuvia äärioikeistosta rakennetaan. Erityisesti vaalien yhteydessä valittujen näkökulmien merkitys korostuu entisestään, kun ihmiset etsivät uutisista tietoa omien valintojensa tueksi.

Analysoidussa aineistossa äärioikeistolaisten ja oikeistopopulististen puolueiden nähtiin uhkaavan politiikan normaalia päiväjärjestystä. Tämä on linjassa Stavrakakis (2017) näkemyksen kanssa, jonka mukaan populismi kehystetään yleensä normien rikkojaksi, joka nostaa päätään aina väärällä hetkellä ja rikkoo politiikan vakiintuneita konventioita. Tulokset tukevat myös Herkmanin (2015) havaintoa siitä, että populismi nähdään mediassa yleensä negatiivisessa valossa. Toisaalta joissakin

jutuissa äärioikeisto ja oikeistopopulismi saivat positiivista vastakaikua äänestäjensä kautta, mutta tämä diskurssi oli jokseenkin marginaalinen (ks. luku 5.2.1). Äänestäjien rinnalla puhuvat asiantuntijat saivat yleensä myös melko paljon puhevaltaa. Äänestäjien rooliksi jäi lähinnä kuuluttaa kannattamiensa puolueiden tavoitteita ja vakuutella toimittajille, miksi he ovat päätyneet niitä äänestämään. Tässä mielessä media suhtautuu toiseuttavasti äärioikeistolaisten puolueiden kannattajiin.

Useissa jutuissa nostettiin esiin perussuomalaisten yhteys äärioikeistolaisina pidettyihin populistipuolueisiin. Vaikka perussuomalaisten ja sen verrokkipuolueiden äärioikeistolaisuus voidaankin aiheellisesti kyseenalaistaa (ks. seuraava alaluku), analysoidun aineiston perusteella ne ainakin nähdään osana äärioikeiston ja oikeistopopulismien nousun diskurssia. Tällä voi olla vaikutusta myös perussuomalaisten identiteettipolitiikkaan (vrt. Hatakka 2019). Perussuomalaisten poliitikkojen ja heidän äänestäjensä on päätettävä, hyväksyvätkö ne ”äärioikeiston” vai eivät. Voivatko perussuomalaiset esimerkiksi liittoutua Venäjä-myönteisten, äärioikeistolaisina pidettyjen populistien kanssa? Miten äänestäjät reagoisivat? Pakottaako ksenofobisten tai jopa rasististen teemojen ujuttautuminen puolueen riveihin myös puolueorganisaation ottamaan niihin kantaa? Nämä kysymykset ovat nyt hyvin ajankohtaisia, kun puolue etsii tietään ulos viimeaikaisista rasismi- ja fasismikohuista.

Toisinaan analysoiduissa artikkeleissa nostettiin esiin äärioikeistolaisina pidettyjen puolueiden kyseenalaisia, jopa syrjiviä tai rasistisia kannanottoja. Niitä kohtaan esitettiin jutuissa myös epäsuoraa tai avointa paheksuntaa, mistä toisaalta syntyy uusia ongelmia. Äärioikeiston päälle lankeava antagonistin rooli ja negatiivinen kehystäminen voivat tarjota aineksia kollektiivisen uhri-identiteetin rakentamiselle (vrt. Hatakka 2017, 2034). Parlamentaarin äärioikeistosiipi voi esimerkiksi syyttää valta-
puolueita ja mediaa ulkopuolelle sulkemisesta, eikä sen silloin myöskään tarvitse osallistua kompromisseja vaativaan päätöksentekoon. Toisaalta yltäkylläinen mediahuomio saattaa myös liennyttää äärioikeiston poliittista stigmaa (Ellinas 2010, 33), mikä taas voi legitimoida radikaalin oikeistosiihen sanomaa äänestäjien silmissä.

Äärioikeiston ja väkivallan diskursiivinen korrelaatio oli analysoiduissa Ylen ja HS:n uutisissa hyvin voimakas. Äärioikeiston väkivaltaisuus, aggressiivisuus ja vihamielisyys olivat keskeisiä uutisaiheita. Äärioikeistolaista väkivaltaa käsitellessään

media vaikutti erityisen pidättyväiseltä sen suhteen, kenelle se antaa puhevaltaa. Vain poliisi sai kommentoida PVL:n lakkauttamisprosessia ja Awakening II -kokoukseen liittyviä turvallisuusasioita. Tämäntyyppisillä viranomaisten selonteoilla rakennetaan myös äärioikeistoon liittyvää väkivaltadiskurssia. Räjähdysherkäksi ja aggressiiviseksi mielletylle äärioikeistolle ei sallita minkäänlaisia myönnytyksiä, eikä se saa julkisessa keskustelussa määritellä itseään. Näiden diskursiivisten käytäntöjen kautta äärioikeisto rajataan epäinhimilliseksi, vaaralliseksi objektiksi, jonka kaikki pääsyt subjektiuteen halutaan estää. Tämän voi tulkita osaksi uhkia torjuvaa diskursiivista strategiaa, jolla halutaan häivyttää äärioikeiston ulostulojen ja väkivaltaisuuksien näkyvyyttä. On tärkeää, että pelkän sivuuttamisen sijaan käsitellään myös nykyistä enemmän äärioikeistolaisen väkivallan juurisyitä ja sitä, kuinka niitä voidaan ehkäistä.

Äärimmäisen poliittisen väkivallan edessä Ylen ja HS:n diskursiiviset käytännöt olivat kuitenkin suhteellisen liukuvia. Esimerkiksi Christchurchin isku-uutisointiin tulivat varhaisessa vaiheessa mukaan erilaiset lausunnot, joissa isku tuomittiin äärioikeistolaisena terrorismina. Ylen ja HS:n tapa reagoida moskeija-ampumiseen oli käytännössä hybridiversio Uuden-Seelannin median uhreja empatisoivasta ja Australian median sensuroimattomasta tavasta uutisoida iskuista (ks. Ellis & Muller 2020). Suomen mediassa levisivät nopeasti epäillyn tekijän nimi ja kuvailut hänen julkaisemastaan manifestista ja videostriimistä. Samalla ampuja ja hänen tekonsa saivat diskursiivista jalansijaa julkisesta keskustelusta. Terrorismiin toki liittyy suuri globaali tiedonintressi, mutta jo nyt viranomaisten tietoon on tullut Christchurchin iskun inspiroimia väkivallantekoja tai niiden yrityksiä Euroopassa (Sisäministeriö 2020b, 18). Onkin tärkeää pohtia, mikä on tiedotusvälineiden rooli ja vastuu terrorismiuutisoinnissa.

Ylen ja HS:n uutisoinnissa äärioikeisto assosioituu vahvasti myös vihapuheeseen ja viharikollisuuteen. Analysoiduissa jutuissa äärioikeisto nimettiin syyksi esimerkiksi juutalaisiin, muslimeihin ja seksuaalivähemmistöihin kohdistuvan viharikollisuuden kasvuun Euroopassa. Äärioikeisto ja viha ikään kuin sementoituvat diskursiiviseksi ryppääksi, jossa toisen tarkastelu edellyttää myös toisen mukaan ottamista. Tämä asetelma on problemaattinen etenkin silloin, jos vihan taustalla oletetaan automaattisesti olevan nimenomaan äärioikeistolaisia toimijoita. Vihapuheen ja

-rikollisuuden juurisyyt piilevät paljon syvemmällä kuin minkään yksittäisen ryhmän pyrkimyksissä. Samankaltaista naturalisaatiota oli havaittavissa myös äärioikeiston ja disinformaation välisissä linkeissä. Aineistossa toistui melko kyseenalaistamaton oletama, jonka mukaan disinformaatiota levittää ja lietsoo juuri äärioikeistolaisten toimijoiden muodostama epämääräisehkö kollektiivi. Valetilien tai edes autenttisten käyttäjien ideologisten taipumusten tai motivaatioiden selvittäminen on monimutkaista, eikä useimmissa jutuissa tarjottu riittävästi sellaista informaatiota, joka olisi tukenut äärioikeistokytösten olemassaoloa. Tiedotusvälineiden tulisikin aina varmistua käyttämistään tiedoista ennen julkaisua tai ainakin tuoda avoimesti esiin, jos niihin liittyy epävarmuutta.

Tässä tutkimuksessa paikannetut dominoivat diskurssit täsmäävät uutisen laji-tyypillisiin ominaisuuksiin. Media on tyypillisesti kiinnostunut poikkeuksista ja vastakkainasettelusta (Harcup & O'Neill 2016), joten sikäli edellä mainittujen diskurssien dominointi ei ole vaikuta kovin tavattomalta. Analysoidun aineiston valossa äärioikeistolaisiksi nimetyt puolueet, väkivaltaiset liikkeet ja terroristit saavatkin melko herkästi medianäkyvyyttä. Nykyisen kaltainen, konflikteja suosiva medialogiikka (ks. Mazzoleni 2008) voi jopa vahvistaa äärioikeiston legitimitettä ja lietsoa sen radikalisoitumista ennestään (vrt. Hatakka 2019, 72), sillä negatiivinenkin julkisuus voi olla hyvää julkisuutta marginaalista pois pyristeleville puolueille, liikkeille ja yksilöille. Skandaalien virittämisestä voi tulla äärioikeistolle jopa tarkoitushakuista (vrt. Wodak & Krzyżanowski 2017; Tammikko 2019, 160).

Tähän kehitykseen on varmasti osaltaan myötävaikuttanut median kriisi, kiihtyvä uutiskilpailu ja toimitusten resurssipula, joiden seurauksena uutisista on tullut aiempaa pinnallisempia, yksipuolisempia ja sensaatiomaisempia (Tammikko 2019, 158; Mazzoleni 2008). Tiukka ja objektiivinen uutisjournalismikin lipuu yhä lähemmäs viihdeformaatteja, ja sitä odottavat myös yleisöt (Altheide 2004, 293–294). Nykypäivän uutiskriteerien, medialogiikan ja median agendan ominaispiirteiden vuoksi äärioikeisto on median näkökulmasta ideaali uutisaihe. Sen radikaalit ja ristiriitaiset elementit tarjoavat juuri sellaista kiinnostavaa uutisisältöä, joka houkuttelee lukijoita. Provokaatiot ja päällekkäykset keräävät nopeasti klikkejä, joiden kautta agitaattorit myös saavat viestiänsä läpi. Äärioikeiston näkökulmasta on siis kannattavaa tarjota

toimittajille sellaisia uutistapahtumia, joita journalistiset formaatit suosivat (vrt. Altheide 2004). On täysin mahdollista, että äärioikeisto pyrki tätä myös tietoisesti hyödyntämään toiminnassaan (vrt. Mazzoleni 2008).

Äärioikeisto käy nyt kaikilla rintamilla diskursiivista merkityskamppailua legitimoidakseen itseään. Medialla on portinvartijana tärkeä määrittelyvalta puuttua siihen, mitkä merkitykset pääsevät julkiseen diskurssiin. Tehtävä ei ole helppo. Yhtä aikaa median pitäisi olla ärhäkkä ”vallan vahtikoira”, joka nostaa julkisuuteen poliittisia epäkohtia, mutta toisaalta sen tulee pysyä tarkkana, jottei se toimisi puhelinpylväänä vihamielisille asenteille. Erityisesti vaaliaikana media on tavallista avoimempi marginaalisille poliittisille toimijoille (Walgrave & van Aelst 2006, 97). On mahdollista, että eurovaalien läheisyys on luonut äärioikeistolle uusia mahdollisuuksia määrittää poliittista agendaa ja nousta median areenalle. Samalla äärioikeisto kykenee sanelemaan median agendaa. Tämä on ongelmallista paitsi median autonomian, myös äärioikeiston legitimoinnin kannalta. Kuten Patrona (2020, 176) huomauttaa, median tulisi ymmärtää esimerkiksi loukkaavan, rasistisen ja homofobisen puheen uutisoimiseen liittyvät riskit. Media voi tarkoittamattaan muuttua äärioikeistolaisen ideologian kaikukammiksi (mts. 175). Olisi toivottavaa, että jatkossa toimituksissa puntaroitaisiin nykyistä enemmän mediakielen merkitystä äärioikeistolaisten agendojen normalisoinnissa.

6.1.3 Inflatoituuko äärioikeisto?

Tulokset vahvistavat muilla tieteenaloilla tehtyä havaintoa, että äärioikeiston käsitettä käytetään huolimattomasti keskenään hyvin erilaisista toimijoista (esim. Pasiëka 2017, *Husbands* 2015). Äärioikeistolle ei tämän tutkimuksen valossa ole yhtä vakiintunutta viittauskohdetta, vaan sillä voidaan uutiskielessä hyvin minimaalisin perusteluin tarkoittaa esimerkiksi populistipuolueita, vihatilejä- ja sivustoja, aktivisteja sekä terroristeja. Mielikuvia rakennetaan toiston ja yksinkertaistamisen kautta, mikä on toisaalta myös välttämätön osa uutistyötä (ks. Weaver 2015). Näiden prosessien seurauksena äärioikeisto voi kuitenkin menettää kohosteisuuttaan, koska siitä on tullut arkipäiväinen määrite myös sellaisille asioille, joiden äärioikeistolaisuus voidaan historiallisen ja poliittisen kontekstin valossa kyseenalaistaa. Äärioikeisto-sanan käyttö voi tosin

olla perusteltua silloin, jos mitään muuta sopivaa termiä ei ole löydettävissä (Widfeldt 2003). Mielestäni useimmille analysoiduissa artikkeleissa esiintyneille äärioikeistoviitauksille olisi kuitenkin olemassa parempia nimityksiä.

Useimmat jutuissa nimetyt puolueet voidaan sijoittaa esimerkiksi radikaalioikeiston, radikaalin oikeistopopulismien tai oikeistopopulismien kentälle (ks. luku 3.1.2). Esimerkiksi äärioikeistolaiseksi kutsuttu Itävallan vapauspuolue FPÖ ja Vaihtoehto Saksalle -puolue (AfD) voidaan katsoa oikeistopopulistisiksi (Wodak & Krzyzanowski 2017). Toinen käyttökelpoinen määrite voisi olla radikaalioikeisto, johon esimerkiksi perussuomalaiset voidaan laskea (esim. Hatakka 2019, Ylä-Anttila & Ylä-Anttila 2015). Toisin kuin radikaalioikeisto, oikeistopopulismi vaikuttaa analysoidun aineiston valossa vakiintuneen jossain määrin myös uutiskielessä. Siitäkin huolimatta samojakin puolueita voidaan eri jutuissa kutsua esimerkiksi äärioikeistolaisiksi, oikeistopopulistisiksi ja nationalistisiksi. Tällaisesta epätäsmällisyydestä olisi tarve päästä eroon jo pelkän selvyyden vuoksi.

Ulkoparlamentaarisia äärioikeistolaisina pidettyjä toimijoita puolestaan voisi luonnehtia paremmin esimerkiksi oikeistolainen ekstremismi (ks. luku 3.1.1). Oikeistolainen ekstremismi voidaan ymmärtää ideologiana, joka on sekoitus nationalismia, rasismia, ksenofobiaa, antidemokraattisuutta ja vahvan valtion ihailua (ks. Mudde 1995). Esimerkiksi PVL:n kohdalla nämä kaikki kriteerit täyttyvät. Aineiston perusteella oikeistolaista ekstremismia ei terminä käytetä mediakielessä oikeastaan lainkaan. Käsite on kuitenkin monessa mielessä käyttökelpoinen, koska se ei väistämättä tarkoita väkivaltaista käyttäytymistä vaan sillä voi viitata myös edellä mainittuun ideologiaan ja sen kannattamiseen. Olisikin toivottavaa, että käsitteen käyttö myös journalistisissa teksteissä yleistyisi sopivissa asiayhteyksissä.

Monissa jutuissa nähtiin liittymäkohtia äärioikeistolaisina pidettyjen puolueiden, liikkeiden ja fasismin välillä. Haluaisin tässä kohtaa korostaa, että tällaisten vertausten suhteen tulisi mediakielessä olla erityisen huolellinen. Vaikka ideologisia yhtäläisyyksiä modernin "äärioikeiston" ja fasismin välillä ei ole vaikeaa löytää, on kuitenkin muistettava, että kumpikin niistä on syntynyt täysin erilaisessa sosiopoliittisessa tilanteessa (vrt. Riley 2018, Rydgren 2005). Journalistien olisi syytä kysyä tällaisia aiheita käsitellessään, milloin ylipäättäen voidaan puhua fasismista tai

uusnatsismista. Pahimmillaan niistä voi tulla verbaalisia lyömäaseita, joilla halutaan leimata poliittisia vastustajia (Pasiëka 2017). Tästä näkyi viitteitä myös tutkimuksen vaimeissa diskursseissa (ks. luku 5.2.3).

Toinen ongelma fasismien käsittelyssä on median diskursiivinen käytäntö, jossa fasistinen ajattelu nähdään irrationaalisenä ja selittämättömänä ilmiönä, joka alkaa viiritä kuin tyhjästä (vrt. Mudde 2010). Uskon, että politiikan uutisoinnissa olisi tilausta syväluotaavalle journalismille, joka perehtyisi siihen, mikä tekee fasismista fasismia, mikä on nykyajan *fasismien kaltaisten* ajatusten alkuperä ja mikä niiden todellinen kannatus on ollut sotien jälkeen. Näin voitaisiin saada tarkempi kokonaiskuva siitä, kuinka fasistinen moderni “äärioikeisto” todellisuudessa on. Tämä saattaisi myös tuoda uusia näkökulmia käynnissä olevaan, erittäin tärkeään julkiseen keskusteluun siitä, voiko esimerkiksi natsseja sanoa natsseiksi ja fasisteja fasisteiksi (ks. esim. Rautio 2020, Honkonen 2019).

Tutkimuksen valossa näyttääkin siltä, ettei laimenemassa ole ainoastaan äärioikeisto vaan myös jotkut sen lähikäsitteistä. Koko äärioikeiston kenttään liittyvän uutistermistön yhdenmukaistamiselle saattaisi olla tarvetta, ja se voisi palvella myös lukijoita. Arkisessa kommunikaatiossa yleensä riittää, että ilmaisut ovat tarpeeksi tarkkoja, jotta osapuolet pääsevät jonkinlaiseen jaettuun yhteisymmärrykseen (van Dijk 1997). Myös journalistia voidaan pitää vuorovaikuttajana, jonka työnsarkaan kuuluu tiedon tiivistäminen ja monimutkaisten asioiden tekeminen ymmärrettäviksi, mutta se ei saisi tapahtua täsmällisyyden kustannuksella (Crawford 2011, 635). Kiireisessä uutistyössä käytettävissä oleva perehtymisaika on kuitenkin usein minimaalinen, joten olisi epärealistista syyttää epätarkkuudesta yksinomaan toimittajia. Sen sijaan sensaatiohakuisten uutisoinnin korostuminen ja sisältöjen pinnallistuminen on osa laajempaa alalla tapahtuvaa kehitystä, jonka vaikutuksia tulisi mielestäni arvioida uutistoimittajissa, media-alan koulutuksessa ja akateemisessa tutkimuksessa lisää. Äärioikeiston ja sen lähikäsitteiden inflaatio on varmastikin vain yksi esimerkki ilmiön seurauksista.

6.2 Tutkimuksen arviointi

Tutkimuksen *edustavuuden* arviointi on keskeinen osa laadullisen tutkimuksen testaamista. Yleisesti ottaen voidaan kuitenkin todeta, ettei edustavuuden vaatimuksen toteutuminen tyypillisesti ole diskurssianalyysin fokuksessa, vaan tärkeämpiä ovat tutkijan perustelut sille, kuinka valitut esimerkit edustavat tutkittavaa ilmiötä (Gill 2000, 187). Tämän olen pyrkinyt varmistamaan valitsemalla aineistoon vain sellaisia uutisia, joissa puhuttiin sanatarkasti äärioikeistosta. Lisäksi juttujen piti ajallisesti liittyä nykypäivään ja äärioikeiston tuli olla kussakin jutussa jollain tapaa relevantti teema. Tärkeimmät aineiston rajauksen kriteerit on eritelty omassa luvussaan 4.2.1. Uutisartikkelien tutkiminen diskurssianalyttisesti on kuitenkin vain yksi tapa kartoittaa median äärioikeistodiskursseja. Esimerkiksi multimodaalisen analyysin avulla olisi voitu analysoida myös ääntä ja kuvaa, jolloin kokonaiskuva diskursseista olisi ollut mahdollisesti aivan toisenlainen.

Saturaation eli *kyllääntymisen* käsite on diskurssianalyttisissä tutkimuksissa liukuva, sillä on vaikeaa määrittää sellaista pistettä, jonka jälkeen uusia aineksia diskursivarantoon ei enää ilmaannu (ks. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Kaikkea diskurssiin liittyvää informaatiota ei koskaan voida vangita täydellisesti (Phillips & Hardy 2002, 5). Tämän tutkimuksen aineisto kuvastaa loppujen lopuksi suppeaa ajanjaksoa, jossa vaalien läheisyys muodostaa merkittävän kontekstin tulosten analyysin kannalta. Tiedetään, että vaaliaikana media on tavallista avoimempi marginaalisille poliittisille toimijoille (Walgrave & van Aelst 2006, 97). Löytämäni diskurssit liittävätkin äärioikeiston vahvasti sen poliittiseen ja parlamentaariseen ulottuvuuteen. Jonain toisena ajankohtana kerätty aineisto olisi voinut vaikuttaa politiikan uutisten painoarvoon otoksessa. Sikäli olisikin varteenotettavaa testata löytämiäni diskursseja pidemmällä aikajänteellä (ks. luku 6.3).

Diskurssianalyysi ei pyri nimeämään mitään universaaleja prosesseja, eikä menetelmän avulla pystytäkään sellaisia löytämään. Tämä johtuu siitä, että diskurssit ovat aina tilannekohtaisia ja niiden havaitseminen edellyttää tulkinnallisia ja kontekstuaalisia resursseja (Gill 2000, 186), jotka jälleen riippuvat tutkijasta. Diskurssianalyysi ei siis tuota *yleistettäviä* tuloksia *de facto*, mutta se ei ole myöskään menetelmän

tarkoitus. Tutkimukseni tuloksia ei voi yleistää koko Suomen mediakenttään, mutta olen vakuuttunut siitä, että ne antavat viitteitä itseään laajemmasta ilmiöstä. Tulokset tukevat hyvin aiemman tutkimuksen tunnistamia ilmiöitä medialogiikan ja äärioikeiston symbioosista sekä äärioikeiston diskursiivisesta inflaatiosta (ks. luvut 6.1.2 ja 6.1.3). Mielestäni tutkimukseni on onnistunut päätavoitteessaan eli kartoittamaan ennen melko tutkimattomia äärioikeistodiskursseja kahden suomalaisen median uutisoinnissa.

Diskurssianalyysi on aineiston huolellista lähilukua, joka liikkuu tekstin ja kontekstin välillä tutkiakseen diskurssien sisältöä, järjestäytymistä ja funktioita (Gill 2000, 188). Kuten olen jo aiemmin tuonut ilmi, en tässä tutkimuksessa tehnyt atomistista kielellistä analyysiä, vaan analyysin pääpaino oli merkityskokonaisuuksien hahmottamisessa ja tulkinnoissa. Tästä syystä diskurssianalyysille tunnusomainen valta-analyysi jäi jokseenkin ohueksi. Toisaalta tutkimus onnistui todentamaan medialle ominaisen merkittävän diskursiivisen määrittelyvallan. Tutkimus antaa osviittaa siitä, millaisia äärioikeistoon liittyvät diskursiiviset käytännöt ovat, mutta tulokset eivät vielä antaneet vastausta siihen, miksi ne ovat sellaisia. Tähän palaan ehdottamissani jatkotutkimuksen aiheissa (ks. luku 6.3).

Tutkimusprosessin aikana huomasin kaksi mahdollista vääristymää, joilla on saattanut olla merkitystä lopputuloksen kannalta. Ensimmäinen oli oletukseni siitä, että on olemassa vahvoja ja piiloisia äärioikeistodiskursseja. Tämä uskomus ohjasi minua etsimään sellaisia, vaikka diskurssien hierarkia ei välttämättä olisikaan aivan niin jyrkkä. Toiseksi kriittisen diskurssianalyysin periaatteiden sovittaminen tutkimustehävään ei ollut helppoa. Olen sanallistanut tutkimuskysymyksen ei-ongelmaorientoituneeksi (K1: Millaisia äärioikeistodiskursseja Ylen ja Helsingin Sanomien verkkouutisissa esiintyy?), mutta tutkimuksen taustalla on ongelmaorientoituneita lähtökohtia. Jo aivan alussa toin esiin ajatuksen, että äärioikeiston käsite on diskursiivisesti lavenunut (ks. luku 2.1). Tämä oletama on varmasti herkistänyt sitä vahvistavien havaintojen korostumista analyysissä.

Valitsemani analyysitapa kuitenkin vaati minulta kriittistä lukuotetta ja vahvaa tulkintaa, joka on aina jokaisen tutkijan kohdalla erilainen. Tutkijan positio kriittisessä diskurssianalyysissä voi olla hyvinkin emansipatorinen, ja lähtökohtaisesti

tutkimukselta myös odotetaan poliittista interventiota sosiaaliseen epäoikeudenmukaisuuteen (Siegel 2018, 525). Olen kuitenkin pyrkinyt pitämään oman positioni enemmän keskustelevana kuin tuomitsevana. Diskurssianalyttikon ei kuulukaan väittää, että hänen tapansa tulkita asioita on ainoa oikea (Gill 2000, 188). Samasta aineistosta olisi voinut tehdä hyvinkin erilaisia päätelmiä. Läpinäkyvyyden vuoksi aineistoartikkelit on luetteloitu liitteissä 1 ja 2.

Tutkimustulosten sovellettavuudessa on omat eettiset riskinsä. Olen aivan alusta saakka ollut tietoinen siitä, että tutkimukseeni ja sen tuloksiin liittyy tahallisen ja tahattoman väärinymmärtämisen riskejä. Siksi tämän pro gradu -työn asetteleminen sanoiksi on ollut todella haastavaa. Koska tutkimukseni on julkisesti saatavilla, kuten avoimen tiedon konventioihin kuuluukin, haluaisin lopuksi koota muutamia periaatteita, joita olen pyrkinyt parhaani mukaan noudattamaan jokaisessa tutkimuksen vaiheessa.

Äärioikeisto on aiheena hyvin haastava, koska se itsessään jakaa vahvasti mielipiteitä. Se, että halusin purkaa ja ruotia äärioikeistodiskursseja kriittisesti, ei tarkoita, että tahtoisin samalla legitimoida esimerkiksi ”myönteisempää” tapaa puhua äärioikeistosta tai jostakin puolueesta. En toivo, että tutkimustani hyväksikäytetään vihamielisten agendojen oikeuttamiseen ja ”intellektualisoimiseen” esimerkiksi erilaisissa online-yhteisöissä ja alakulttuureissa (ks. esim. Marwick & Lewis 2018, 11; 34). Ongelma on siinä, että kritiikki luetaan yleensä aina negatiivisena, vaikka aito kriittisyys ei ole kielteistä vaan neutraalia.

Tämän vuoksi haluan vielä korostaa, ettei tutkimukseni ota millään tavalla kantaa esimerkiksi äärioikeiston uhka-arvioon. Sen analysoiminen ei ole käyttämäni aineiston ja menetelmän puitteissa mahdollista. Mitä tulee esimerkiksi äärioikeistolaiseen terrorismiin, muuhun poliittiseen väkivaltaan ja vihapuheeseen liittyviin uhkiin, osaavat niitä parhaiten arvioida viranomaiset, Suomessa etupäässä sisäministeriö ja sen alaisuudessa toimiva Suojelupoliisi. Minä puolestani olen tutkimuksellani halunnut korostaa täsmällisen ja perehtyneen uutistermistön käyttöä, jotta me journalistit pystyisimme uutisoimaan uskottavasti ja puolueettomasti myös sellaisista aihepiireistä, joihin herkästi liittyy arvolatauksia.

6.3 Jatkotutkimuksen aiheet

Tämän tutkimuksen avulla saatiin uutta tietoa siitä, millaisia äärioikeistodiskurssit ovat Ylen ja Helsingin Sanomien uutisoinnissa. Tulosten valossa ei kuitenkaan voida tietää, miksi äärioikeistodiskurssit ovat sellaisia kuin ovat tai millaisia syntyprosesseja diskurssien takana piilee. Näiden ilmiöiden hahmottamiseksi näen kaksi potentiaalista lähestymistapaa. Ensinnäkin olisi syytä perehtyä mediatalojen toimituksellisten käytäntöjen ja linjausten kautta siihen, millainen painoarvo uutisjournalismin kielellisellä ulottuvuudella nähdään olevan ylipäätään tai esimerkiksi vahvasti politisoituneiden uutisaiheiden osalta. Toiseksi asiaa voisi lähestyä kirjoittavien toimittajien omien kokemusten kautta. Mielestäni olisi syytä selvittää, miten neutraalina journalistit itse näkevät esimerkiksi äärioikeistoon liittyvän uutisoinnin ja millaisia mahdollisia arvolatauksia he itse tunnistavat uutiskielessä.

Lisäksi voisi olla hedelmällistä kerätä aineistoa toimintalogiikaltaan erilaisista medioista, esimerkiksi iltapäivälehdistä. Aiemmissä tutkimuksissa on havaittu, että iltapäivälehdet saattavat kehystää eurokriittiset ja populistiset puolueet myönteisesti (esim. Herkman 2017). Iltapäivälehdet suosivat populistien tapaan jännitteistä, tunnepitoista ja liioittelevaa tyyliä (Niemi 2015), millä voi olla äärioikeistouutisoinnissa olennainen vaikutus. Myös vertaileva tutkimus eri medioiden äärioikeistouutisoinnin diskursiivista käytännöistä voisi olla hedelmällistä. Olipa tutkimuskohteena mikä tahansa journalistinen julkaisu, olisi mielestäni tarvetta selvittää sitä, kokevatko journalistit ristiriitaa konfliktikeskeisten uutiskriteerien ja omien moraalisten tuntemustensa kanssa.

Tämän tutkimuksen aineisto on kerätty ajalta, jolloin Suomessa äänestettiin sekä eduskuntavaaleissa että eurovaaleissa. Kuten jo aiemmin totesin, vaalien läheisyys on saattanut näkyä kerätyn aineiston diskurssivarannossa politiikan uutisten painottamisen takia. Olisi kiintoisaa testata löytämiäni diskursseja pidemmällä aikajänteellä tai jonkin yksittäisen uutistapahtuman yhteydessä. Tässä tutkimuksessa analysoitujen, keväällä 2019 julkaistujen artikkeleiden jälkeen on myös tapahtunut tutkimisen arvoisia uutistapahtumia, joihin ääri- tai ehkä paremminkin radikaalioikeisto on liitetty. Esimerkiksi PVL:n edelleen käynnissä oleva lakkautusprosessi, Saksan Hanaun

ampumisen jälkipyykki ja perussuomalaisten entisen nuorisjärjestön PS-Nuorten twiitti- ja fasismikohut voisivat tarjota kiintoisia tapausesimerkkejä diskurssianalyytisen tutkimuksen kohteeksi.

Kaiken kaikkiaan äärioikeiston tutkimus on vielä melko kapea-alaista, eikä ilmiötä ole missään nimessä koluttu loppuun saakka. Lisää tutkimusta tarvitaan yhä eri ihmistieteissä. Itselleni tätä työtä tehdessä on ollut suuri apu muun muassa valtiopoin, kielitieteen ja antropologian äärioikeistoihteisesta tutkimuksesta. Toivon, että jatkossa myös omalla tieteenalallani journalistiikassa on uskallusta tarttua tähän kiehtovaan ja monisyiseen aiheeseen.

Äärioikeiston tutkiminen journalismin kontekstissa auttaisi myös syventämään ymmärrystämme itse journalismin nykytilasta. Tämän tutkimuksen valossa muuttuvalla mediamaisemalla on ratkaiseva vaikutus äärioikeiston diskursiiviseen ulottuvuuteen. Myllerryksen keskellä tulisi muistaa vaalia journalismin ydinarvoja: kielellistä neutraaliutta ja tarkkuutta. Olen varma, että nyt jos koskaan on erityinen tarve syväluotaavalle ja huolellisesti tehdyille journalismille, joka yrittää ymmärtää nykypäivän äärioikeistoa ilman vastakkainasettelua, sensaatioita ja yliyksinkertaistamista.

LÄHTEET

- Aharoni, S. B. & Féron, É. (2019). National populism and gendered vigilantism: The case of the Soldiers of Odin in Finland. *Cooperation and Conflict*, 55(1), s. 86–106. <https://doi.org/10.1177/0010836719850207>
- Altheide, D. (2004). Media Logic and Political Communication. *Political Communication*, 21(3), s. 293–296. doi: 10.1080/10584600490481307
- Allen, C. (2017). Proscribing National Action: Considering the Impact of Banning the British Far-Right Group. *The Political Quarterly*, 88(4), s. 652–659. doi:10.1111/1467-923X.12368
- Askanius, T. & Mylonas, Y. (2015). Extreme-right Responses to the European Economic Crisis in Denmark and Sweden: The Discursive Construction of Scapegoats and Lodestars. *Javnost - The Public*, 22(1), s. 55–72. doi: 10.1080/13183222.2015.1017249
- Battersby, J. & Ball, R. (2019). Christchurch in the context of New Zealand terrorism and right wing extremism. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 14(3), s. 191–207. <https://doi.org/10.1080/18335330.2019.1662077>
- Billig, M. (1995). *Banal Nationalism*. Sage Publications Ltd.
- Bull, P. & Simon-Vandenberg, A. (2014). Equivocation and doublespeak in far right-wing discourse: an analysis of Nick Griffin's performance on BBC's Question Time. *Text & Talk*, 34(1), s. 1–22. <https://doi.org/10.1515/text-2013-0035>
- Crawford, E. (2011). Them and us: Why they are nationalists and we are not. An analysis of journalists' language in relation to others. *Journalism*, 13(5), s. 620–638 <https://doi.org/10.1177/1464884911431369>.
- Connor, W. (2015). Ethnonationalism. Teoksessa Smith, A. D.; Hou, X; Stone, J.; Dennis, R. & Rizova, P. (toim.), *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Race, Ethnicity, and Nationalism*. doi:10.1002/9781118663202.wberen301
- Dahl, P. (2017). Sininen tulevaisuus hyväksyttiin puolueräkisteriin. Yle Uutiset. <https://yle.fi/uutiset/3-9932401>
- Ellinas, A. (2010). *The media and the far right in Western Europe: Playing the nationalist card*. Cambridge University Press.
- Ellis, G. & Muller, D. (2020). The proximity filter: the effect of distance on media coverage of the Christchurch mosque attacks. *Kōtuitui: New Zealand Journal of Social Sciences Online. Special issue: The contexts of the Christchurch shootings*. doi: 10.1080/1177083X.2019.1705358
- El-Ojeili, C. (2019). Facing the new fascism. *Thesis Eleven*, 152(1), s. 102–118. doi: 10.1177/0725513619852198
- Ekström, M., Patrona, M. & Thornborrow, J. (2018). "Right-wing populism and the dynamics of style: a discourse-analytic perspective on mediated political performances". *Palgrave Communications*, 4(1). <https://doi.org/10.1057/s41599-018-0132-6>
- Erzikova, E. (2018). Gatekeeping. Teoksessa Heath, R. L. & Johansen, W. (toim.), *The International Encyclopedia of Strategic Communication*. doi:10.1002/9781119010722.iesc0080

- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Fielding, N. (1981). *The National Front*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Gill, P., Corner, E., Conway, M., Thornton, A., Bloom, M. and Horgan, J. (2017), Terrorist Use of the Internet by the Numbers. *Criminology & Public Policy*, 16(1), s. 99–117. doi:[10.1111/1745-9133.12249](https://doi.org/10.1111/1745-9133.12249)
- Gill, R. (2000). Discourse Analysis. Teoksessa Bauer M. W. (toim.) *Qualitative Researching with Text, Image and Sound: A Practical Handbook*, s. 170–190. Sage London.
- Haapalainen, M. (2019). Johanna Vehkoon kunnianloukkaustuomio hoviin – häirittyjen journalistien tueksi uusiakin keinoja. Journalisti. <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2019/7/johanna-vehkoon-kunnianloukkaustuomio-hoviin-hirittyjen-journalistien-tueksi-uusiakin-keinoja/>
- Hafez, K. (2018). The staging trap: Right-wing politics as a challenge for journalism. *Journalism*, 20(1), s. 24–26. <https://doi.org/10.1177/1464884918807352>
- Harcup, T. & O'Neill, D. (2016). What is News? News values revisited (again). *Journalism Studies*, 18(12), s. 1470–1488. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2016.1150193>
- Hatakka, N. (2017). When logics of party politics and online activism collide: The populist Finns Party's identity in negotiation. *New Media and Society*, 19(12), s. 2022–2038. doi:10.1177/1461444816660728
- Hatakka, N. (2019). Populism in the hybrid media system : Populist radical right online counterpublics interacting with journalism, party politics, and citizen activism. Väitöskirja. Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos. Turun yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-7793-2>
- Harju, J.; Passi M. & Lehtinen T. (2017). Uusnatsijärjestö Pohjoismainen vastarintaliike määrättiin lakkautettavaksi ”kansanryhmiä solvaavana ja vihapuhetta levittävänä” – Poliisi on vielä epävarma, voiko se puuttua itsenäisyyspäivän marssiin. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005470835.html>
- Herkman, J. (2015). Pelkkää retoriikkaa? Populismien kehykset Helsingin Sanomissa ja Ilta-Sanomissa vuoden 2011 eduskuntavaalien yhteydessä. *Media & Viestintä*, 38(2), s. 74–89 <https://doi.org/10.23983/mv.62098>
- Herkman, J. (2017). The Finns Party: Euroscepticism, Euro Crisis, Populism and the Media. *Media and Communication*, 5(2), s. 1–10. doi: 10.17645/mac.v5i2.803
- Honkonen, M. (2019). Kiusattu murtui, kiusaaja palkittiin – Mitä Johanna Vehkoon tuomiosta seuraa journalismille? Journalisti. <https://www.journalisti.fi/ajankohtaiset/mita-johanna-vehkoon-tuomiosta-seuraa-journalismille/>
- Horsti, K. & Nikunen, K. (2013) The ethics of hospitality in changing journalism: A response to the rise of the anti-immigrant movement in Finnish media publicity. *European Journal of Cultural Studies*, 16(4), s. 489–504. doi: 10.1177/1367549413491718
- Husbands, C. T. (2015). Political parties: Extreme right. Teoksessa Wright J. D. (toim.) *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, s. 410–416. 2.

- painos. Oxford: Elsevier. <https://doi-org.ezproxy.jyu.fi/10.1016/B978-0-08-097086-8.93087-3>
- Hutton, C. M. (2006). Nationalism and Linguistics. Teoksessa Brown, K. (toim.) *Encyclopedia of Language & Linguistics*, s. 485-488. 2. painos. Elsevier.
- Härkönen, R. (2019). Poliisihallitus: PVL:n lippujen ja muiden tunnusten julkinen käyttö voidaan jatkossa tulkita kiihottamiseksi kansanryhmää vastaan. Aamulehti. <https://www.aamulehti.fi/a/d2b02fbd-7783-41e7-83c9-b718d00bdc12>
- Ignazi, P. (1992). The silent counter-revolution. Hypotheses on the emergence of extreme right-wing parties in Europe. *European Journal of Political Research* 22, s. 3-34.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Vastapaino: Tampere.
- Jørgensen, M. & Phillips, L. J. (2002). Critical discourse analysis. Teoksessa Jørgensen, M., & Phillips, L. J. (toim.) *Discourse Analysis As Theory and Method*, s. 60-95. London: Sage Publications Ltd. doi: 10.4135/9781849208871
- Kansallinen Vastarinta. (2020a). Poliittikkamme kohta 1. <https://www.vastarinta.com/politiikkamme-kohta-1/> Katsottu 10.2.2020
- Kansallinen Vastarinta. (2020b). Tavoitteistamme lyhyesti. <https://www.vastarinta.com/vastarintaliike/tavoitteistamme-lyhyesti/> Katsottu 10.2.2019
- Karismo, A. (2019). Suomalaiset konkarimepit pelkäävät EU-lainsäädännön halvaantuvan, jos ääriyhmät nousevat: "Tekevätkö populistit parlamentista vain puhujalavan?" Yle Uutiset. <https://yle.fi/uutiset/3-10745045>
- Kervinen, E. & Pullinen, J. (2020). Perussuomalaiset perusti uuden nuorisjärjestön: Sääntöihin kirjattiin demokratian ja oikeusvaltion kunnioittaminen. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006428704.html>
- KMT 2019 Lukijamäärät ja kokonaistavoittavuudet. (2019). Media Audit Finland. <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2020/03/Lukijamaarat2019.pdf>
- Koivisto, M & Virkkunen, J. (2017). Perussuomalaisten ryhmä hajosi täysin – Timo Soini yli 20 lähtijän joukossa. Yle Uutiset. <https://yle.fi/uutiset/3-9666763>
- Koskinen, A. L. (2019). Korkein oikeus kielsi uusnatsijärjestön toiminnan Suomessa – Poliisihallitus: Poliisiin tulee puuttua, jos yhdistyksen lippuja tai tunnuksia näkyy. Yle Uutiset. <https://yle.fi/uutiset/3-10710878>
- Kotonen, T. (2019). The Soldiers of Odin Finland : From a local movement to an international franchise. Teoksessa Bjørge, T. & Mareš, M. (toim.) *Vigilantism against Migrants and Minorities, Routledge Studies in Fascism and the Far Right*, s. 241-256. Abingdon: Routledge. doi:10.4324/9780429485619-15
- Kølvraa, C. (2019). Embodying “the Nordic race”: imaginaries of Viking heritage in the online communications of the Nordic Resistance Movement. *Patterns of Prejudice*, 53(3), s. 1-15. doi:10.1080/0031322x.2019.1592304
- Laki rikoslain muuttamisesta 874/2018, 34a luku (24.1.2003/17) : Terrorismirikoksista. Rikoslaki. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L34a>

- Malkki, L. (2015). Suomi – maailman turvallisim maa? *Tieteessä tapahtuu* 3/2015. s. 3–7.
- Marwick, A. & Lewis, R. (2017). Media Manipulation and Disinformation Online. Data & Society Research Institute. https://datasociety.net/wp-content/uploads/2017/05/DataAndSociety_MediaManipulationAndDisinformationOnline-1.pdf
- Mazzoleni, G. (2008). Media Logic. Teoksessa Donsbach, W. (toim.). *The International Encyclopedia of Communication*. John Wiley & Sons, Ltd. 1. painos. doi:10.1002/9781405186407.wbiecm040
- Meeuse, A. (1981). *Facisme en anti-facisme, een verkenning*. Teoksessa Anne Frank Stichting (toim.) *Oud en nieuw fascisme*, s. 9–61. Amsterdam: Van Genneep.
- Meloy, J. R., Habermeyer, E., & Guldemann, A. (2015). The warning behaviors of Anders Breivik. *Journal of Threat Assessment and Management*, 2(3–4), s. 164–175. <https://doi.org/10.1037/tam0000037>
- Mills, C. W. (2007). White Supremacy. Teoksessa Lott, T. L. & Pittman, J. P. (toim.), *A Companion to African-American Philosophy*. doi:10.1002/9780470751640.ch16
- Mudde, C. (1995). Right-wing extremism analyzed. *European Journal of Political Research*, 27(2), s. 203–224. doi:10.1111/j.1475-6765.1995.tb00636.x
- Mudde, C. (2010). The Populist Radical Right: A Pathological Normalcy. *West European Politics*, 33(6), s. 1167–1186. doi:10.1080/01402382.2010.508901
- Mudde, C. (2014). The far right and the European elections. *Current History*, 113(761), s. 98–103.
- Mudde, C. (2017) Introduction to the populist radical right. *The Populist Radical Right: A Reader*. London: Routledge.
- Niemi, M. K. (2012). Messenger and defender – Timo Soini’s populist leadership and media strategies in winning the elections of 2011. *Research on Finnish Society*, 5(1), s. 7–17.
- Niilola, M. (2019). Hovioikeus pui MV-kirjoittelua: “Koko elämän kestävä kosto” vaiko vain “pikaistuksissa kirjoittelua”? *Yle Uutiset*. <https://yle.fi/uutiset/3-11031220>
- Nurminen, J. (2019). Uuden-Seelannin moskeija-ampujaa syytetään terrorismista. *Yle Uutiset*. <https://yle.fi/uutiset/3-10793240>
- Pantucci, R. (2011). What Have We Learned about Lone Wolves from Anders Behring Breivik? *Perspectives on Terrorism*, 5(5/6), s. 27–42. www.jstor.org/stable/26298537
- Parkkinen, S. (2019). Perussuomalaisten Nuorten 115 000 euron avustus peruutetaan tältä vuodelta – ensimmäinen kerta, kun järjestöltä perutaan tuet nuorisolain rikkomisen takia. *Yle Uutiset*. <https://yle.fi/uutiset/3-10839532>
- Pasieka, A. (2017). Taking Far-Right Claims Seriously and Literally: Anthropology and the Study of Right-Wing Radicalism. *Slavic Review*, 76(1), s. 19–29. doi:10.1017/slr.2017.154
- Pasieka, A. (2019). Anthropology of the far right: What if we like the ‘unlikeable’ others?. *Anthropology Today*, 35(1), s. 3–6. doi:10.1111/1467-8322.12480
- Patrona, M. (2020). "You are not normal, you are against nature": Mediated representations of far-right talk on same-sex child fostering in Greek parliamentary discourse. *Journal of Language and Politics*, 19(1), s. 160–179.

- Perussuomalaiset rp. (2020). Saatavilla: <https://www.perussuomalaiset.fi/> Katsottu: 13.4.2020
- Perussuomalaiset rp. (2018). Periaateohjelma 2018. Saatavilla: <https://www.perussuomalaiset.fi/wp-content/uploads/2018/10/periaateohjelma.pdf> Katsottu: 13.4.2020
- Perussuomalaiset rp. (2019). Perussuomalainen maahanmuuttopolitiikka. Saatavilla: <https://www.perussuomalaiset.fi/wp-content/uploads/2019/02/Maahanmuuttopoliittinen-ohjelma-2019.pdf> Katsottu: 13.4.2020
- Phillips, L. (2017). Discourse Analysis. Teoksessa Allen M. (toim.) *The Sage Encyclopedia of Communication Research Methods*, s. 391–394. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc. doi: 10.4135/9781483381411
- Phillips, N. & Hardy, C. (2002). Discourse Analysis: Investigating Processes of Social Construction. Sage University Papers Series on Qualitative Research Methods, vol. 50. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Pynnönen, A. (2013). Diskurssianalyysi: tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulun Working Paper N:o 379. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Pyrhönen, N. (2015). The True Colors of Finnish Welfare Nationalism : Consolidation of Neo-Populist Advocacy as a Resonant Collective Identity through Mobilization of Exclusionary Narratives of Blue-and-White Solidarity. Väitöskirja. Sosiaalitieteiden laitos. Helsingin yliopisto.
- Ranta, N. (2018) Turun puukotuksista tuomio – oikeus: Terroristinen teko, Abderrahman Bouanane elinkautiseen vankeuteen. Ilta-Sanomat. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005720837.html>
- Rautio, M. (2017). Käräjäoikeus kieltää uusnatsijärjestön toiminnan – Pohjoismainen Vastarintaliike lakkautetaan. Yle Uutiset. <https://yle.fi/uutiset/3-9953919>
- Rautio, Y. (2020). Fasisti on fasisti ja rasisti on rasisti, mutta leimaava nimittely ei edistä vuoropuhelua. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006421793.html>
- Ravndal, J. A. (2017). Explaining right-wing terrorism and violence in Western Europe: Grievances, opportunities and polarisation. *European Journal of Political Research*, 57(4), s. 845–866. doi:10.1111/1475-6765.12254
- Reisigl, M. (2013). Critical Discourse Analysis. *Oxford Handbooks Online*. doi:10.1093/oxfordhb/9780199744084.013.0004
- Richards, A. (2015). From terrorism to ‘radicalization’ to ‘extremism’: counterterrorism imperative or loss of focus? *International Affairs*, 91(2), s. 371–380. <https://doi-org.ezproxy.jyu.fi/10.1111/1468-2346.12240>
- Riley, D. (2018) What is Trump? *New Left Review*, 4(114), s. 5–31. <https://newleftreview.org/issues/II114/articles/dylan-riley-what-is-trump>
- Rimpiläinen, T. (2019). Natsijärjestö PVL marssi kiellosta huolimatta riisumalla tunnuksensa ja sujahtamalla muiden uusnatsien sekaan. Aamulehti. <https://www.aamulehti.fi/a/66182345-d20b-4972-9dff-68b47475dd18>
- Ruby, C. L. (2002). The Definition of Terrorism. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 2(1), s. 9–14. doi:10.1111/j.1530-2415.2002.00021.x

- Rydgren, J. (2005). Is extreme right-wing populism contagious? Explaining the emergence of a new party family. *European Journal of Political Research*, 44(3), s. 413–437. doi:10.1111/j.1475-6765.2005.00233.x
- Rydgren, J. (2017). Radical right-wing parties in Europe: What's populism got to do with it? *Journal of Language and Politics*, 16(4), s. 485–496. doi:10.1075/jlp.17024.ryd
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). Kylläntyminen. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_2_2.html
Viitattu 25.4.2020
- Sanoma Media Finland. (2020). Helsingin Sanomien kokonaislevikki kasvoi ainoana päivälehtenä Suomessa. Tiedotteet. Sanoma Media Finland. <https://sanoma.fi/tiedote/helsingin-sanomien-kokonaislevikki-kasvoi-ainoana-paivalehtena-suomessa/>
- Saresma, T. (2018). Gender populism : three cases of Finns party actors' traditionalist antifeminism. Teoksessa Kovala, U.; Palonen, E.; Ruotsalainen, M. & Saresma, T. (toim.), *Populism on the loose*, s. 177–200. Nykylätkulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja, 122. Jyväskylä, Finland: Jyväskylän yliopisto. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7401-5>
- Saull, R.; Anievas, A.; Davidson, N.; Fabry, A. (2015). *The Longue Durée of the Far-Right*. London: Routledge, <https://doi.org/10.4324/9781315767642>
- Seuri, V.; Kempas, K. & Ervasti, A. Hallitus on jatkamassa Uusi vaihtoehto -ryhmän kanssa – Ryhmän johtajat syyttivät Ylellä halla-aholaisia ”kaappauksesta” ja sopimattomista käsitervehdyksistä. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005252113.html>
- Shoemaker, P. J. & Riccio, J. R. (2016). Gatekeeping. Teoksessa Mazzoleni, G. (toim.), *The International Encyclopedia of Political Communication*. doi:10.1002/9781118541555.wbiepc202
- Schuurman, B.; Bakker, E.; Gill, P. & Bouhana, N. (2018). Lone Actor Terrorist Attack Planning and Preparation: A Data-Driven Analysis. *Journal of Forensic Sciences*, 63(4), s. 1191–1200. doi:10.1111/1556-4029.13676
- Siegel, S. (2018). Discourse Analysis. Teoksessa Frey, B. (toim.) *The Sage Encyclopedia of Educational Research, Measurement, and Evaluation*, s. 524–525. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc. doi: 10.4135/9781506326139
- Sisäministeriö. (2020a). Terrorismia torjutaan viranomaisten yhteistyöllä. Vastuualueet: Poliisiasiat: Terrorismin torjunta. <https://intermin.fi/poliisiasiat/terrorismin-torjunta> Katsottu 28.4.2020
- Sisäministeriö. (2020b). Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 2020 : Arvio väkivaltaisen ekstremismin tilanteesta Suomessa vuonna 2019 ja kehityksen suunta. Sisäministeriön julkaisu 2020:8. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-621-8>
- Soikkeli, M. (2017). Äärimmäinen normaali : radikaalioikeistolainen ajattelu maahanmuuttovastaisessa blogiaineistossa. Pro gradu -tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/56941#>

- Soldiers of Odin. (2020). Tietoa meistä. <https://soldiersofodin.fi/tietoa-meista/>
Katsottu 11.2.2020
- Suojelupoliisi. (2017). Terrorismin uhka-arvio 14.6.2017.
https://www.supo.fi/terrorismintorjunta/terrorismin_uhka-arvio Katsottu
28.4.2020
- Tammikko, T. (2019). *Vihalla ja voimalla : Poliittinen väkivalta suomessa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Trottier, D. (2016). Digital Vigilantism as Weaponisation of Visibility. *Philosophy & Technology*, 30(1), s. 55–72. doi:10.1007/s13347-016-0216-4
- van Dijk, T. A. (1997). *The Study of Discourse. Discourse as Structure and Process: Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. Sage Publications Ltd. London. <http://dx.doi.org/10.4135/9781446221884.n1>
- van der Pas, D. J.; van der Brug, W. & Vliegenhart, R. (2017). Political Parallelism in Media and Political Agenda-Setting. *Political Communication*, 34(4), s. 491–510. doi:10.1080/10584609.2016.1271374
- Walgrave, S. & van Aelst, P. (2006). The Contingency of the Mass Media's Political Agenda Setting Power: Toward a Preliminary Theory. *Journal of Communication*, 56(1), s. 88–100. doi:10.1111/j.1460-2466.2006.00005.x
- Widfeldt, A. (2003) Contemporary Right-Wing Extremism. Teoksessa Axtmann, R. (toim.) *Understanding Democratic Politics: An Introduction*, s. 280–287.
- Weaver, D. H. (2015). Agenda-Setting Effects. Teoksessa Donsbach, W. (toim.) *The International Encyclopedia of Communication*. John Wiley & Sons, Ltd. 1. painos. doi:10.1002/9781405186407.wbieca036.pub2
- Wodak, R. (2013). 'Anything goes!' The Haiderization of Europe. Teoksessa Wodak R.; KhosraviNik, M. & Mral, B. (toim.), *Right-wing populism in Europe: Politics and Discourse*, s. 23–37. London: Bloomsbury
- Wodak, R., & Krzyżanowski, M. (2017). Right-wing populism in Europe & USA: Contesting politics & discourse beyond "Orbanism" and "Trumpism." *Journal of Language & Politics*, 16(4), s. 471–484. <https://doi-org.ezproxy.jyu.fi/10.1075/jlp.17042.krz>
- Ylen strategia 2017-2020. Toimintaperiaatteet. Yle.
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/10/24/ylen-strategia-2017-2020>
- Ylen vuosi 2019. Yle. <https://yle.fi/aihe/ylen-vuosi-2019>
- Ylä-Anttila, M. T., & Ylä-Anttila, T. S. S. (2015). Exploiting the Discursive Opportunity of the Euro Crisis: The Rise of The Finns Party. Teoksessa H. Kriesi & T. S. Pappas (toim.), *European Populism in the Shadow of the Great Recession*, s. 57–75. ECPR Press.

LIITTEET

LIITE 1: YLEN AINEISTO

Y1 <https://yle.fi/uutiset/3-10668476>

Y2 <https://yle.fi/uutiset/3-10793667>

Y3 <https://yle.fi/uutiset/3-10770723>

Y4 <https://yle.fi/uutiset/3-10780798>

Y5 <https://yle.fi/uutiset/3-10697834>

Y6 <https://yle.fi/uutiset/3-10709722>

Y7 <https://yle.fi/uutiset/3-10786175>

Y8 <https://yle.fi/uutiset/3-10689973>

Y9 <https://yle.fi/uutiset/3-10740601>

Y10 <https://yle.fi/uutiset/3-10687067>

Y11 <https://yle.fi/uutiset/3-10748172>

Y12 <https://yle.fi/uutiset/3-10694575>

Y13 <https://yle.fi/uutiset/3-10788281>

Y14 <https://yle.fi/uutiset/3-10712461>

Y15 <https://yle.fi/uutiset/3-10691388>

Y16 <https://yle.fi/uutiset/3-10800713>

Y17 <https://yle.fi/uutiset/3-10767909>

Y18 <https://yle.fi/uutiset/3-10767162>

Y19 <https://yle.fi/uutiset/3-10800951>

Y20 <https://yle.fi/uutiset/3-10745045>

Y21 <https://yle.fi/uutiset/3-10802831>

Y22 <https://yle.fi/uutiset/3-10723328>

Y23 <https://yle.fi/uutiset/3-10759687>

Y24 <https://yle.fi/uutiset/3-10752350>

Y25 <https://yle.fi/uutiset/3-10753610>

Y26 <https://yle.fi/uutiset/3-10805241>

Y27 <https://yle.fi/uutiset/3-10802859>

Y28 <https://yle.fi/uutiset/3-10802518>

Y29 <https://yle.fi/uutiset/3-10785389>

Y30 <https://yle.fi/uutiset/3-10681429>

Y31 <https://yle.fi/uutiset/3-10742691>

Y32 <https://yle.fi/uutiset/3-10792198>

Y33 <https://yle.fi/uutiset/3-10758428>

Y34 <https://yle.fi/uutiset/3-10751126>

Y35 <https://yle.fi/uutiset/3-10690365>

Y36 <https://yle.fi/uutiset/3-10690187>

Y37 <https://yle.fi/uutiset/3-10788574>

Y38 <https://yle.fi/uutiset/3-10790234>

Y39 <https://yle.fi/uutiset/3-10691859>

Y40 <https://yle.fi/uutiset/3-10804051>

Y41 <https://yle.fi/uutiset/3-10693697>

Y42 <https://yle.fi/uutiset/3-10790605>

Y43 <https://yle.fi/uutiset/3-10751700>

Y44 <https://yle.fi/uutiset/3-10758963>

Y45 <https://yle.fi/uutiset/3-10765498>

Y46 <https://yle.fi/uutiset/3-10719247>

Y47 <https://yle.fi/uutiset/3-10709545>

Y48 <https://yle.fi/uutiset/3-10692783>

Y49 <https://yle.fi/uutiset/3-10725199>

Y50 <https://yle.fi/uutiset/3-10699851>

Y51 <https://yle.fi/uutiset/3-10763938>

Y52 <https://yle.fi/uutiset/3-10759155>

Y53 <https://yle.fi/uutiset/3-10799866>

Y54 <https://yle.fi/uutiset/3-10808792>

LIITE 2: HELSINGIN SANOMIEN AINEISTO

HS1 <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006102547.html>

HS2 <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006060312.html>

HS3 <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006054681.html>

HS4 <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006050724.html>

HS5 <https://www.hs.fi/kaupunki/hyvinkaa/art-2000006108614.html>

HS6 <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000006025306.html>

HS7 <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006121003.html>

HS8 <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006113986.html>

HS9 <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006101326.html>

HS10 <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006069357.html>

HS11 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006122663.html>

HS12 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006119886.html>

HS13 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006114456.html>

HS14 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006110737.html>

HS15 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006110428.html>

HS16 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006110100.html>

HS17 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006107250.html>

HS18 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006106882.html>

HS19 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006101581.html>

HS20 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006095691.html>

HS21 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006094440.html>

HS22 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006087314.html>

HS23 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006086616.html>

HS24 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006085248.html>

HS25 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006079148.html>

HS26 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006075784.html>

HS27 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006062927.html>

HS28 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006059572.html>

HS29 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006058208.html>

HS30 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006054753.html>

HS31 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006042807.html>

HS32 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006041309.html>

HS33 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006039973.html>

HS34 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006038265.html>

HS35 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006035758.html>

HS36 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006035701.html>

HS37 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006020420.html>

HS38 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006018684.html>